

COLOCVII

DESPRE ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI SOCIETATE

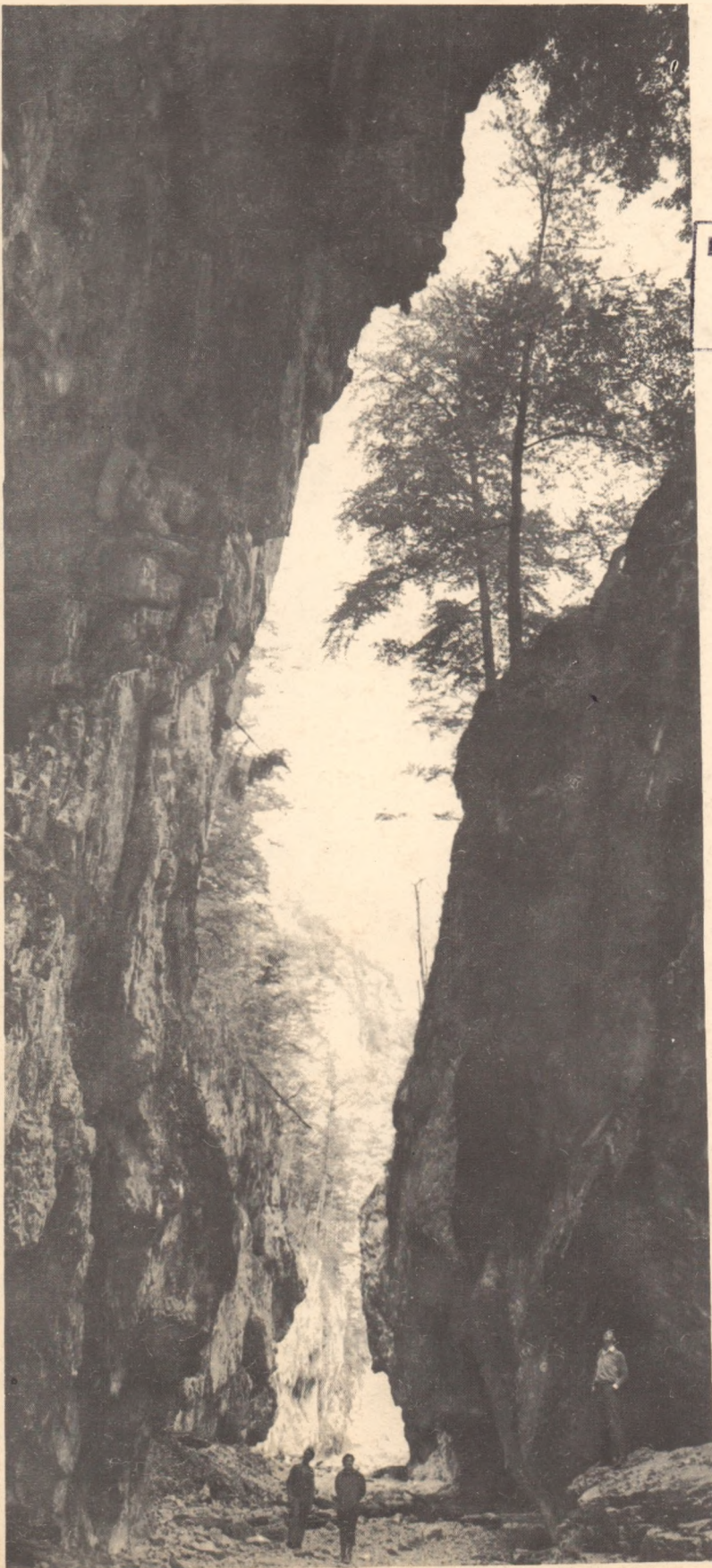
ANUL II

8 (14)

august
1967

lei 3

T R Ă I A S C Ă 2 3 A U G U S T !

Biblioteca Centrală
Regională
Hunedoara-Deva

DIN SUMAR:

- SĂRBĂTOAREA
DIN AUGUST
- CULTURA ȘI OMUL DE
AZI (MASĂ ROTUNDĂ)
- CIVILIZAȚIE, CULTURĂ
ȘI PSIHLOGIE
- EDUCAȚIA PATRIOTI-
CĂ A TINERETULUI
- PREGĂTIREA FILOZO-
FICĂ ÎN ȘCOALĂ
- SĂ NE CUNOAȘTEM
PATRIA
- TEATRUL PENTRU CO-
PII ȘI TINERET
- SFATURI DE COMPOR-
TARE ÎN SOCIETATE
- CINEMATOGRAFUL CA
MIJLOC DE DINAMIZA-
REA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI
- UN SUPLIMENT ÎN PA-
GINI COLOR, CU SE-
LECȚIUNI DIN EXPOZI-
ȚIA NAȚIONALĂ DE DE-
SENE ALE ELEVILOR
DIN LICEE, ȘCOLI PRO-
FESIONALE ȘI TEHNICE

◀ VALEA OLTEȚULUI

foto: G. VI

▲
Litoralul, la Mamaia

▼
Oraşul Gheorghe Gheorghiu-Dej

SĂRBĂTOAREA DIN AUGUST

23 August 1944. O dată istorică ce nu se poate compara cu nici o altă dată istorică din trecut, fiindcă nici una nu are o semnificație atât de profundă. Actul istoric de la 23 august 1944 pregătit și înlăptuit sub conducerea Partidului Comunist Român, exponentul voinței maselor populare, a însemnat sfărîmarea jugului fascist. Forțele patriotice coalizate și conduse de Partidul Comunist Român răstoarnă, prin insurecția armată, dictatura fascistă și îndreaptă armele împotriva cotropitorilor hitleriști, izgonindu-i, în colaborare cu Armata Sovietică, și eliberează țara. În același timp el marchează un moment important din activitatea politică a Partidului Comunist Român, și anume, începutul revoluției populare, care avea să aducă, după desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice, prefaceri fundamentale în structura societății, inaugurînd o epocă de multilaterală dezvoltare economică și culturală, aceea a construcției socialismului în patria noastră.

Înfățișarea țării avea să se schimbe. Socialismul a instaurat o nouă tablă de valori — o adevărată tablă de valori — și aspirațiile seculare ale poporului au fost decretate legi ale statului. Criteriul de apreciere a persoanei fiind indicele de valoare, primatul îl deține cinstea și competența. Prosperitatea economică și înflorirea culturală, în dinamica dezvoltării sociale condiționîndu-se reciproc, au determinat schimbări profunde în conștiința oamenilor.

Orașe noi au apărut pe harta țării. Tezaurul mineral ascuns în pămînt a fost scos la lumină. Neștiința de carte a fost stîrpită. În biblioteca căminului cultural din sat țărănul citește Istoria Românilor sub Mihai Vodă-Viteazul și înțelege că țara aceasta e una, aceeași, de-o parte și de alta a Carpaților. Urmărește pas cu pas vizitele conducătorilor de Partid și de Stat în toate regiunile țării și înțelege că trebuie să-și cunoască țara și istoria ei. Fiindcă, așa cum spunea la întîlnirea cu activul de partid din regiunea Argeș, în iunie 1966, tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Noi, comuniștii, considerăm că este o datorie de onoare de a studia, cunoaște și cinsti cum se cuvine pe cei care au contribuit la făurirea națiunii noastre, care și-au dat viața pentru libertatea națională și socială a poporului român. Noi, comuniștii, sintem continuatorii a tot ceea ce are mai bun poporul

român... Oare cum ar fi posibil ca un partid care își propune să conducă poporul pe calea făuririi unei orînduiri mai drepte, a orînduirii socialiste, să nu cunoască trecutul de luptă?... Oare cum s-ar simți un popor care nu și-ar cunoaște trecutul, nu și-ar cunoaște istoria, nu ar prețui și nu ar cinsti această istorie? Nu ar fi ca un copil care nu-și cunoaște părinții și se simte străin în lume?”

În spiritul acestor idei ne creștem copiii.

În marea sală a palatului ducal din Veneția într-o salbă de portrete strălucesc pe cornișă sub boltă, în toată superba lor gravă demnitate, figurile dogilor. Într-un loc salba e intreruptă: lipsește un portret, iar pătratul e acoperit de o pată neagră. Veneția pedepsea astfel pe unul dintre dogii ei căruia îi încredinșase cheile cetății și el o trădase. Dintre toate sentințele posibile, unei conștiințe umane superioare, aceasta îi apare drept cea mai cumplită: pata neagră, pedeapsa patriei în posteritate.

În fiecare dintre noi e o viață cu care sintem datori celor ce ne-au dat-o, părinților, alor noștri, adică patriei. În ultimă instanță umanității. În fiecare dintre noi e o patrie, un pămînt care așteaptă să-l lucrăm, o fărîmă de umanitate pe care sintem datori s-o întoarcem umanității, curată, strălucitoare.

În acest spirit ne creștem copiii.

Odată cu conștiința integrării individuale în marele grup social care e poporul, odată cu adeviziunea la idealul suprem al societății, care în umanismul socialist strînge într-un fascicool luminos toate acele valori ce-i dau vieții un sens superior și o înfrumusețază, odată cu înțelegerea rostului existenței și a finalității efortului uman în bunăstarea și fericirea colectivă, odată cu încrederea în om și în puterea lui de a-și fi de folos sieși fiind de folos alor săi, fiecare simte în el o nouă putere, *conștiința răspunderii*, ca și cînd i s-ar fi încredințat cheile cetății pentru a o apăra și a o face să prospere.

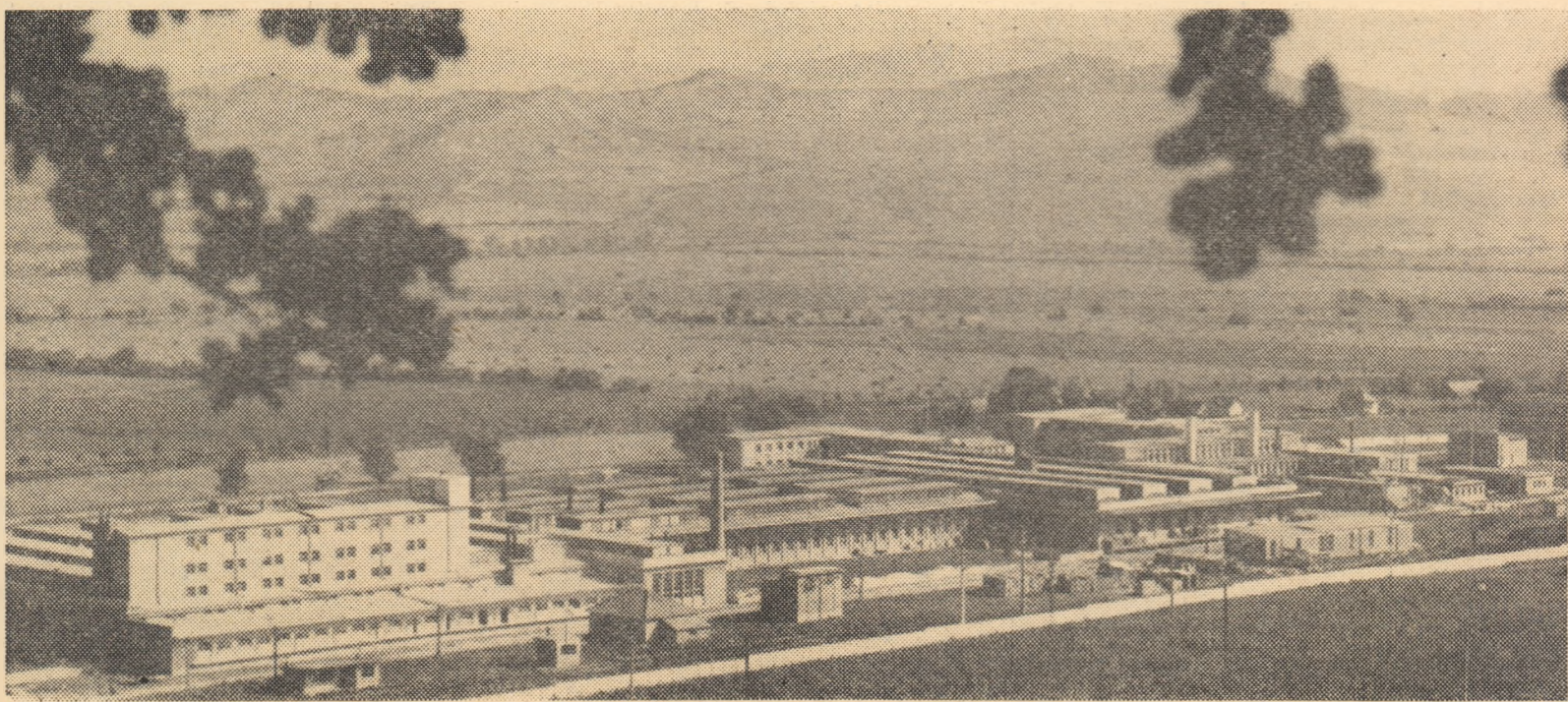
În spiritul acestor idei ne creștem copiii.

23 de ani. O vîrstă. Tinerii de 23 de ani cu studii superioare își iau posturile în primire. Promoțiile din acest an sint de o vîrstă cu tinăra noastră țară nouă.

Fie ca investițiile intelectual-morale cu care au fost inzestrați să se transforme în mari inițiative creatoare întru creșterea și slava patriei!

COLOCVII

Fabrica de faianță Sighișoara

CULTURA ȘI OMUL DE AZI

În preambulul din numărul nostru pe iulie, al mesei rotunde pe tema Cultura și omul de azi, am arătat rațiunile pentru care inițiam acest colocviu. Nu le mai repetăm. Ținem doar să remarcăm interesul cu care a fost privită problema pusă în discuție, ceea ce probează actualitatea ei.

În numărul de față continuăm dezbaterea bucuroși că la solicitarea noastră iau cuvântul alți reprezentanți de seamă ai științei, artei și gândirii românești de azi, și anume:

Acad. Ath. Joja; acad. D. Panaitescu-Perpessicius; acad. Eugen Rădulescu; și savantul Henri Coandă.

Acad. Ath. JOJA

1. Termenul cultură are un sens obiectiv și unul subiectiv. Obiectiv, el desemnează un ansamblu, coerent și armonios, de opere filozofice, științifice, artistice, precum și de direcții și caracteristici spirituale convergente. În acest sens, spunem de pildă, cultura greco-romană, caracterizată printr-o viziune apolinică a realității, prin predominarea rațiunii, prin simțul măsurii și al armoniei, prin concordanța dintre materia gândirii și simțirii și forma care o exprimă, o informează, îi dă formă.

Subiectiv, cultura desemnează formația spirituală și intelectuală a unei persoane date, fie în sens general (cultură generală), fie în sens special (cultură filozofică, matematică, literatură etc.).

Este evident că între ambele sensuri ale termenului cultură există o legătură organică, o persoană neputând fi cultivată decît prin însușirea și asimilarea culturii obiective.

Cultura individuală presupune informarea asupra culturii obiective. Nu poți fi cult, dacă nu pozezi un ansamblu de informații asupra propriei specialități, dar și asupra principalelor probleme ale științei, filozofiei, literaturii, artei, precum și asupra problemelor sociale și umane care preocupă omenirea.

Cultura presupune deci informație, dar nu se reduce la ea. Cum spune un gânditor, informarea e condiție necesară, dar nu suficientă a culturii. E necesar să ai o informație bogată pentru a fi eficient în propria profesiune, dar trebuie ca informația de specialitate să fie coordonată și armonizată în sine, dominată de o concepție și, în plus, trebuie să fie completată de o informație multilaterală, privind principalele euceri ale științei contemporane, precum și realizările și capodoperele artei și literaturii de ieri și de azi.

2. Evident, societatea modernă are nevoie de specialiști. Nu poți fi util, dacă nu ești specializat într-o disciplină, sau chiar un sector al unei discipline. Dar cultura de specialitate trebuie integrată într-o viziune de ansamblu asu-

pra lumii și vieții, în cultura generală. Un specialist care se sustrage acestei obligații nu corespunde conceptului de om cult. El poate fi un perfect meserias, dar nu un om de cultură. Specializarea este, firește, arhinecesară și un om care nu se pregătește intens în propria specialitate nu-și poate îndeplini cu succes obligațiile sociale.

Dar specializarea fără o bază serioasă de cultură generală merită apostrofa lui Ortega y Gasset: la barbaria del especialismo. Cultura generală fără specializare e un diletantism, dar specializarea fără cultură generală e o barbarie.

3. Omul de cultură trebuie să unească, într-o sinteză echilibrată, cultura de specialitate cu valorile culturii umaniste.

„Umanism“ desemnează, în mod propriu, mișcarea Renașterii care a redescoperit valorile universale ale antichității.

Umanismul Renașterii s-a format prin însușirea unora dintre realizările filozofice, estetice și etice, caracterizate prin raționalitate, frumusețe, simetrie și măsură, realizări care și astăzi sînt tot atît de proaspete ca și în vremea lui Pericle.

„Umanism“ a început, apoi, să desemneze curentul de idei care vede în om și în omenesc valoarea cea mai înaltă și care ne comandă să dezvoltăm în noi înșine tot ceea ce conferă demnitate și universalitate: rațiunea, simpatia vie și eficientă pentru semenii noștri, devotament cauzelor nobile, sprijin popoarelor care luptă pentru independența și progresul lor.

Spre deosebire de umanismul Renașterii, umanismul de azi trebuie să fie integral. Integral, în dublu sens: a) intrucît vrea să creeze un om integral, un om în care toate posibilitățile psiho-somatice sînt armonios dezvoltate, bineînțeles, sub semnul rațiunii; b) intrucît nu se adresează unei minorități privilegiate, ci tuturor oamenilor, indiferent de rasă și de meridianul pe care trăiesc.

Umanismul nu postulează atotputernicia unei rațiuni uscate și indiferente, ci a unei rațiuni care dezvoltă, rafinează, armonizează și disciplinează prin măsură sensibilitatea și aspirațiile omului.

Firește, umanismul de azi nu poate neglija prezența culturii științifice. Viziunea omului modern include măreția descoperirilor științifice, care ne ajută să cunoaștem mai bine realitatea obiectivă, să o dominăm și, prin aceasta, să sporim regnul raționalității și frumuseții în lume. Filozofia, știința și arta raționalizează și infrumusețează existența umană, dîndu-i noblețe și autenticitate.

Cultura umanistă nu este un lux, ci o necesitate individuală și socială, un imperativ al vieții moderne, care tocmai din cauza complexității și vertiginoasei creșteri a cunoștințelor și mijloacelor tehnice, are stringentă nevoie de prezența eficientă a umanităților.

Cultura umanistă introduce măsura și cumpănirea în conștiința omului contemporan, amenințat, de specializarea, absolut necesară, să piardă sensul integralității, al comuniunii individului cu colectivitatea socială și cu totalitatea naturală.

Omul nu este și nu trebuie să devină un robot, o mașină electronică aptă numai să execute un anumit număr de acte prestabilite. Omul este o ființă rațională și liberă, exprimînd punctul suprem al evoluției naturii, capabil să lege

toate cunoștințele sale într-o viziune unitară și sistematică despre natură.

Cultura umanistă este necesară, în sensul strict al cuvîntului, la formarea omului integral.

Ce altă justificare mai înaltă i-am putea găsi culturii umaniste?

Acad. D. Panaitescu-PERPESSICIUS

1. Revăd și astăzi, deși atîtea zăpezi s-au suprapus peste noi, pe fostul coleg de liceu, ajuns cu timpul un bun profesor de pedagogie, căruiu îi cășunase să învețe, pe de rost, dicționarul. Era pe vremea dicționarului enciclopedic al limbii române de Lazăr Săineanu, laudat cu bună dreptate de Caragiale, oricît ar fi cîrlit unii și alții și oricîte cusururi i s-ar fi putut născoci, căci Săineanu a fost un mare prețiator al graiului popular, pe care-l cunoștea la sursă, și era tîrîdat de o mare pasiune filologică, ce avea de altminteri, în calitate de rabelaisian notoriu, să-i atragă și laudele lui Anatole France. Nu mai țin în minte pînă la ce literă am urmărit pe fostul meu coleg, dar știu cu precizie, că după împrejurări și cînd ocazia se iveau, răspunsul lui era prompt, sigur, informat. Oricît de unilateral, nu se poate contesta că viitorul dascăl de pedagogie era, la timpul acela, un om învățat, și că-și întorcea cu mult în privința aceasta colegii. El era însă și un june cult? De bunăseamă, cu rare excepții, adolescența nu e vîrstă a culturii. Asimilarea informațiilor, de un gen sau altul, trecerea lor prin diverse filtre, ale minții și ale inimii, și armonioasa lor așezare în fagurii de zile negre ai existenței, operațiuni succesive ale procesului de cultură, reclamă timp, cer strădanii, impun sacrificii. Ele sînt de resortul maturității, mai mult, țin de viața întreagă. Nu există om cult, plantat odată pentru totdeauna. Ca și instrucția, cultura e un proces în continuă devenire, ce se cere necontînuu improspătat. Evident, cu timpul, se aleg anume norme, anume constante, în viața sufletească a unui individ, ce ne dau dreptul să-l proclamăm, nu numai informat și instruit, dar și un om cult. El nu e un automat, fie și electronic, rigid în omnisciența lui, un robot al psihoacsmului enciclopedic, ci un om care gîndește personal, pentru care nu există adevăruri decretate, de urnat orbește, fără control, fără adeziune consimțită, conform cu principiile de totdeauna, la conștiința cărora s-a ridicat, prin proprii eforturi. Firește, omul cult e înaintat de toate un om învățat, instruit, cu largi și bogate cunoștințe, căci dacă atîția dintre oameni sînt informați, fără ca pentru aceasta să fie și culți, cultura fără instrucție, serioasă, solidă, temeinică, ar fi asemenea unui edificiu zidit pe nisip și expus prăbușirii. Și ea începe, această cultură, de la consolidarea

CULTURA ȘI OMUL DE AZI

propriei sale specialități. Incepe, dar nu sfârșește.

2. Specializarea rămâne, și mai cu seamă într-un veac de atita tehnologie/evoluață, ca al nostru, iniția treaptă firească a culturii universale. Dacă ea a prezidat chiar începuturile primitive ale societății, e lesne de înțeles în ce măsură a devenit o lege în alcătuirea atit de complexă a societății moderne. Specializarea însă, semnifică, prin definiție, o limitare a orizontului intelectual, o negare a conceptului de cultură și problema care se pune și se cere rezolvată este aceea a modului în care s-ar putea aduce corecțiunea necesară acestei devieri. Și pentru a rămânea în domeniul școlii, tot amintirile de juneță vor fi acelea ce vor limpezi lucrurile. Aceste amintiri ne scot, ca din cutie, figuri de dascăli, unii toabă de carte în specialitatea lor, fie științifică, fie umanistă, însă nuli în terenuri anexe, ba chiar, și aceasta e mai important, cu totul improprii în judecarea vieții din jur-le, de unde o anume severitate și uscăciune față de discipoli. Alături de ei, își fac loc retorii și demagogii, care n-au lipsit niciodată învățămîntului, și care au întotdeauna succes de rampă în fata tineretului ce-i audiază. Cine nu-și amintește de dascălul loevace, care-și desartă, cu elan, desaga lecturilor sau reflecțiilor, nepăsător la timpul care aleargă și surprins că ora a trecut prea repede? În schimb, cu cîtă emoție revivii silueta dascălului, de latină, să zicem, care-și pregătea textul cu meticulozitate, vocabular și sintaxă, care urmărea progresul fiecărui elev în parte, ce medita și după lecția predată, și pe care, cu umire, îl auzai revenind și reținind, în ora următoare, anume alegațiuni trecute. Era profesorul de specialitate ideal. Acela care, odată cu respectul propriei lui specialități, își umaniza prelegerile și-și deprindea discipolii cu disciplina, cu reflecția, cu meditația. Biblioteca unor astfel de dascăli sta tot timpul la dispoziția școlarului și orele de confesiune sau dialog erau tot atâtea prilejuri de încântare. Fără a propovădui enciclopedismul, generalizarea acestei categorii de dascăl, al cărui interes, pornind de la desăvîrșirea propriei specialități, îmbrățișează cu înțelegere și dragoste, viața din jur-le, și în primul rînd, lumea discipolilor ni se pare una din condițiile cele mai favorabile pentru întemeierea unei adevărate culturi. Și exemplul poate fi extins la toate profesiunile, la toate specializările.

3. Într-o vreme ca aceasta, în care cinematograful, radioul, televiziunea intercontinentală, rachetele și navele spațiale stau la dispoziția omului contemporan, informîndu-l în tot minutul, de toate cite-s pe lume, a vorbi de lacune ale culturii ar putea să pară, la prima vedere, paradoxal. Copiii trecutului, pricepuți în identificarea după motor a mărcilor de automobil, se numărau pe degete. Astăzi, sint legume. Mai e cineva incult, astăzi, cînd mașinile electronice pe de o parte, și bogăția mijloacelor automate de informație, pe de alta, servesc la picioare, totul, de-a gata, digerat? Și totuși, ca pe vremea lui Goebels și Goering, care vedeau roșu înaintea ochilor și trăgeau cu pistolul decum auzeau vorbindu-se de carte, și astăzi se mai dă foc bibliotecilor, evident, inamice, nu departe de biblioteca din Alexandria, incendiată de ostașii lui Cezar: și astăzi, se mai fac procese scriitorilor, pentru opiniilor lor, progresiste, și se trimit la locurile de penitență.

E, tocmai de aceea, și motivul pentru care se disentanțiază cu atita fervoare problemele culturii și se face un atit de constant apel la virtuțile terapeutice ale umanismului, singurul în stare să îndrepte omenirea pe căile liniștite ale bune conviețuirii, ale păcii. Fie că e luat în sensul lui prim, consacrat de Renaștere, acela de înviare spirituală ca rezultat al contactului cu scrierile antichității greco-latine, fie că, prin extensiune, e privit drept o iarbă a fiarelor, capabilă să rezolve toate tainele, umanismul este cu adevărat rara floare de aloes, înflorînd la răstimpuri mari, dar spre care orice popor și orice ins trebuie să năzuiască. Umanismul, așa cum și rădăcina îl arată, are de obiect primordial, pe om și armonioasa lui alcătuire. Umanismul împodobește spiritul omului cu

acele daruri, de cunoaștere și simțire, care-l fac propriu și util vieții sociale, liniștitei conviețuirii cu semenii săi, întemeiată pe principii de înaltă etică universală, precum e libertatea, spiritul de segregare, eliminarea oricărui instinct de segregare, cu un cuvînt respectul omului. Drumul la o atare înțelepciune ni-l arată, și savuros și convingător, un om al Renașterii franceze, filozoful Descartes. Confes-tînd științelor și călătoriilor, pe care le practica-se, cu patimă, virtutea de a deslega problemele vieții, căci cine umblă prea mult prin lume își uită de ai săi, iar cine se afundă în cărțile trecutului neglijează prezentul, Descartes crede că marea înțelepciune o capeți din ceea ce Anton Pann al nostru numea „școala vieții“, iar filozoful francez, „marea carte a lumii“. Singură ea te pune față-n față cu tine însuși și te obligă la confruntări. „Dar, spune Descartes, după ce întrebuițați cîtiva ani să studiez în chipul acesta, în cartea lumii și să încerc a dobîndi oarecare experiență, într-o zi mă hotărîi de a studia deasemeni și-n mine însumi, și de a întrebuița toate puterile spiritului meu ca să-mi aleg drumurile ce aveam de urmat, ceea ce îmi reuși cu mult mai bine, mi se pare, decît dacă nu m-aș fi îndepărtat niciodată nici de țară, nici de cărțile mele“.

De la examenul acesta continuu, cu sine însuși și cu principiile eticei universitare, este de așteptat atit alcătuirea omului integral, cit și instaurarea, deapururi și fără de răstălmăciri, a umanismului.

Acad. Eugen RĂDULESCU

1. A căuta să definești noțiunea de cultură după canoanele logice și metodologice este o operație pe care dicționarele și enciclopediile au desăvîrșit-o deja sau, în orice caz, au găsit un consens care face ca termenul să poată fi folosit fără să se mai dea naștere la dispute vehemente, menite să afecteze serios notele ei caracteristice.

Cred însă că nu pe acesta este obiectul temei dezbătute în coloanele revistei „Colocvii“ și de aceea mă gîndesc că ar fi poate mai de folos să mă refer la cultură, în sensul unei atitudini plene, pe care omul o adoptă în procesul realizării sale, atit pe plan interior, cit și pe plan social.

Abordarea din acest punct de vedere a problemei ne duce repede la constatarea că este foarte greu să obiectivizez „atitudinea culturală“, pentru că ea implică o suită de elemente care afectează toate laturile personalității, — intelectuale, afective sau volitionale. Din aceste motive ne îngăduim să considerăm că relația om-cultură este analoagă cu aceea care se stabilește între un lichid și vasele capilare cufundate în acesta. Nivelul din vase depinde atit de capilaritatea lor, cit și de lichidul ca atare.

Un individ aflat într-un mediu de mare cultură nu se poate integra în el fără ca însăși structura personalității sale să nu sufere trans-

formări profunde. Integrarea implică o textură compactă, în care „ceea ce știu“ să fie mereu depășit de ceea ce „doresc să știu“, în care sentimentele mele să se împlinescă, dar să rămînă totuși apte de a mai primi — ea și vasele legendarelor danaide — în care voința să-mi fie amplificată de efort și nu anihilată de el.

Și numai un om care se simte atras de cultură, în măsura în care și el atrage cultura spre sine însuși, se poate considera pe deplin realizat sub raport cultural.

În orice caz, procesul de integrare culturală nu se reduce la aspectul cantitativ al problemei, pentru că din punctul nostru de vedere, mult mai aproape de integrare se găsește cel care doarește și rămîne să vadă de mai multe ori o aceeași pînză a lui Theodor Aman, decît cel care vizitează — informativ sau poate monden — nu știu cite expoziții de pictură, inserise în agenda sa turistică.

Un om bine informat, în sensul cultural al cuvîntului, nu devine prin aceasta un om de cultură. El trebuie să transforme ceea ce primește și în acest proces de transformare trebuie să-și dizolve ceva din propria sa ființă.

2. Cultură și specializare. Iată doi termeni care se comportă unul față de altul ca doi magneti care se atrag sau care se resping, în funcție de semnul cîmpului lor.

Dacă în lumea contemporană, sub raportul cunoașterii, tendința pare a fi aceea a specializării, a unei specializări din ce în ce mai strîmte, nu e mai puțin adevărat că această specializare nu caută să transforme pe om în sobol care, cu cît își face galeria mai adîncă, cu atit intră într-un întuneric mai compact.

Aș vedea mai degrabă specializarea ca ramurile dintr-o coroană, care se desprind din trunchi, tocmai ca să aibă mai multă lumină, să poată purta mai multe fructe. Numai așa cred că desăvîrșirea personalității se poate face pe deplin, fără ca, ceea ce se cîștigă în profunzime să se piardă ca suprafață.

De altfel, pentru oamenii formați — și nu deformați de profesia lor — la un moment dat apare necesitatea de popasuri de sinteză; or, aceste sinteze nu se pot face decît într-o mare arie de cultură. Altfel, se pierde plăcerea de a trăi, de a trăi intens într-o societate în care individul este și parte și întreg în același timp.

3. Lumea nu este numai cunoaștere și acest lucru l-a înțeles în cele din urmă și bătrînul Faust. De asemenea lumea nu este nici numai sentiment și imaginație, și de aceasta s-a convins și dezamăgitul Don Quijote. Cu atit mai mult, lumea nu este numai acțiune, cum o constată invinsul dar nu înfrîntul pescar al lui Hemingway. Omul contemporan a înțeles și a simțit că este nevoie de cite ceva din toate acestea la un loc și în același timp.

În procesul de formare a personalității, individul integrat în colectivitate nu poate să se găsească pe el însuși și să se regăsească în semenii săi, decît dacă se dezvoltă armonios. Această realitate, pe care Renașterea a lăsat-o să-și ia zborul, secolul al XX-lea o inserie în călătoriile cosmice, a căror eră tot el a deschis-o.

În uzine, pe ogoare, în laboratoare, sau la catedră, omul secolului nostru se doarește a fi înainte de toate „Om“ în sensul pe care cultura umanistă și l-a reprezentat și pentru realizarea căruia ea a militat și militează pe toate fronturile.

Valorile selectate de vreme și al căror contur este împlinit prin progres de fiecare generație în parte se completează una pe alta într-un sistem care face ca personalitatea omului să rămînă în centrul atenției. De aceea cred că între noțiunile de om contemporan și de cultură umanistă, trebuie pus semnul unei identități depline, fapt confirmat nu numai de realitatea care ne înconjoară, dar și de tendințele manifestate de spiritul uman, în decursul zbuciumatei sale existențe.

Conștiința individuală ca și conștiința socială, pe care omul și-o formează în urma unui proces complicat și îndelungat, trebuie să implice sensul major al culturii în general, și al culturii în special, cultură pe care socialismul o pune pe deplin în valoare.

CULTURA ȘI OMUL DE AZI

Ing. Henri COANDĂ

Cum bine ați sesizat, fenomenul specializării extreme, impus de continua și evidentă diversificare a științei în lumea modernă, îngustează orizontul spiritual al omului contemporan.

Ea situează individul, de cele mai multe ori admirabil pregătit profesional, dar unilateral, în specialitatea sa, în afara unei ambiante care să-i lărgască aria cunoștințelor, care să-l poarte pe drumul universalității...

Am întâlnit, bunăoară, în America, medici, medici excelenți din punctul de vedere al profesiei lor, care nu operau sau nu tratau decât o ureche, — să-i spunem, stînga, în timp ce colegii de-ai lor, la fel de bine echipați pentru meseria lor, se specializaseră în urechea dreaptă. Ei bine, pe ei nu-i interesa altceva decât urechea, dar stăpîneau problema cu o singuranță care le conferea o autoritate incontestabilă în materie.

La fel se petrec lucrurile în tehnică, în economie. Specialiștii în antecalcul nu cunosc altceva decât antecalculul, iar specialiștii în post-calcul, adevărați ași, nu-și aruncă privirea peste ulyca altei specialități, fie ea chiar strîns înrudită cu cea de bază.

Cărui fapt i se datorește acest fenomen? În primul rînd dezvoltarea vertiginosă de după cel de-al doilea război mondial a întreprinderilor, a unităților industriale și a celor social-culturale, a determinat o adevărată goană după specialiști. Și ei au apărut, cu limitările arătate.

Așadar, există specialiști, ar spune statisticii, și nu prea există ar răspunde ecoul...

Vorbiți despre *informare și cultură*. Ei bine, eu vă spun și din propria mea experiență, ca unul ce trăiesc pentru tehnică, pentru știință, dar nu neglijez artele, că muzica, literatura, teatrul și cinematograful sînt mai mult decît mijloace de destindere. Sub o formă variată, de alt specific, dar cu același scop, ele lărgesc cunoștințele, amplifică conținutul lor.

Aș mai adăuga că *informarea fără cultură* este ca și cum ai bate un cui într-un perete de beton; informarea trebuie filtrată prin cultură, prin ceea ce au adăogat inteligența și talentele trecutului, de milenii și pînă azi, generație de generație la patrimoniul omenirii.

Dar tot astfel, *cultura fără informare* înseamnă să lași teoria să funcționeze abstract, sterp, s-o rupi de realitate. Cum vreți să caute un om noul dacă nu stăpînește trecutul și dacă nu știe ce să ceară de la nou?

De informare depinde, de cele mai multe ori gradul de cultură al omului, al profesionistului. Ia să analizăm o clipă: ce e, în fond, informarea altceva decît să afli noul? Ori, poți afla noul, îl poți sesiza, îl poți aprecia, îl poți alătura bagajului de cunoștințe dacă nu știi să-l încadrezi într-o suită de fenomene din desfășurarea de pînă atunci a vieții? Pe ce să se dezvolte fantazia creatoare dacă-i lipsește cultura și informarea, — documentarea? Ce să elaboreze cre-

ierul dacă nu-i asigurăm materia primă, cultura, informarea?

Cultură nu înseamnă numai literatură și artă, muzică și teatru, film și coreografie. Cultură înseamnă a ști. Eu socot că știința este o parte a culturii și că cultura se dezvoltă pe știință. Și iată că din această corelație trebuie să se nască spiritual omul modern, profesionistul competent și omul cultivat, un om nou, al zilelor noastre în care tehnica evoluată și confortul modern asigură o viață mai ușoară.

Se vorbește mult despre civilizația antică, despre cultura occidentală sau orientală, despre clasic și modern. În fond cum stau lucrurile? Sînt oare toate aceste concepte niște simple rămășițe ale unei culturi făurite de generațiile anterioare?

La urma urmei toate acestea nu reprezintă decît ceea ce numim cu un termen general cunoașterea în acea vreme a realității și aprofundarea ei în prezent, căci numai în felul acesta se poate parcurge drumul dintre trecut și viitor, se pot înfăptui, cu anticipație, cuceririle civilizației, fără a se lăsa aceasta în seama timpului. E dacă vreți o luptă a omului pentru cucerirea nu numai a naturii ci și a timpului.

Conceptul de om de cultură include și pe acela de moralitate. Dealtfel finalitatea culturii implică tocmai formarea unei personalități profund morale. Nici civilizația, luată ca o sumă de valori de ordin material, nu ar trebui să piardă din vedere acest scop. În definitiv, raportul dintre cultură și civilizație reflectă, de fapt, raporturi dintre oameni, dintre aceștia și anumite valori umane consacrate social. De aceea, un atribut indispensabil al specialistului modern, al omului de o largă și profundă specializare, este probitatea morală, probitate care nu-și găsește climatul propice decît în albia atotcuprinzătoare a culturii. Adevăratul specialist, și om de cultură în egală măsură, nu recurge la compromisuri, este prob față de el însuși ca și față de societatea, epoca în care trăiește.

Dimpotrivă, specialistul care șovăie în munca sa, într-o continuă sinuozitate din lipsa unor principii, idealuri, este lipsit de morală, face compromisuri cu el însuși și cu societatea; înșelîndu-se pe sine, îi înșală și pe cei care au aceleași preocupări — de aceea le așteaptă, le cerșește sau la nevoie, le cumpără dacă nu chiar le fură ajutorul.

Fără cultură, care, să nu uităm, include și informarea, — informarea care angajează la rîndu-i toate mijloacele puse la dispoziția omului modern, — specializarea nu este decît artificială, aparentă consacrare a profesionistului care devine astfel un vehicul instalat pe o șină

ca tramvaiul, al cărui drum în viață, în tehnică, în știință, e determinat de cadrul limitat al șinelor paralele...

Aș sublinia cu tărie că informarea atotcuprinzătoare, alimentată din o pluralitate de izvoare, include valori și obiective sociale determinate, căci nu se poate vorbi de o știință adevărată dacă ea nu este pusă în slujba marilor idealuri ale omenirii, așa cum nu poate exista artă fără o justificare socială (fără temeuri sociale).

Întrebările redacției dvs. atestă preocuparea pasionată pentru problemele de educație ale omului de azi, și îndeosebi ale tineretului. Cu aceasta am ajuns la ultima întrebare privitoare la funcția formativă a culturii umaniste. Ne-ați invitat la o masă rotundă — de un fel deosebit — masă care ar putea fi însă tot așa de bine și triumfulară, patrată sau ovală, dar care de fapt, rămîne totuși dreptunghiulară întrucît păstrează pentru redactorii revistei latura privilegiată a dreptunghiului: a acelor care formulează întrebările și nu a acelor care au de răspuns la ele...

„*Omul contemporan și cultura umanistă*“. În această privință, părerea mea este că mai nimerit ar fi să vorbim de *cunoștințe umaniste* decît de *cultură umanistă*, după cum eu afirm că nu accept o *cultură științifică*, ci numai *cunoștințe științifice*. Așadar, specializarea, chiar unilaterală, nu poate fi concepută ignorînd valorile umaniste ale unei culturi, care să includă variate preocupări omenești, tot ce interesează și trebuie să rețină omul modern, omul zilelor noastre.

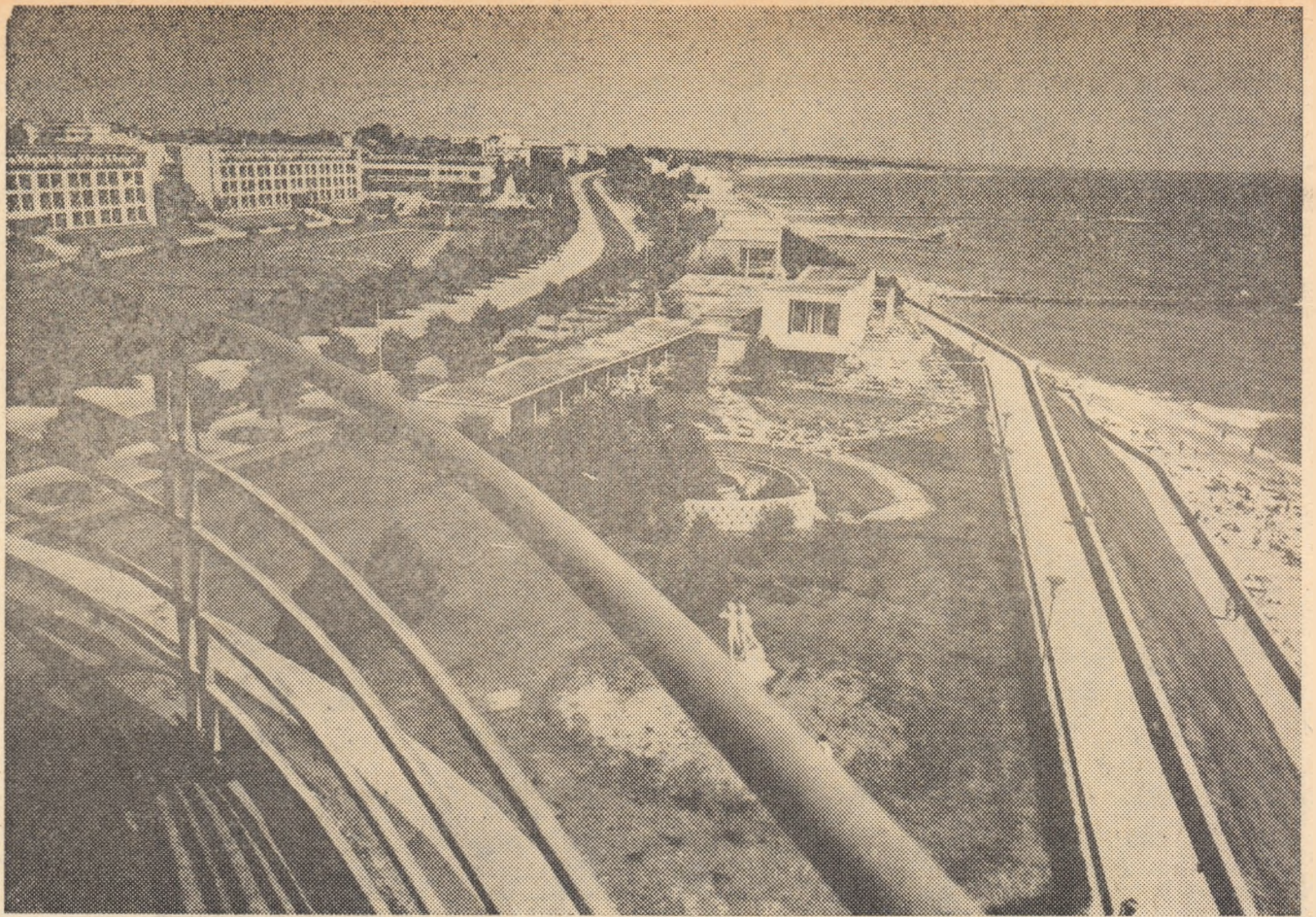
Valorile cuprinse în conceptul de umanism, cunoașterea minimumului necesar din volumul lor — dar *minimumul de bază* — (care la potențialul de azi al progresului cunoașterii, nu mai este minim), contribuie la formarea omului integral, susținută, firește, de o continuă informare multilaterală, ca și de o temeinică pregătire profesională, întărită de o specializare la nivelul progresului impetuos de astăzi.

Ei, cu un asemenea om, într-o astfel de ambianță de cultură, cromatică contemporaneității face posibil un limbaj comun al umanității. Este tocmai lumea zilelor pe care le dorim, în așteptarea cărora ne străduim cu toate puterile, cu certitudinea reușitei și cu veleitarea justificată a unui viitor plin de făgăduieli, de întemeiate aspirații.

Vă exprimăm felicitări pentru interesul ce-l purtați problemelor de educație, pentru modul în care le dezbateți și le căutați soluția, ca o contribuție la înfăptuirea unei grele dar nobile sarcini a zilelor noastre.

Combinatul de aluminiu din Slatina

Litoralul la Eforie Nord

La prima vedere pare cel puțin ciudat să se pună problema modernității unei literaturi, care a încetat să mai existe încă din secolele V–VI ale erei noastre. Dar orice literatură mare este modernă în măsura în care este actuală, interesează și emoționează pe cititorii secolului al XX-lea. Perenitatea marilor opere de artă echivalează pînă la un punct cu modernitatea lor. Orice operă clasică care-și conservă capacitatea de a emoționa, de a ilustra aspirații intense populare, de a sugera conținutul unei lumi în care să se simtă familiar, se constituie în ultimă instanță ca o operă modernă.

Există, firește, pagini de literatură latină care nu mai impresionează lectorul epocii noastre: anumite scene de bătălie relatate de poeți și prozatori, tiradele repetate ale oratorilor și ale altor autori influențați de stilul declamator etc. Dar chiar și anticii se arătau nemulțumiți de unele pasaje din operele marilor scriitori. Doar de aceea Horațiu spunea că chiar și bunul Homer dormitează câteodată. Gusturile s-au transformat profund de-a lungul secolelor, dar informațiile date de unii istorici ca Titus Livius, Salustiu, Caesar asupra popoarelor venite în contact cu romanii vor interesa totdeauna pe cei ce doresc să cunoască modul de viață al popoarelor vechi. Sentimente profund umane ca cele de dragoste, de prietenie, de bucurie și de tristețe exprimate într-un limbaj suficient de pregnant și totodată relativ economic, asigură paginilor care le conțin acea perenitate mai sus menționată și considerată ca o formă superioară de modernitate.

Unele pasaje ca „prooemii” operei lui Lucrețiu *De rerum natura*, dedicat elogierii naturii care se reînsuflește sub puterea primăverii, balada lirică închinată de Vergiliu în *Eneida* (IX) prieteniei mirifice dintre tinerii Nisus și Euryal sau pasajele unde Titus Livius descrie virtuțile patriotismului roman întrupate în faptele de armă excepționale ale unor eroi de talie gigantică, așa cum erau Horatius Cocles sau Mucius Scaevola sugerează valori emoționale, familiare nouă, univers poetic inteligibil pentru omul oricărui secol.

Dar actualitatea literară a marilor opere scrise de prozatorii și poeții Romei nu se reduce la mesajul încărcat de sentimente și aspirații general umane. Încă celebrii filologi clasici germani de la sfîrșitul secolului trecut, Eduard Norden (în *Die antike Kunstprosa*) și Ulrich von Willamowitz-Möllendorf (în *Asianismus und Atticismus*, articol publicat în revista „Hermes”) remarcă prezența unui important filon, caracteristic modernizator, în literatura antică

MODERNITATEA LITERATURII LATINE

din vremea imperiului roman. Iar regretatul Augusto Rostagni într-o serie de articole apărute în anii 1927–1929 în „Rivista di filologia e di istruzione classica” diferențiază literatura latină de cea greacă, insistînd asupra unei vocații funciar romantice, lirice și moderne a artei majore a romanilor. Literatura greacă s-ar contura, afirma istoricul literar italian, ca o artă a epicului, a mitului și a obiectivității acuzate, iar cea latină ca produsul introspecției și al expresiei lirice. Desigur Rostagni exagera (el însuși recunoaște că simplifică lucrurile din necesitățile demonstrației), dar nu e mai puțin adevărat că romanii ne apar adesea ca mai puțin clasici decît grecii. Poeții și prozatorii Romei acordau o importanță primordială motivației psihologice. Scriitorii ei căutau în general forme mai directe spre a exprima și, mai ales, a analiza, a detalia, am spune, reacțiile omului față de realitatea ambiantă. Pe solul Italiei antice s-a constituit o literatură a observației și analizei psihologice. Totodată regăsim adesea tiparele sensibilității moderne. Cătușa a exprimat și a investigat în modalitățile cele mai directe, mai proaspete, dragostea pentru femeia iubită, cu toate bucuriile și tribulațiile subsecvente, Lucrețiu nu ocolește fiorul liric și chiar îl surprinde pentru a-l revela în forme manifeste. Chiar la un poet clasic ca

Vergiliu regăsim melancolie, neliniște, glorificare romantică a naturii pe lângă interesul pentru nuanțarea unor caractere, ca cel a lui Enea de pildă sau al lui Mezențiu. Cu atîtea secole înaintea lui Dostoievski și a altor moderni, marele poet roman s-a străduit să evite polarizările morale simplificatoare, configurarea unor caractere iremediabil diabolice sau divine; în orice caz inumane. Ovidiu s-a manifestat și el ca poetul tribulațiilor lirice, freamătului lăuntric. Totodată descoperim la el o acuitate remarcabilă a observației psihologice: în elegia consacrată figurării ultimei nopți petrecute la Roma, el descoperă, cu mult înaintea specialiștilor, existența unui prag al durerii. Seneca a știut să evoce abil în teatrul său criza psihologică acută, iar operele redactate în proză ni-l reliefează ca pe un observator al detaliilor pitorești și semnificative, de talia lui Marcel Proust. *De Beneficiis* comportă o pertinentă investigație a comportamentului uman cu toate implicațiile moral-psihologice. Marele istoric Tacit a știut să utilizeze măiestrit conjugate fiorul tragediei grandioase și sondarea adîncită — prelungită pînă în zona impulsurilor tulburi, cețoase, elementare — a reacțiilor psihice. Pînă la Dostoievski și romancierii moderni, nimeni n-a știut să evoce o lume atît de nuanțată, de bogată în diferențieri psihologice. De altfel toată literatura epocii imperiale excelează prin analiza intensivă a stărilor sufletești, dublată de o rafinare a expresiei, adecvată uneori sensibilității omului epocii noastre. Este demn de amintit că primele romane importante în literatura mondială au apărut în lumea latină. *Satyriconul* lui Petroniu oferă un exemplu de artă realmente modernă prin imbinarea ficțiunii multivalente, romanești cu fresca realităților sociale și morale. Limba se subordonează acestor obiective și distingerii personajelor, căci fiecare erou se exprimă individualizat, în funcție de cultura și apartenența sa socială. Varietatea lingvistică a *Satyriconului* a îndrituit compararea autorului cu James Joyce, postulată de cercetătorul francez G. Ch. Picard.

Se descoperă printre monumentele literare romane o literatură profund impregnată de un mesaj conceptual și emoțional pe care îl va recepționa omul crescut în mărețele noastre realități socialiste. Totodată cei care apreciază procedeele și modalitățile specifice autorilor secolului nostru, cei profund atașați tiparelor sensibilității caracteristice epocii moderne, vor descoperi precedente tulburătoare în literatura latină, mai ales în cea scrisă în timpul imperiului.

Eugen CIZEK

Peștera Meziad
Interior—detaliu

Fondul primordial

Într-un articol din 1937, reprodus ca prefață la lucrarea sa, *Copiii, cărțile și adulții* (1949), Paul Hazard, istoric al literaturii franceze, insistă asupra ideii de „a-i obișnui pe copii să considere cartea ca nedespărțită de viața lor”. Ocupându-se cu pasiune și gingăsie de problemele vii ale educației tinerelor generații, Hazard mai vorbește de necesitatea creării unei „stări de spirit inițiale”, favorabilă deschiderii și întreținerii poftii de lectură a copilului, subliniind rolul important al adulților — părinți și educatori — în acest sens. „Dragostea de carte — arată distinsul pedagog — presupune o comparație între plăcerile ușoare și plăcerile delicate, cu alegerea hotărâtă a acestora din urmă, presupune o anumită personalitate, un anumit simț al efortului, gustul pentru reculegere, pentru reflecție... pe seurt, o întreagă atitudine morală. Iată de ce problema apărării cărții e, în primul rând, o problemă de educație”. Desigur, nu lipseau nici sugestiile practice: biblioteci pentru copii și tineret, biblioteci comunale, biblioteci școlare, „cu un caracter nu atât de instituție oficială, cât de club prietenesc, administrat de elevii înșiși”. Mai mult, Hazard „visează” — după propria sa expresie — introducerea în programa analitică a învățământului primar și

CARTEA DE CĂPĂȚIU

mediu, a unei măsuri practice care să aibă succes la Universitatea Harvard: e vorba de o „reading period”, de o „perioadă”, de un „ragaz” rezervat exclusiv lecturii, în școală, și transcrierii impresiilor de cititor. E o sugestie care ar merita, credem, să fie luată în considerare și de educatorii noștri: o „săptămână a lecturii” (sau „a cărții”) în cursul unui an școlar, în care, sub îndrumarea profesorilor, elevii să citească și să-și comunice impresiile în legătură cu câteva... cărți de căpățiu. Având un caracter sistematic și, ca să zicem așa, „supravegheat”, asimilat însuși procesului de învățămînt, o asemenea „săptămână a lecturii” ar fi, după părerea noastră, mai eficace, mai temeinică și deci mai folositoare decît alte forme — poate mai superficiale — de stimulare a gustului și a dragostei pentru carte (ne referim la concursurile-ghicitoare, la procesele literare, desigur de multe ori interesante, dar pindite mereu de diletantism și improvizatie).

Am făcut această lungă introducere pentru a accentua, pe de o parte, necesitatea unui climat — în școală, în societate —, iar pe de altă parte, necesitatea unei siste-

matizări a lecturilor, care nu e bine să se producă la voia întâmplării. Alături de pedagogi, de cadrele didactice, e limpede că și părintele poate și trebuie să-și exercite funcția cultural-educativă: o „săptămână a lecturii” în familie (o săptămână pentru început, care ulterior s-ar putea permanentiza), desigur lipsită de orice rigiditate „organizatorică”: iată o inițiativă ce stă la îndemina oricui. (Ceva asemănător — dar bineînțeles mult mai lesne de realizat — cu „serile de muzică”, devenite tradiție în anumite familii cu simțul dezvoltat al „plăcerilor delicate”, al cultivării spirituale). Materia primă a acestor lecturi rămîne, fără-îndoială, ceea ce am numit cartea de căpățiu. Am enumerat cîteva titluri în numărul trecut, într-o succesiune mai mult sau mai puțin istorică și fără pretenția de a epuiza un tezaur desigur mai bogat. Continuăm, în același fel, semnăind tot ce ni se pare semnificativ, chiar dacă nu se găsește imediat în librării, cit și din intenția de a da de gândit editurilor.

Ni se pare că, paralel cu citirea pe-ndelete, răbdătoare și atentă (apelînd la simțul „efortului”) a

DIVINEI COMEDII dantești, o istructivă și agreabilă „digresiune” poate fi constituită de reflexia asupra poeziei lirice a lui Petrarca, adunată în *Canzoniere* (Cartea Cîntecelor), abundentă în sonete considerate pînă astăzi ca modele ale genului. Rămînd la literatura italiană, secolul XVI, după cum se știe, e foarte dens în opere ilustre, adevărate pietre de hotar în istoria literaturii și a culturii universale. Este secolul *Prințului* lui Machiavelli și al *Curtenilor* lui Castiglione sau al lui Aretino, al *Nucelelor* lui Bandello și al *Rimelor* lui Michelangelo, dar mai ales al poemelor lui Ariosto (*Orlando furioso*) și ale lui Tasso (*Aminta*, *Ierusalimul eliberat*), în Italia; secolul *Luisiadelor* lui Camoëns, în Portugalia; secolul debutului lui Lope de Vega, în Spania; dar, cu precădere, secolul în care începe să iradieze geniul lui Shakespeare.

Dacă alte lecturi pot avea un caracter mai mult sau mai puțin „facultativ”, aceea a operei lui Shakespeare e, indiscutabil, obligatorie. Universalitatea acestei opere, măreția, profunzimea și extraordinaritatea ei bogăție umană, încercătura de gândire și de sensibilitate, comportă însă o discuție aparte, căreia îi dedicăm rubrica din numărul viitor.

Florian POTRA

În ultimele luni a avut loc la Academia Republicii Socialiste România un simpozion consacrat problemelor de civilizație și cultură. Discuțiile purtate cu acel prilej au arătat că există încă unele controverse privind delimitarea termenilor ce se referă la aceste fenomene ale vieții sociale. Cert este că istoria, literatura, istoria artelor, istoria tehnicii, arheologia, etnografia etc. permit efectuarea de radiografii ale caracteristicilor vieții sociale, materiale și spirituale din diferitele epoci istorice reunite prin termenii de civilizație și cultură și că de acest cîmp evenimential se leagă *sensul istoric, antropologic și social* al fenomenelor de cultură și civilizație.

Deoarece fiecare pagină a istoriei culturii și civilizației ne duce la om, la prezența lui spirituală, la omul care a modificat mediul din jurul său adaptîndu-l la trebuințele sale, nu putem ocoli *sensul psihologic* al caracteristicilor civilizației și culturii.

Din punct de vedere psihologic, omul din perioada pietrii șlefuite și cel al epocii de bronz nu sînt (fiecare în parte) atît oameni ce se slujeau de unelte de piatră șlefuită și de bronz, cît oameni ce *posedau deprinderi și capacități variate de a șlefui și de a folosi în viața de fiecare zi unelte, arme și obiecte din piatră și din bronz*, punînd în evidență faptul că astfel de obiecte au fost încorporate în nivelul lor de trai și au devenit instrumente de satisfacere a trebuințelor sau mobiluri și aspirații ale vremurilor lor.

Prin poziția sa istorică omul concret găsește întotdeauna de la naștere viața socială organizată într-un anume mod. El se adaptează în decursul copilăriei și tinereții în primul rînd în cadrul limitelor nivelului de bunuri materiale, de confort și civilizație, ale mediului său. Concomitent el poate să se adapteze nivelului de cultură cel mai înalt posibil al epocii sale, depășind pe cel al bunurilor concrete disponibile în mediul său apropiat. Ca atare nivelul de civilizație apare în planul discuției noastre ca mai direct legat de mediul de viață și ca mai rigid, în schimb nivelul de cultură apare mai mobil și cu posibilități de depășire a limitelor cuprinse în nivelul de civilizație. Cultura înglobează în dinamica ei aspirațiile și idealurile acordate la nivelul creat de mediul social cel mai înalt al vieții sociale considerate.

În genere, *procesul adaptării la nivelul de cultură și civilizație este facilitat de procesul educației*, prin care se și realizează în cea mai mare măsură. Pînă la 7 ani educația are loc mai ales sub forma apropierei ocupaționale concrete de obiectele ce sînt necesare satisfacerii trebuințelor (inclusiv cele necesare trebuințelor psihologice). Folosirea creează deprinderea și o dată cu aceasta *cerința de consum și funcționalitate* a deprinderii. Deprinderea conține în esență și concentrare de atitudini civilizate care uneori se codifică datorită faptului că ele posedă și o mare concentrare de relații umane. Așa sînt deprinderile de conduită civilizată (salutul, exprimarea politicoasă a dorințelor, mulțumirea pentru servicii etc.). Procesul adaptării se realizează așadar prin *consumuri, deprinderi și trebuințe* și se întretine prin *interese și curiozități, aspirații și dorințe*. Totuși procesul adaptării nu este atît un transfer dinspre societate înspre copil cît o cucerire de către acesta a mediului său. Nuanța a fost surprinsă de psihopedagogia modernă care o cultivă cu frenezie la modul teoretic și practic. Deși foarte diverse prin substratul teoretic și prin idealurile de educație pe care le propagă, există o trăsătură de unire între diverse sisteme pedagogice moderne în care ideea educației prin activitate devine centrală. Sistemul pragmatic al lui Dewey J. (1859—1952) în S.U.A., sistemul contaminat de acesta al lui O. Decroly (1859—1932) în Belgia, al lui Maria Montessori (1870—1952) în Italia, al lui E. Claparede (1873—1940) în Elveția, al lui Anna Sethne în Norvegia, se înrudesc prin sublinierea necesității de activitate în educație. Opuse acestora prin idealul educativ, dar legate prin ideea că educația trebuie să devină o acțiune complexă, se situează sistemele educative moderne ale lui A.S. Makarenko (1888—1939) în U.R.S.S. și cel al lui Maria Zebrowska, în Polonia.

Pedagogia modernă a descoperit și necesitatea extinderii preocupărilor educative față de familie ca mediu de cultură și educație și ca teren al continuității psihice în ordinea culturală (Vigotski).

Cu cît bunurile materiale ale vieții sociale sînt mai complexe, cu atît întretinerea lor presu-

CIVILIZAȚIE, CULTURĂ ȘI PSIHLOGIE

pune un nivel mai înalt de *cultură de întreținere*. Electricizarea unor activități din menajul familiei moderne (spălătul cu mașina, călcatul cu fierul de călcat electric, folosirea aspiratorului etc.) solicită și răspîndesc priceperea de a întreține și repara instrumentele de uzanță specifice nivelului de civilizație cărora le corespund. La un congres de psihologia muncii din ultimii ani psihologul J.M. Leplat a arătat că există doar cîteva deprinderi umane foarte simple, economice ca mișcări, și evolute, prin care se minuiesc aparate, diverse instrumente și unelte specifice civilizației contemporane. Toate cadranele, minerele, butoanele, manetele, clanțele, volanele, cheile, se minuiesc prin apăsare, rotire de la stînga spre dreapta sau invers, ori prin mișcări simple pe verticală, de sus în jos și de jos în sus. Acestor reguli simple, care au tendința de a fi simplificate și mai mult și standardizate în civilizația contemporană, li se supun sistemele complexe de construcție a coloșilor industriali, liniile tehnologice complexe, mașinile electronice, întregul sistem de mijloace de producție. Bunurile de civilizație se supun așadar unor deprinderi simple care în fapt concentrează o *cultură de consum*, o *cultură de întreținere* și o *cultură de creație*, uriașe. Cu cît ritmul de dezvoltare socială este mai intens, cu atît nivelul deprinderilor de consum, întreținere și creații legate de nivelul respectiv devine mai general consubstanțial omului în cadrul căruia adaptarea este foarte facilă. Integrarea bunurilor de civilizație în mediu creează condiții speciale de organizare

a culturii de consum și a celei de întreținere. Mă voi referi la două modalități de acest gen.

1. Oricine poate observa că tineretul contemporan își constituie azi nivelul de aspirații (referitor la nivelul de trai) nu exclusiv prin trebuințe ce s-au creat în urma consumurilor, ci (din ce în ce mai mult) *direct prin informații* (se strîng bani pentru o mașină ce se va pune în vânzare peste un an-doi).

2. Se poate lesne observa și faptul că mulți tineri își organizează trebuințe prin cultură de întreținere. Concret, tinerii învață să conducă mașini, să meargă pe biciclete, să minuiască magnetofone, mult mai înainte de a poseda astfel de obiecte și instrumente. Aceste două modalități de integrare a bunurilor de civilizație în trebuințele omului contemporan nu sînt singurele, dar devin pe zi ce trece mai specifice.

Problemele nivelului de cultură tangente cu cele ale nivelului de civilizație au din punct de vedere psihologic o altfel de situație. Oricum, există din acest punct de vedere forme de consum ce pot fi analizate mai degrabă din punctul de vedere al densității și calității, însușiri legate de politica culturală și de bogăția socială care determină „tirajul” bunurilor de cultură prin care se întreține un anumit nivel de cultură. Există mari consumatori de cultură, există și penurii culturale deși cultura nu este în esență un proces de simplă acumulare sau adițiune, ci mai cu seamă un act de anumită organizare interioară a materialului de un anitate disponibil, și de constituire a unui profil de înțelegere și temperatură lăuntrică ce permite descifrarea cu facilități pentru sine și pentru alții a sensurilor ascunse în actele de cunoaștere vechi și noi, grandioase sau aparent neînsemnate. Cultura este o cunoaștere virtuală și potențială. Cert este că numai trecînd prin temperatura participației umane innobilate de idealuri înalte civilizația se încarcă de noi sensuri și semnificații. Ele decurg din noblețe, generozitate și cuviință, deoarece se încarcă de atribuțiile morale pe care le are orice act de civilizație și cultură și anume acela de a deveni din momentul creației bun al tuturor.

Există persoane aflate în condiții de avitaminoză a civilizației, de avitaminoză culturală sau de pseudovitaminizare. Formele de avitaminoză pe acest plan sînt foarte diverse. Există și paradezvoltări culturale și de civilizație. Acest cîmp de probleme intră treptat în obiectivele cercetării științifice din zilele noastre.

Ursula ȘCHIOPU

Munții Apuseni

Vedere spre Biharia

Vedera
din
Munții
Gibinului
— Păitiniș —

DESPRE PATRIE ȘI PATRIOTISM

Nu există pământ mai drag decât patria (*Homer*).

*

Nimic nu e mai dulce decât patria și părinții, atunci când ești departe, printre oameni străini, chiar când locuiești acolo într-o casă plină de bunuri desfătătoare. (*Homer*).

*

Nu există nenorocire mai mare decât pierderea patriei (*Euripide*).

*

Nu ne-am născut pentru noi, ci pentru țara noastră (*Platon*).

*

Nu poți lua patria cu tine, pe tălpile pantofilor (*Danton*).

*

Patria se cheamă norodul, iar nu lagăna jefuitorilor (*Tudor Vladimirescu*).

*

Dacă știința nu are patrie, omul de știință însă are (*Pasteur*).

*

Dragostea de patrie e mai tare decât toate rațiunile din lume (*Ovidiu*).

*

Dragostea de patrie crește în proporție cu sacrificiile pe care le-ai consimțit (*Déroulède*).

*

Să nu dăm locul, că pământul acesta este trămintat cu sîngele moșilor și strămoșilor noștri (*Miron Costin*).

*

Jur că voi duce națiunea noastră română pe calea dreaptă și legiuită și o voi apăra cu toate puterile în contra oricărui alac și asupriri, nu voi lucra niciodată în contra drepturilor și a intereselor națiunii române și voi ține și voi apăra legea și grațul român, precum și dreptatea, egalitatea și frățietatea... (*Din Jurământul rostit la adunarea de pe Cîmpia Libertății de la Blaj în anul 1848*).

*

Apărarea pământului dacic de regele Decebal și poporul său a fost un imn de iubire cum rar au mai înălțat popoarele moșiei lor amenințate (*V. Pârvan*).

*

Căci pentru țaranul nostru, pământul nu e un obiect de exploatare, ci o ființă vie... El se simte zămislit și născut din acest pământ ca o plantă termecată care nu se poate stîrpi în vecii vecilor (*L. Rebreanu*).

*

Adevăratul patriotism, ca manifestare specifică a dragostei pentru omenire, este incompatibil cu ostilitatea față de alte națiuni (*N. A. Dobrotiuboc*).

*

...Țineți minte cuvintele lui Ștefan, care v-a fost baci pînă la adînci bătrînețe ... că Moldova n-a fost a strămoșilor mei, n-a fost a mea și nu-i a voastră, ci a urmașilor voștri și a urmașilor urmașilor voștri în veacul vecilor... (*B. Delavrancea*).

*

De cînd este suflet de român pe fața pământului, românul a fost mîndru de a fi român, și chiar atunci cînd lumea îl privea cu dispreț el își cânta doina și, în conștiința puterilor pe care le purta în sine, privea mîndru împrejurul său. (*M. Eminescu*).

EDUCAȚIA PATRIOTICĂ

A TINERETULUI

Patriotismul — acest sentiment care înfrumusețează viața omului și dă avânt popoarelor în lupta lor pentru progres social — nu este un dar de la natură, ceva înăscut. El se formează în timpul vieții, se cultivă în cadrul unui proces larg la care concură mai mulți factori și se consolidează prin fapte în folosul patriei.

În ceea ce privește educarea patriotică a tineretului, unii sînt de părere că ea intră în răspunderea exclusivă a școlii. Alții transferă această răspundere în seama familiei, sau înlocuiesc un răspuns precis, printr-o trimitere foarte generală la întreaga societate.

Evident, în condițiile socialismului, întreaga societate — mediul, relațiile sociale, instituțiile culturale-educative etc. — contribuie la educarea cetățenilor în spiritul patriotismului. Educația copilului se realizează însă în principal de către școală, familie și organizația de pionieri sau U.T.C., printr-un sistem organizat de influențe, bazat pe o conlucrare strînsă și o continuă coordonare a forțelor. Familia, ca unul din factorii de bază în realizarea educației patriotice a tineretului, trebuie să se alinieze celorlalte forțe.

De cînd trebuie să înceapă educația în general și în special educația patriotică a copilului? Unii sînt de părere că pe la 5-6-7 ani, cînd copilul începe să înțeleagă sensul adevărat al lucrurilor; alții cred că odată cu intrarea copilului în școală. Dar, exemplul celor vîrstnici, faptele și aprecierile lor găsesc rezonanțe adînci în mintea și în inima lui, chiar la o vîrstă mai fragedă.

Cum poate contribui familia la educația patriotică a copilului? Preșcolarii vor fi obișnuiți să desprindă sensul patriotic mai întîi al faptelor apropiate, cunoscute, concrete care sînt intuite de ei direct și la care pot lua, într-o oarecare măsură, uneori, parte activă. La început vom dezvolta dragostea pentru casa părintească, pentru blocul în care locuiesc, pentru căminul sau grădinița în care „învață”. Se poate cultiva cu succes încă de la această vîrstă grija pentru bunurile comune, pentru aspectul locuinței, al grădinii sau spațiului verde din curte, al locurilor de joacă și de odihnă din jurul casei. Copilul poate fi ajutat să respecte munca părinților, să prețuiască succesele lor în producție, pentru că mai tîrziu el însuși va munci cu aceeași plăcere și devotament pentru binele colectiv, ca și părinții săi.

Totodată prin propriul nostru exemplu de comportare îl vom deprinde să respecte munca și odihna celor din jur, — pe omul care ne vinde pîinea și laptele, pe milițianul care descurcă drumul mașinilor, pe muncitorul care stropește zilnic gazonul, pe cei ce lucrează și pe cei ce se odihnesc după lucru. Vom avea grijă să nu apelăm doar la

sfaturi, la lecții de conduită și cu atît mai puțin la dialoguri moralizatoare. Pe copilul preșcolar îl impresionează mai ales imaginile vizuale. De aceea, pentru a-i da cunoștințe despre faptele de eroism ale poporului, despre conducătorul lui încercat — partidul, vom folosi cartea de povestiri cu ilustrații, emisiunile de televiziune sau spectacolele accesibile vîrstei. Dar și mai eficient este exercițiul propriu în fapte cu caracter patriotic. Iată o scenă la care am asistat:

La începutul primăverii, comitetul de bloc mobilizase pe locatarii la muncă voluntară pentru amenajarea straturilor de flori din fața clădirii, Alături de vîrstnici mișunau copii — mai mărișori și mai mititei. E drept că ei se cam încurcau în unelte și treburi. Cineva a vrut să-i îndepărteze. Dar responsabilul de la scara noastră i-a oprit și le-a dat misiuni precise: să smulgă niște buruieni, să grebleze unde săpaseră ceilalți. Cei mai mari au lucrat mai mult, cei mai mici mai puțin au încurcat treaba, dar faptul că au participat la o muncă obștească, serioasă, le-a plăcut, i-a însuflețit, i-a apropiat între ei. Ceea ce nu este de neglijat în opera educativă.

În anii de școală, un rol foarte important în educarea patriotică a copilului revine, firește, colectivului didactic. Acum, în fața copilului se deschid orizonturi mai largi, setea lui de cunoaștere crește și îi este satisfăcută în mod sistematic prin procesul de învățămînt. Poziția lui în societate se schimbă, iar forma principală a activității lui devine învățătura. Familia va continua și în această etapă acțiunea de influențare, aliniind-o cerințelor și obiectivelor școlii. Ea va căuta să însuflească copilului convingerea că învățătura este datorită lui patriotică de competență și să nu pună la baza activității lui motive meschine: nota de dragul notei, premiul, concurența.

La vîrsta școlară mică elevul învață să cunoască și să iubească ținutul natal. Mai întîi ceea ce îi este cunoscut — școala, strada, cartierul, apoi ceea ce este ceva mai îndepărtat — comuna, satul, raionul — cu tot ce au ele mai valoros din punct de vedere istoric, geografic, economic etc. Ne vom sluji pentru aceasta de plimbări și excursii scurte în împrejurimi, vizitarea monumentelor istorice și naturale, lectura presei de copii, a literaturii care dezvăluie bogățiile și frumusețile patriei. O impresie puternică produce asupra celor mici și fastul sărbătorilor naționale, al demonstrațiilor oamenilor muncii, al spectacolelor festive. Se recomandă participarea copiilor, alături de adulți, la astfel de manifestări, căci ele le transmit „pe viu” dragostea fierbinte pentru patria socialistă, pentru conducătorii ei, pentru tradițiile revoluționare și marile realizări ale poporului.

Un moment important din viața copilului, la a cărui pregătire trebuie

să contribuie și familia, îl constituie primirea în organizația de pionieri sau U.T.C. Dorința obținerii acestei calități poate fi întreținută în familie prin exemplul fraților mai mari, prin discuții despre frumusețea idealului acestor organizații, prin sublinierea conținutului unor acțiuni pionierești sau uteciste deosebite, în cazul pionierilor prin explicarea simbolurilor pionierești și a semnelor distinctive ale acestora etc.

De obicei familia începe să acorde mai puțin interes pentru evoluția spirituală a copilului ajuns la preadolescență, considerînd că acesta „se descurcă” singur, că școala are grijă de îndrumarea lui, că la urma urmelor este destul de mare! Pe baza experienței practice pledăm ca părinții să acorde în continuare atenție copilului, care la această vîrstă dorește să se distingă prin fapte de eroism, dar nu-și apreciază în mod obiectiv forțele și, poate, nici nu știe îndeajuns ce înseamnă adevăratul eroism. După cum se știe, acum el cunoaște mai mult decît satul, orașul sau ținutul natal, căci a călătorit sau a învățat, ori a avut posibilitatea să ia contact prin intermediul filmului, radioului, televiziunii, cu frumusețile și bogățiile altor regiuni. Aceasta i-a trezit dorința de a vedea mai mult, de a cunoaște țara cu toate corurile ei materiale și spirituale. Familia poate să întrețină aceste interese, îmbogățind cunoștințele școlarului despre frumusețile patriei, îndemnînd-l să facă drumetii și înlesnindu-i posibi-

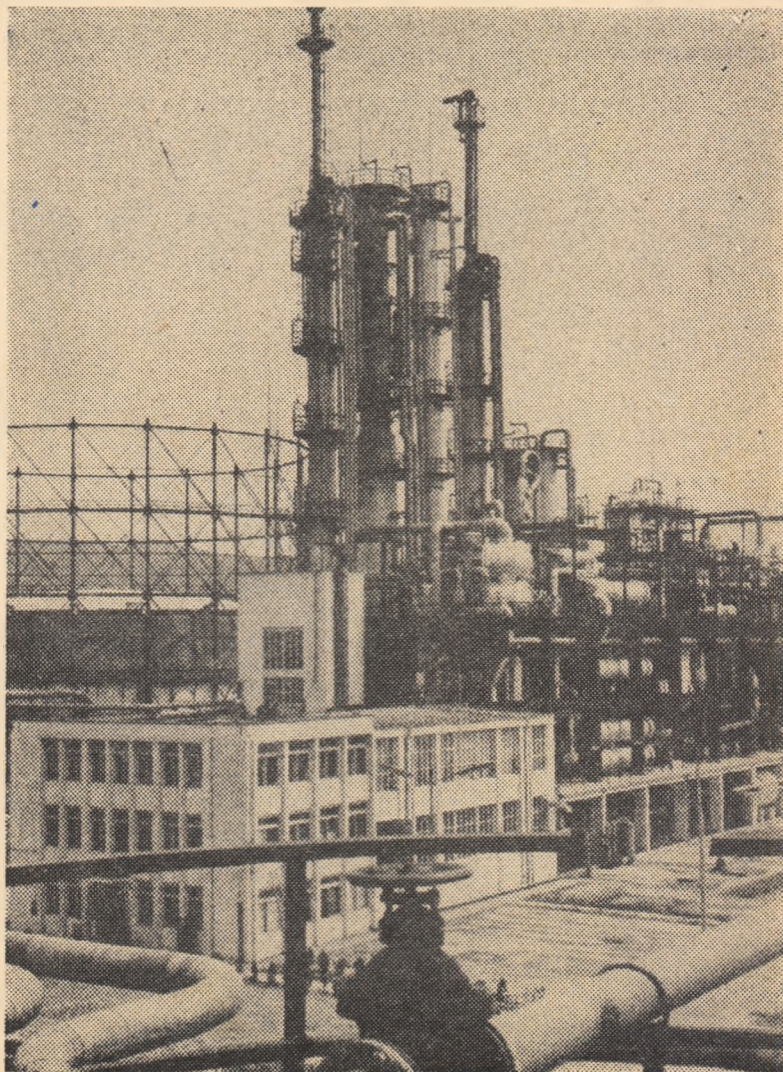
litatea de a face excursii și de a cunoaște țara și oamenii ei.

Activitatea de la Palatul și de la casele pionierilor, sau de la casele de cultură ale tineretului, participarea în ansamblurile și formațiile cultural-artistice, sportive, lectura cărților despre trecutul glorios de luptă al poporului nostru și despre eroismul muncii din zilele noastre, schimbul de impresii prin corespondență cu copiii din alte localități și din alte țări, munca social utilă de toate genurile (sădirea pomilor, îngrijirea spațiilor verzi, a locurilor de joacă, păstrarea curățeniei în bloc, curățirea zăpezii etc.), participarea la felurile concursuri ș.a. — iată doar o parte din mijloacele pe care familia le poate folosi pentru educarea patriotică a copiilor de toate vîrstele.

Dar să nu uităm: oricîte eforturi ar face părinții pentru a-i pune pe copii în contact cu frumusețile și bogățiile patriei, pentru a le cultiva sensibilitatea față de marile realizări ale poporului, dragostea pentru trecutul și prezentul lui plin de fapte de o măreție fără seamăn — ei nu vor izbui în țelurile lor dacă ei înșiși nu vor dovedi prin fapte că își iubesc patria și poporul și dacă nu vor crea în familie o atmosferă de entuziasm care să nutrească dorința copiilor de a dedica patriei socialiste tot ce are ființa lor mai bun și mai nobil.

Gheorghita FLEANCU
șef de sector la Institutul de științe pedagogice

Combinatul de cauciuc Borzești

Filozofia a înecat de mult să mai constituie un lux spiritual, o preocupare rezervată și accesibilă doar unel restrinse caste de privilegiați. Readucind filozofia „cu picioarele pe pământ”, marxismul a transformat-o într-o armă de luptă a omului, armă ce nu poate deveni eficientă decât în măsura în care ajunge în mâinile tuturor și în măsura în care fiecare și-o însușește. Afirmând că idelle, pentru a se materializa, trebuie să cucerească masele, Marx nu făcea decât să sublinieze necesitatea întregirii profilului spiritual al luptătorului pentru o societate nouă cu dimensiunile culturii și meditației filozofice. Cultura filozofică reprezintă astfel o condiție indispensabilă formării profilului spiritual al omului socialistului, căci filozofia nu este numai o știință ce trebuie lăsată pe seama specialiștilor, ci în primul rând un unghi de vedere care ne ajută să înțelegem sensul vieții și s-o trăim autentic. Omul este singurul „animal” conștient de condiția și poziția sa în lume, de aceea nu-l pot lăsa indiferent — fără riscul unei grave apăsări spirituale — marile probleme ale existenței. Nu sînt și nu vor deveni niciodată anaerionice, ori cite răspunsuri ar fi primit în decursul istoriei, întrebările ce iscodesc esența omului, sensul vieții sau al adevărului, problema libertății și responsabilității umane etc. Oamenii cărora le lipsește complexitatea de dincolo de da și de nu a meditației filozofice își vor extinde superficialitatea și sărăcia vieții lor spirituale și asupra principalului lor domeniu de activitate.

Din păcate, sub aspectul cunoștințelor filozofice, pregătirea de cultură generală a tineretului nostru mai lasă încă mult de dorit. Faptul nu trebuie să ne lase indiferenți întrucît problema culturii filozofice, formarea unui public cititor de filozofie competent și pasionant constituie una din principalele sarcini ale statului actual de desăvîrșire a revoluției socialiste în domeniul culturii.

Începutul trebuie făcut în școală. Vîrsta adolescentel este, cum spune Schopenhauer, „vîrsta metafizică”, anotimpul spiritual bîntuit de întrebări chinuitoare. Este perioada în care lecția de filozofie poate deveni pentru elev o aventură intelectuală dintre cele mai pasionante, vîrsta la care asemenea cunoștințe se sorb cu aviditate. Ceea ce se predă însă acum în liceu la cursurile de economie politică sau socialism științific nu acoperă nici pe departe fundamentul teoretic necesar unor preocupări filozofice ulterioare. Problemele de ontologie, epistemologie, sau antropologie rămîn, pentru cel mai mulți dintre elevi, mari necunoscute. Stilul manualelor existente nu depășește expunerea senșă, schematică a unor idel generale, după cum nici modul de predare a obiectelor respective nu strălucește, de obicei, prin inventivitate, competență și originalitate. Nu e de mirare că aceste cursuri nu reușesc, cel mai adesea, în ciuda premiselor favorabile, decât să stingă pentru mult timp și uneori pentru totdeauna interesul elevilor față de problematica filozofică. Urmările se fac resimțite chiar în dificultățile pe care mintea elevilor, nedeprișă cu subtilitatea și caracterul abstract al cuceririi filozofice, le întâmpină, de exemplu, în descifrarea și înțelegerea semnificației unor poezii mai elevate, precum cele arheziene sau bacoviene.

OPINII

PREGĂTIREA FILOZOFICĂ ÎN ȘCOALĂ

Instituirea cursului de „Istoria literaturii universale” pune cu și mai mare acuitate problema necesității unei culturi filozofice. La acest curs, elevii vor avea prilejul să urmărească comparativ aspecte ale sincronismului cultural în diferite epoci, filiațiile de idel și teme între cultura universală și cea românească — fenomene ce presupun, pentru justa lor înțelegere, și o informație filozofică corespunzătoare. Nu se poate dobîndi o viziune clară a liriei eminesciene, de pildă, făcînd abstracție de influența exercitată asupra poetului de filozofia lui Schopenhauer. De asemenea nu pot fi înțelese deplin nici diferitele școli și curente literare, precum elasicismul, romantismul sau simbolismul, fără cunoașterea premiselor filozofice, a teoriilor estetice care le stau la bază. Ca să nu mai vorbim de greutatele avute, din aceleași motive, în predarea unor materii ca psihologia, istoria sau economia politică, unde relațiile dialectice dintre cauză și efect, necesitate — întîmplare sau esență și fenomen, sînt mult mai complicate decît în apar celui nedepriș cu subțirimea analizei filozofice.

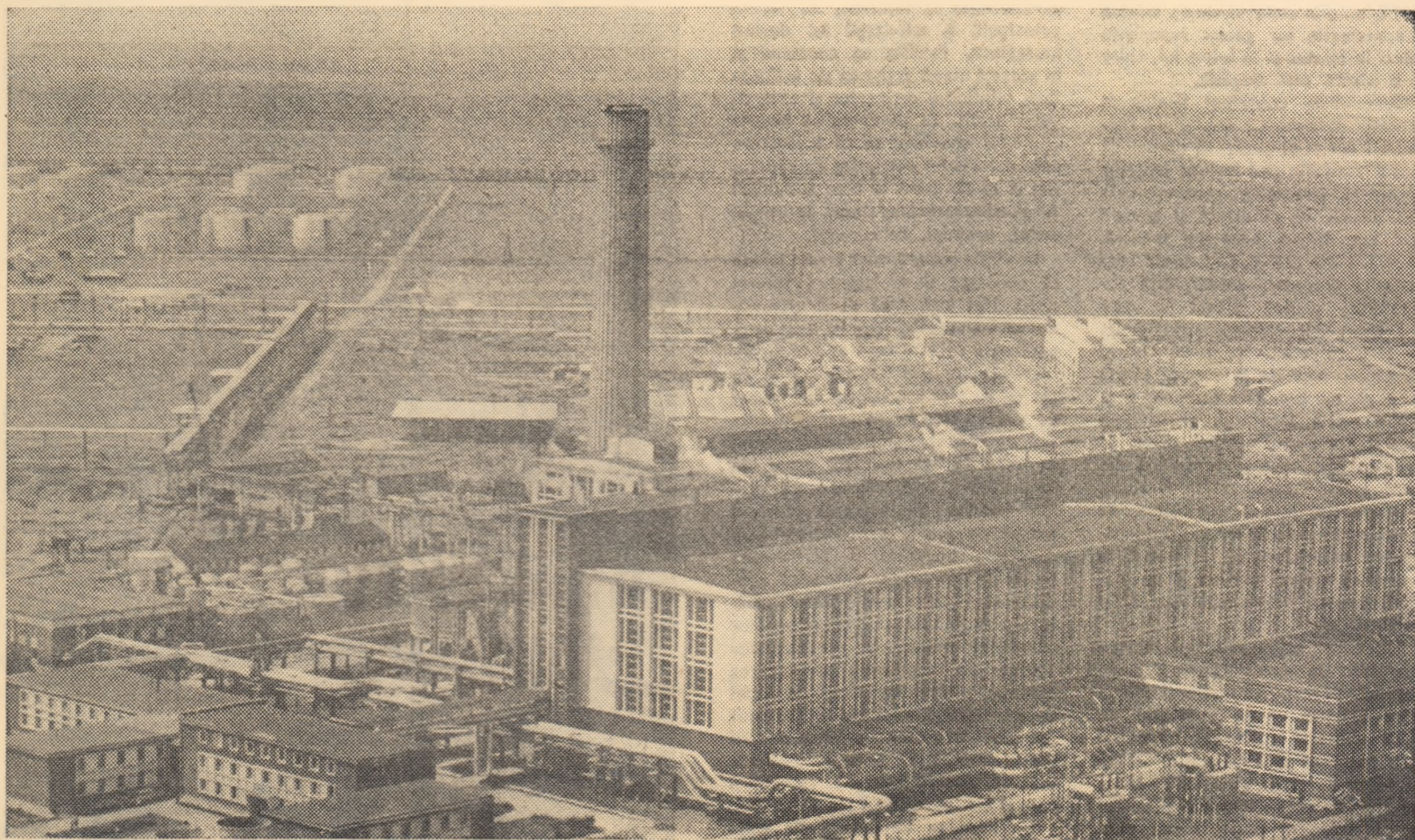
O dată cu trecerea la învățămîntul general de 12 ani este posibilă și necesară înființarea unui curs de filozofie generală care să reprezinte o introducere în problematica filozofică tradițională și un prim contact al elevului cu figurile reprezentative ale filozofiei universale. Nu vîd pentru ce, asemenea cunoștințe ar fi mai puțin indispensabile nivelului de cultură generală corespunzător bacalaureatului, decît cele de istorie universală, de pildă. Urmele lăuate de omenire în istorie nu se desclărează doar pe cîmpul de luptă, ci și în arena duelurilor teoretice. Mi se pare la fel de gravă și desealicentă necunoașterea locului și importanței în cultură a lui Aristotel, Kant, sau Hegel, ca și ignorarea importanței istorice a lui Alexandru Macedon sau Napoleon. Nu trebuie uitat apoi că bacalaureatul sau, cum i se spune, examenul de maturitate, presupune nu numai acumularea unui anumit eantun de cunoștințe, ci și un grad de maturizare a gîndirii teoretice, indispensabilă ori cîrel munei intelectuale. Acest din urmă deziderat va fi însă mai greu de atins fără exercitarea și „fortificarea” intelectului elevilor prin ridicarea la altitudinea ideatice filozofice. Cum observă cineva într-un articol din „Școala tineretului”, de un neprețuit folos ar fi în acest sens, pentru elevi, editarea unui dicționar filozofic original, a unei antologii de texte filozofice pentru nespecialiști precum și a unei colecții de inițiere filozofică, cuprinzînd mlei lucrări, — originale sau traduse — care să trateze la un nivel accesibil, obiectul și ramurile filozofiei, istoria ei, funcția ei social-culturală, curentele filozofice contemporane etc.

Eventuala introducere a unui curs de filozofie generală va trebui însoțită însă, spre a avea o reală eficiență, de crearea la catedră a unor oameni cu o înaltă calificare, îndrăgostiți de specialitatea lor și înzestrați cu harul prelegerilor captivante. Profesorul de filozofie trebuie să fie primul care, prin pasiunea avîntată a expunerii sale, să deștepte interesul și gustul tînarului pentru meditația teoretică.

Criticul Mihail Dragomirescu relatea cu recunoștință, într-un pasaj memorialistic, cit de mult datoră el primului său profesor de română pentru interesul și pasiunea pe care acesta a știut să i-o trezească și să i-o alimenteze față de literatură. Numeroși alți oameni de cultură — ajunși la celebritate în domeniul lor de activitate — recunosc că își datorează alegerea și îndrăgirea respectivelor specialități cursului inspirat (ținut de vreun anonim profesor de liceu. Nu toți profesorii pot avea geniul didactic al unui Tifu Maioreșcu sau Iorga. Dar tuturor le putem cere să predea astfel, încît să comunice elevilor, pe lângă cunoștințe, dragoste și pasiune pentru obiectul predat. Numai așa putem fi siguri mai tîrziu, că mintea iscoditoare și însetată de nou a tînarului va reveni asupra paginilor luminate de incandescența idelilor, că mințile lui vor răstol înfrigurate de emotie și nerăbdare fiice nouă carte de filozofie poposită pe rafturile librărilor. Asupra importanței efectelor imediate și de perspectivă ale unor asemenea preocupări pentru formarea profilului moral și spiritual al tineretului nostru, ni se pare de prisos să mai insistăm.

Victor MAȘEK

Termocentrala Brazi

ÎNALTA MISIUNE A LITERATURII PENTRU COPII

- opinii
- sugestii
- deziderate

Pentru copii au scris unii dintre cei mai mari scriitori ai lumii. Deși n-au fost scrise în mod special pentru micii cititori, operele altor mari scriitori au intrat în patrimoniul literaturii pentru copii, datorită valorii lor artistice, conținutului lor de idei și caracterului lor accesibil.

Fiecare generație de copii citește cu emoție poveștile fraților Grimm, ale lui Perrault, Andersen, sau povestirile lui Edmondo de Amicis, iar ceva mai târziu își înaripează imaginația și își potolește setea de a cunoaște cu aventurile lui Robinson Crusoe și ale lui Gulliver, sau Tartarin din Tarascon, cu romanele științifico-fantastice ale lui Jules Verne, precum și cu cunoscutele romane ale lui Dickens, Twain ori cu Cărțile Junglei ale lui Kipling. Sint opere intrate în literatura universală, constituind fondul de aur al literaturii pentru copii.

Alături de acestea, stau la loc de cinste poveștile lui Eminescu, Creangă și Slavici, Emil Girleanu și romanele istorice ale lui Sadoveanu.

S-a creat o literatură nouă. Dar cite din noianul cărților care apar zilnic în librării vor putea înfrunta timpul?

Au oare copiii de azi opere care să-i determine să le citească și recitească, așa cum făcuseră generațiile trecute cu povestirile lui Edmondo de Amicis din „Cuore”, spre a-și însuși comoara de calități morale și sentimentale pe care le cuprinde? S-ar putea răspunde că s-au scris destule. Dar cite pot sta alături de „Cuore”? Cite povestesc întimplări care să-i impresioneze pe micii cititori într-atît încît să dorească să fie ca eroul povestirii citite, opere care să promoveze încă de la vîrsta copilăriei calitățile morale cu care trebuie înzestrat omul timpurilor noastre?

Au apărut cîteva cărți în care mari personalități ale culturii românești evocă anii de școală („Am fost elev”, „Amintiri despre anii de școală”). Cit de frumoase și utile ar fi și alte asemenea scrieri care să înmănuncheze gânduri și opinii, amintiri și realizări ale fruntașilor în diferite ramuri ale producției, ale savanților și artiștilor, ale scriitorilor și oamenilor de știință! Cit de interesante pot fi pentru cei ce ajung în momentul hotărîtor al alegerii drumului în viață cărțile care să le vorbească despre alegerea profesiunii, despre specificul variatelor profesiuni, despre locul de muncă și calitățile

care se cer într-o anumită ramură de activitate, despre pasiunea pentru profesiune a celor care au avut realizări deosebite, care se înscriu în rîndurile fruntașilor într-o anumită muncă sau care se însiruie în galeria culturii și științei mondiale!

În multe țări s-au elaborat enciclopedii adecvate copiilor de diferite vîrste. Amintim doar pe cele din Uniunea Sovietică și mai ales pe cele din Franța. Cele 14 volume din „Encyclopédie des jeunes” au fost și în librăriile noastre. Copiii din Franța au la dispoziția lor: Enciclopedii de istorie naturală — panorama minunilor lumii (în 8 volume) — Enciclopedii științifice sau cărți de știință și tehnică pe înțelesul diferitelor vîrste cu ilustrații de cea mai înaltă calitate, din care nu cităm decît două titluri: „Les merveilles de la science” (Minunile științei) „La grande aventure des machines”, (Marea aventură a mașinilor).

Cît de util ar fi asemenea cărți nu mai e nevoie să insistăm! De aceea am salutat cu bucurie inițiativa Editurii Tineretului care a inclus în plan tipărirea, începînd cu 1967, a unor lucrări similare. (Am aflat de această inițiativă din interviul acordat revistei „Colocvii” nr. 4, oct. 1966, de către Al. Georgescu, directorul acestei edituri).

Avem o carte îndrăgită de atîtea generații, „România Pitorească” de Al. Vlahuță, dar cît de minunată și cît de interesantă ar fi o operă care să vorbească la nivelul de

înțelegere al copiilor și adolescenților — despre România pitorească de azi, despre noile ei frumuseți: despre marea de lumină de la Bicaz, despre hidrocentrala de pe Argeș, despre construcțiile de pe Lotru și de la Porțile de fier, despre noile orașe și despre întinerirea celor bătrîne! Asemenea opere, pe măsura măreției timpului nostru, ar trebui create pentru pionierii de azi, pentru cei ce vor continua să făurească miine noua Românie pitorească.

Un cuvînt despre ilustrațiile cărților pentru copii. Îi privesc adeseori pe cei mai mici cititori și pe cei mai măricei cum admiră pozele și copertile, cum le savurează și cum se opresc la cîte un titlu. Uneori îi aud pe cei mici spunînd: „Nu-mi place asta”, „nici asta, că are poze urite”, „Copiii nu sînt așa urîți, nici cățelul, nici ursulețul”, „Nici Ileana Cosinzeana nu-i frumoasă, cum a spus bunica”.

Rămîn în urmă și răsfoiesc cărțile. Micuții aveau dreptate. De ce oare e nevoie să se introducă în ilustrațiile cărților pentru copii stilul modernist al picturii? Copiii trăiesc în peisajul minunat al naturii unde domină cea mai perfectă armonie a culorilor, a formelor și a proporțiilor. De ce e nevoie ca ilustrațiile să înfățișeze copii cu capul de trei ori mai mare decît corpul, animale ce nu mai seamănă cu cele din natură? Ilustrațiile formează primele elemente care atrag atenția copiilor pentru o carte, ba chiar elucidează și concre-

tizează ideile cărții. Ele sînt și un puternic mijloc de educație estetică. Dacă deschidem la întimplare cîteva cărți de literatură pentru copii din Franța (patria picturii moderne) găsim ilustrații pline de armonie, în colorit și forme, cu o realizare tehnică ce atrage de la prima vedere, dar care și impun micului cititor respect și simpatie pentru carte. Cărțile din colecția „Bibliothèque rose” sau „Bibliothèque vert” pentru cele două categorii de vîrste ale copilăriei sau cele din „Idéal Bibliothèque”, pentru cei pînă la 14 ani, sînt într-adevăr comori de neuitat atît prin conținutul lor, prin realizarea lor grafică, cît și prin ilustrațiile și copertile lor. Oare n-am putea crea și noi asemenea colecții cu cărți care să apară periodic, de aceeași mărime, de același format, care să constituie o mare și îndrăgită bibliotecă, pentru cei mici, cărți a căror apariție să o aștepte cu plăcere și nerăbdare, pe care să le păstreze cu grijă pentru frumusețea lor grafică și pe care să nu le uite pînă la anii bătrîneții pentru minunatul lor conținut?

Să aplicăm și aici vorba înțeleaptă a strămoșilor noștri: „non multa sed multum”. O carte frumos scrisă este prietenul cel mai bun și educatorul cel mai îndrăgît al copiilor. Literatura noastră are datoria să ofere copiilor asemenea comori.

Conf. univ. Georgeța MUNTEANU
Cluj

Aspecte din abruptul Munților Apuseni

CUM VORBESC COPIII?

Activitatea pentru dezvoltarea vorbirii începe din momentul când copilul articulează primele cuvinte. Ea necesită o muncă susținută la care își aduc contribuția toți factorii de răspundere: părinții, educatorii, învățătorii și profesorii. Părinții trebuie să-i obișnuiască pe copii să numească corect obiectele din jurul lor, combatând tendința acestora de a le arăta cu mâna.

Ei trebuie să corecteze defectele de pronunțare: înlocuirea unor sunete greu de rostit cu altele, sau excluderea din vorbire a unor sunete. Mulți copii spun *melg* în loc de *merg* ori *pec* în loc de *plec*. Greșit procedează unii părinți, în special mamele, care adoptă limbajul copilului, imitând formele defectuoase de pronunțare. Organele vorbirii se dezvoltă prin exerciții, deci, cerind copilului să vorbească, stimulându-l cu diferite întrebări, îl vom ajuta să corecteze defectele de pronunție.

Munca părinților pentru îmbogățirea vocabularului copiilor este ușurată când aceștia, din dorința de a cunoaște tot ceea ce îi înconjoară, pun mereu întrebări. Această caracteristică, proprie vârstei de trei ani, favorizează dezvoltarea vorbirii copilului. El acumulează acum un mare număr de cuvinte și în același timp își precizează înțelesul lor. E bine ca nici o întrebare să nu rămână fără răspuns. Chiar pentru cele mai dificile întrebări trebuie găsit un răspuns care să satisfacă dorința de cunoaștere a copiilor.

De la rostirea cuvintelor izolate, copilul trece treptat la formularea propozițiilor, mai întâi eliptice, apoi din ce în ce mai complete. Deprinderea de a se exprima cu ușurință îl pregătește pentru participarea la viața socială, de aceea părinții vor fi foarte exigenți față

de modul de exprimare al copiilor, corectându-i când se exprimă greșit, îndrumându-i să înlocuiască un cuvânt nepotrivit cu unul propriu, ajutându-i să-și exprime ideile logic și încheagat. Îi vor obișnui să se adreseze în mod civilizată celor din jurul lor, să răspundă politicos când sînt întrebați, să salute și să răspundă la salut, să știe să mulțumească atunci cînd li se oferă ceva și să se adreseze cu „te rog” cînd cer un anumit lucru, să nu întrebuițeze cuvinte urite. În această privință o mare influență exercită asupra copiilor felul de a vorbi al adulților. Cu receptivitatea proprie lor, copiii prind repede toate particularitățile vorbirii părinților. Astfel ei adoptă ușor în vorbire provincialisme, folosesc particularități fonetice regionale și, ceea ce este mai grav, își însușesc expresii vulgare pe care le adresează tovarășilor de joc.

De aici rezultă marea răspundere a părinților a căror atenție trebuie să fie mereu concentrată la propriul lor mod de exprimare.

Alături de familie, instituțiile preșcolare desfășoară o muncă organizată și susținută pentru dezvoltarea vorbirii copiilor. Exercițiile de observare a naturii, convorbirile prilejuite de plimbări, povestirile și poeziile, cîntecele și jocurile, poveștile dramatizate îmbogățesc vocabularul copiilor preșcolari, îi obișnuiesc să se exprime cu ușurință, pregătindu-i pentru școală.

Educatoarelor le revine și dificila sarcină de a corecta defectele de vorbire ale copiilor înainte ca aceștia să devină școlari, ajutându-i prin toate mijloacele să ajungă la o rostire corectă a sunetelor. Acest lucru va fi făcut cu mult tact fără a jigni copilul. Niciodată educatoarea nu va imita vorbirea copilului. Vorbirea ei va fi tot-

deauna corectă, clară, expresivă. Fără a concentra atenția copilului asupra defectului de vorbire, el va fi pus cit mai des în situația de a face exerciții de pronunțare corectă, cerindu-i-se să răspundă la felurite întrebări ori cerindu-i să reproducă mici poezii. Jocurile de cuvinte, frământările de limbă, jocurile însoțite de cîntece sînt exerciții foarte eficiente pentru corectarea pronunției defectuoase.

Concomitent cu activitatea pentru îmbogățirea vocabularului și corectarea greșelilor de pronunțare o preocupare deosebită se acordă exercițiilor care ajută la enunțarea continuă a conținutului cuvintelor și la perfecționarea structurii gramaticale. În acest scop, un material foarte bun îl constituie jucăriile, pozele, cărțile bogat ilustrate. Conținutul lor interesant și accesibil înțelegerii copiilor îi stimulează să denumească obiectele și acțiunile reprezentate și să-și

EXPOZIȚIA NAȚIONALĂ DE DESENE ALE ELEVILOR DIN LICEE, ȘCOLI PROFESIONALE ȘI TEHNICE

« Unirea » (Premiul I)
VIRGINIA STROIE cl. X
Liceul nr. 1 Roman

Sub auspiciile Ministerului Învățămîntului și a C.C. al U.T.C. s-a deschis în frumoasa casă construită în stil brincovenesc de la Muzeul Satului, o expoziție de desene și pictură a elevilor din ciclul mediu. Vîrsta expozanților: 15—18 ani, cea mai deschisă cunoașterii și intransigentă cu ea însăși. Cu unele excepții cunoscute, de precocitate genială, dintre arte mai ales în muzică (Mozart sau Enescu, de exemplu), aceasta e vîrsta la care se declară vocațiile. Firește, prezența modelelor e încă puternică, dar în egală măsură sesizabil efortul de a transpune un conținut nou, pronunțat liric, în culoarea cu transparențe primăvăratece. De aici, frecvența aquarelei. De aici, vibrația pastei, tonurile proaspete, poezia peisajului cimpenesc sau citadin, suplu și cald în geometria lui amicală. Ni se propune un univers real, cu mature și logice articulații dar trecut printr-o undă afectivă tină. Sintem departe de lumea din desenele copiilor mici, organizate după legi proprii de reprezentare, dar paleta e proaspătă și sub aerul uneori sever al înfățișărilor, ochiul, surprins, descoperă că ținutul e al candorii.

Vizitînd cele două pavilioane, privirile noastre s-au înălțat atrase de atîtea ori de acest ținut pur ce se căuta, în afară, și se regăsea pe sine însuși, uneori țipăt solar și explozii cromatice, alteori calmă bucurie în calmul albastru și verde al orei de taină a artistului. Se ridicau și se aplecau privirile noastre citind semnăturile, ca un gest de omagiu. Acești tineri care veneau din toate regiunile reconstituiau harta țării.

Dominantă, cum era de așteptat, a fost prezența liceelor de arte plastice. Dar și liceele teoretice, cele de specialitate sau școlile profesionale au participat la competiție și nu fără succes. Semn că arta își exercită puterea de atracție și dincolo de grupurile școlare specializate. Semn că reintroducerea desenului artistic în ciclul mediu e un act necesar, el constituind un mijloc în plus de educare a simțului pentru frumos la tineretul nostru.

În aceste patru pagini — de modeste reproduceri în culori — am vrea să se vadă aderarea noastră fără rezerve la ideea care a prezidat organizarea expoziției: promovarea talentelor — care, chiar în faza uceniciei, simt nevoia confruntării și a certitudinii.

Emil GIURGIUCA

« Peisaj » (Premiul II)
ILEANA CONSTANTINESCU cl. X
Liceul de arte plastice București

1.

4.

« Tinăr revoluționar »

1. ION BRAUN
Școala profesională Electroaparataj
București

« Peisaj » (Mențiune)

2. ANTONIO ALBICI cl. X
Liceul de arte plastice București

« Peisaj » (Mențiune)

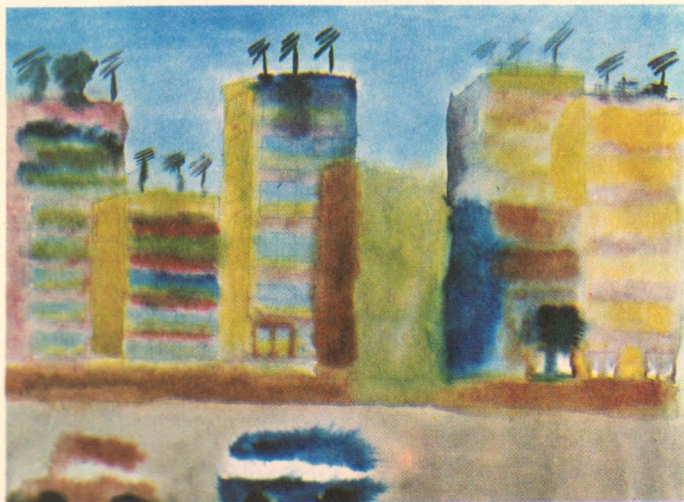
3. RODICA PANDELE anul I
Liceul pedagogic Suceava

4. « Strada »
ANDREI MUNTENESCU cl. X
Liceul Mihai Viteazul București

5. « Portret » (Premiul III)
MIRCEA CIOBANU cl. X
Liceul Nicolae Bălcescu București

2.

3.

5.

« Peisaj din Lugoj »
E. KAPCZA cl. X
Liceul nr. 1 Lugoj

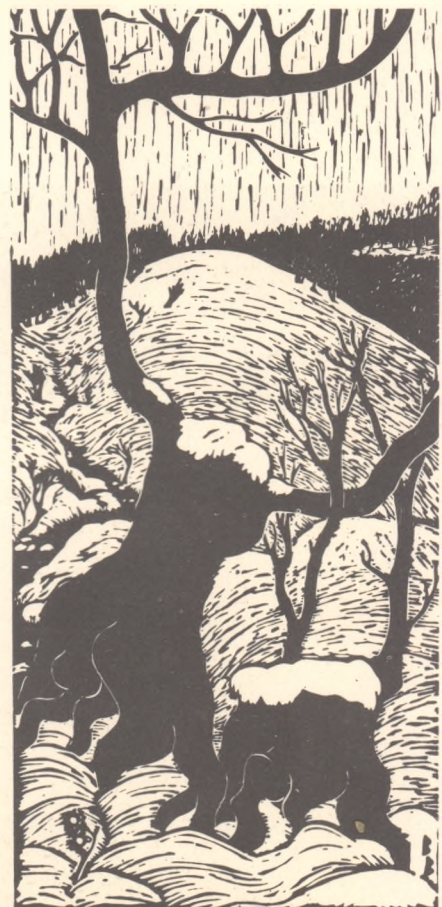
« Peisaj » (Mențiune)
AMADEA ZAMFIRESCU cl. XII
Liceul de arte plastice București

« Compoziție » (Premiul II)
FLORIN FOȚA cl. X
Școala de artă Craiova

« Peisaj » (Premiul I)
DUMITRU BĂDIȚĂ cl. XII
Liceul de arte plastice București

« Iarnă » (Premiul II)
BARNA BARDACZ cl. XII
Liceul de arte plastice Tg. Mureș

« Peisaj » (Mențiune)
 NICOLAE EINHORN cl. XII
 Liceul de muzică și artă plastică Galați

« Peisaj » (Mențiune)
 DOREL BERBECARU cl. X
 Liceul de arte, plastice Cluj

« Peisaj » (Premiul III)
 TEODOR HRIB cl. XI
 Liceul de muzică și arte plastice Iași

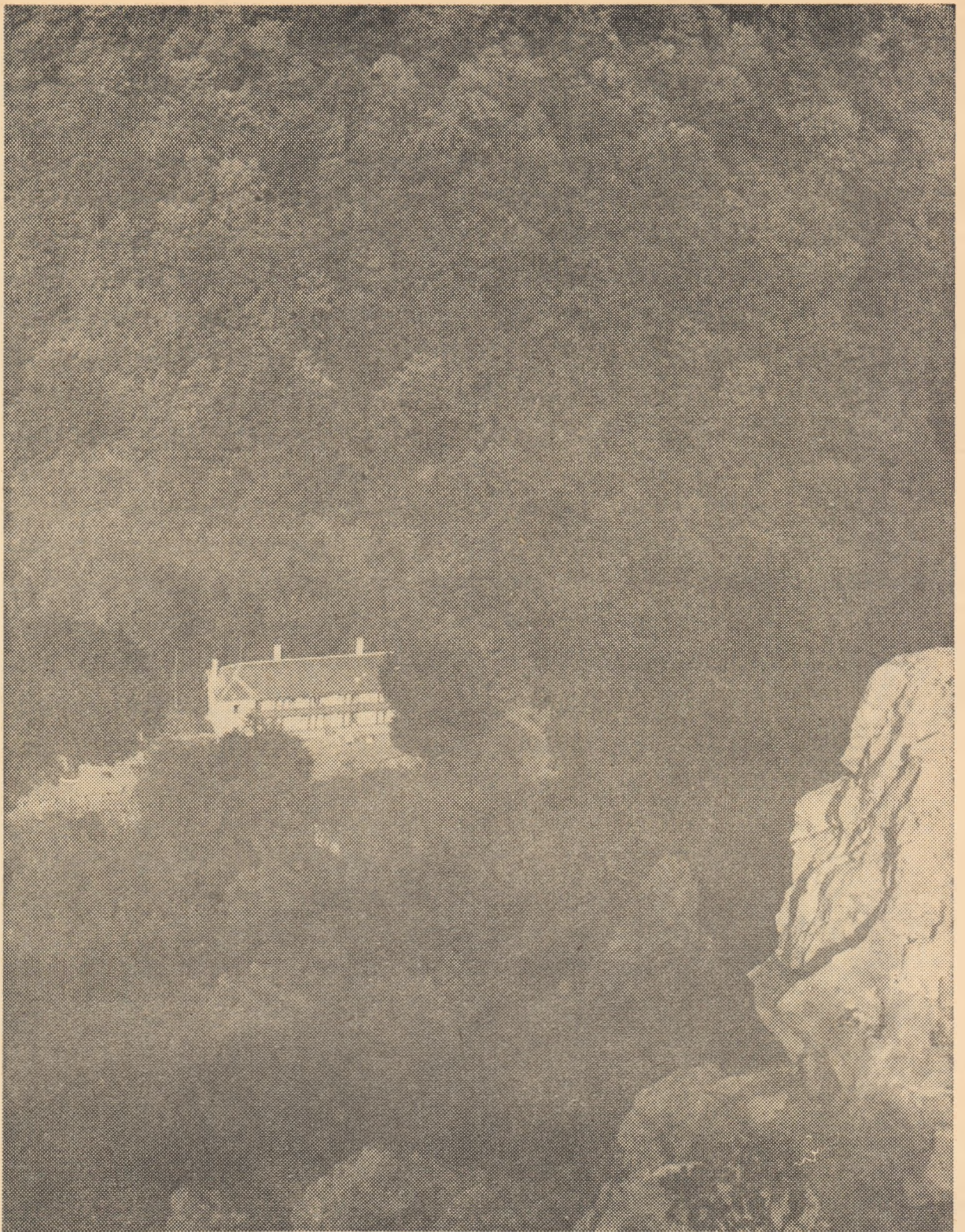
« Primăvară » (Mențiune)
 ION BUNIȘ cl. X
 Liceul nr. 1 Timișoara

« Canalul de la marginea Sinnicolaului »
 RAZALIA DANYER cl. XI
 Liceul Sinnicolaul Mare

▲ Munții Cibinului
Păttinis

Cabana Peștera
din Munții Apuseni ▲

exprime păreri proprii în legătură cu ele.

Munca pentru dezvoltarea vorbirii din instituțiile preșcolare este continuată în școala generală de către învățători și profesori. Ei valorifică și consolidează cunoștințele copiilor sporind de la o clasă la alta gradul de dificultate al exercițiilor de vorbire. Astfel, în clasa întâi, se rezervă o bună parte din lecții convorbirilor pe baza ilustrațiilor din abecedar, a unor tablouri sau a unor fapte și întâmplări povestite de învățator. Tot în această perioadă se continuă exercițiile de observare a lucrurilor și ființelor din mediul înconjurător în scopul de a deprinde pe elevi să se exprime în propoziții scurte, corect formulate, fără greșeli de acord gramatical. După însușirea cititului și a scrisului, elevii sînt deprinși să scoată din textele citite cuvintele și expresiile necunoscute și să le explice.

Este un exercițiu foarte eficace în munca de îmbogățire a fondului de cuvinte, care poate fi folosit și de către părinți.

În clasa a doua se formează deprinderea elevilor de a folosi cu precizie în vorbire cuvintele și expresiile. Ca exercițiu se recomandă dezvoltarea propozițiilor simple prin intercalarea adjectivelor și adverbelor.

Elevilor din clasa a treia li se cere să folosească în povestirea unor texte din manual sau din alte cărți citite, cuvinte și expresii noi din textele respective. Descrierile pe bază de observație au o sferă mai largă în această clasă referindu-se nu numai la ființe și lucruri, ci și la anotimpuri, la munca părinților, la activitatea din școală cu prilejul diferitelor evenimente.

În clasa a patra gradul de dificultate al exercițiilor pentru dezvoltarea vorbirii crește. Elevilor li se cere să facă scurte caracte-

zări ale unor personaje din textele citite, a faptelor și atitudinii acestor personaje. Se poate discuta despre: cucerirea cosmosului, realizările uriașe ale desăvîșirii construcției socialismului în patria noastră, lupta popoarelor din colonii pentru eliberarea națiunii.

În clasele următoare cînd gîndirea elevilor atinge un grad mai înalt de dezvoltare li se cere să analizeze o operă literară, să caracterizeze un personaj literar sau două personaje opuse din aceeași operă sau din opere diferite etc.

În școală, copiii sînt îndrumați metodic să respecte cerințele de bază care asigură dezvoltarea unei exprimări corecte. Le înșirăm pentru ca și părinții să le aibă în vedere: copilul să nu vorbească doar de dragul de a vorbi, ci numai dacă are ceva de spus (conținut de idei); să folosească în vorbire un vocabular bogat, variat; să vorbească coerent; să-și exprime ideile cu

precizie; să mențină puritatea limbii prin înlăturarea expresiilor vulgare din vorbire; să-și îmbogățească mereu vorbirea cu cuvinte noi și cu expresii plastice; să se exprime corect, pronunțînd cuvintele potrivit normelor ortoepice.

Școala oferă elevilor modelul viu de exprimare al învățătorilor și al profesorilor, model ce exercită o mare influență asupra dezvoltării vorbirii lor. Alături de ea, familia poate să contribuie la îmbogățirea vocabularului lor, la însușirea normelor ortoepice ale limbii noastre. Îi stau în ajutor nu numai școala, dar și emisiunile de radio și televiziune destinate celor mici și școlarilor, teatrul și literatura, care aduc o contribuție valoroasă la îmbogățirea, precizarea și activizarea vocabularului copiilor, la formarea unei exprimări frumoase, corecte.

Oltea DELARĂSCRUCI
învățătoare emerită

REZERVAȚIILE NATURALE DIN ȚARA NOASTRĂ

Munții

Apuseni

Deși n-au nici virtuțile semete ale lanțului Făgărașului, nici sălbăticia masivului Retezatului, Munții Apuseni îmbrățișează o gamă neasemuit de variată de frumuseți naturale de interes științific și turistic.

Pe o suprafață relativ restrinsă, Apusenii cuprind și numeroase rezervații naturale, ce interesează deosebite discipline ale științelor naturii: botanice (Cheia Turzii, Scărișoara-Belioara, Defileul Crișului Repede); geologice și paleontologice (Detunatele, Vilcan, Cetățile Romane de la Roșia Montană, Dealul cu Meici, Poiana Ampoitei, Iezerul Ighialului etc.); speologice (Ghețarul de la Scărișoara, Cetățile Ponorului, Peșterile de pe valea Sighistelui, Peștera Vintului, Peștera de la Vadul Crișului etc.); forestiere (Laricetul de pe Vidolm).

Deocamdată, vom indica iubitorilor și oceritorilor naturii numai pe cele mai însemnate și mai ușor accesibile.

1. Cheia Turzii (reg. Cluj) Suprafață 104 ha; altitudine 420—794 m. Este una din cele mai pitorești chei din țară, având o lungime de aproape 3 km (2908 m), cu pereți prăpăstioși, prin care se strecoară valea Hăsdății.

Remarcabilă bogăția de plante cu elemente de stepă, din flora mediteraneană și de pădure (cca. 1000 specii).

Menționăm, ca plante rare, o specie de usturoi sălbatic (*Allium obliquum*), o alta de colilie (*Stipa pulcherrima*) și un scorus (*Sorbus dacica*); de asemenea, plante endemice de mare însemnătate științifică (*Aconitum fissure*, *Carduus fissure*, *Dianthus simonkaianus*).

Cheia este accesibilă din orașul Turda, situat la 40 km depărtare. Casă de adăpost la intrarea dinspre Turda în cheie, la dispoziția turiștilor.

2. Scărișoara-Belioara (reg. Cluj) Masivul Scărișoara-Belioara (alt. 1353 m), impunător prin colții uriași de piatră de calcar, care domină valea Arieșului, are o vegetație fără pereche în regiunea înconjurătoare.

Pe platoul numit Șesul Craiului se găsește în afară de pădurea în care se întâlnesc cinci feluri de conifere: molidul (*Picea excelsa*), pinul (*Pinus silvestris*), ienuperul (*Juniperus communis*), laricele (*Larix europaea*) și cetena de negi (*Juniperus sabina*), plante rare sau endemice, unele adevărate relicte ca: strugurii ursului (*Arcostophyllum una ursi*), argințica (*Dryas octopetala*), sau *Saponaria bellidifolia*, care se mai întâlnește la noi numai în regiuni mult mai sudice (Muntele Domogled, vf. Suscului).

La Scărișoara-Belioara se ajunge din Valea Arieșului, urcând pe Ocolii sau Lunca Arieșului, stațiunii de c.f. pe linia Turda-Cimpeni. Masivul poate fi vizitat și venind de la cabana Muntele Băsoara, situată sub vf. Buscatului.

3. Cetățile romane de la Roșia Montană (Reg. Cluj) Situate pe drumul lateral ce se desparte din soseaua Cimpeni-Abrud, la Gura Rosieci, este un monument al naturii cu urme de vechi exploatare miniere de pe vremea Romanilor.

Situată în Dealul Cetății (1004 m), este în același timp un monument istoric care merită să fie cunoscut.

4. Detunata Goală (1169 m) și Detunata Flocoasă (1205 m) sînt formate din roci bazaltice constituite din olivină și magnetit. Sub forma unor mănunchiuri de coloane prismatice (indeosebi Detunata goală) înconjurată de pădurea de molid, formează unul din principalele locuri de atracție ale turiștilor care vizitează Munții Apuseni.

Accesibile din satul Bucium Șasa, aflat la aproximativ 20 km est de Abrud, sau din Roșia Montană pentru turistul care a vizitat Cetățile Romane.

5. Dealul cu Meici se numește interesantul loc fosilifer, situat în inima Țării Moșilor, la Nămăiești de lângă Vidra (15 km spre vest de Cimpeni), pe valea Arieșului Mic.

Cu o vîrstă de zeci de milioane de ani, aici se află sub ocră un banc de gresie cenușie de aproximativ 10 m grosime, în care se disting, între alte

Cetățile Ponorului
—Poarta ogivală—

fosile, numeroase resturi de *Actaeonolla*, gasteropod cu o cochilie mare, care a trăit în vremea Cretacului superior.

6. Ghețarul de la Scărișoara, situat în complexul carstic Scărișoara, pe un platou la 1200 m alt., reprezintă desigur minunea cea mai de preț, între altele de variatele frumuseți subterane ale Munților Apuseni.

Deschiderea lui se află într-o imensă pilnie (aven de 50 m adîncime și 57 m diametru), are impresionant formă de gheață, îndeosebi în încăperea numită „biserică”, cit și concreționare și adăpostește un bloc de gheață de aproape 20 m grosime și un volum de aproximativ 50.000 mc. Ghețarul de la Scărișoara — studiat de *Emil G. Racoviță* și discipolii săi — are, pe lângă însemnătatea sa științifică, o faimă turistică recunoscută.

El este vizitat anual de zeci de mii de turiști, fiind accesibil pe șoselele carosabile, atât dinspre Cluj-Huedin, cit și dinspre Cimpeni și orașul Dr. P. Groza (pe șoselele: Cimpeni-Albac-Gîrda de Sus sau Orașul P. Groza-Băița-Arieșeni-Gîrda de Sus). Din Gîrda de Sus, urcusul la Ghețar durează 2 1/2-3 ore.

Ghețarul se poate vizita numai însoțit de paznic, plătindu-se o mică taxă de intrare: cabană de adăpost și bufet la 1/4 oră depărtare de ghețar.

7. Cetățile Ponorului și Valea Galbenei, situate în masivul Biharici la o altitudine de 800—1000 m, formează, pe o suprafață de peste 860 ha, cea mai spectaculoasă apariție a fenomenelor carstice din țara noastră cu numeroase ponoare, izbucuri, doline, avene, polii etc.

„Cetățile” cu impresionantă mantie de brazi, cu cele trei doline gigantice, avînd pereți abrupti de 150—200 m înălțime și diametru de aproximativ 100 m, sînt adevărate minuni ale naturii care întrec în măreție chiar celebrele doline de la Saint

Canzian (carstul Carniolei), după mărturia marelui geograf *Emanuel de Marlonne*.

Torentul care străbate în adîncuri o imensă peșteră — explorată de speologi — pe aproape întreg traiectul — iese în Galbena, impresionantă vale prin sălbăticia și vegetație luxuriantă.

Cetățile Ponorului și Valea Galbenei sînt accesibile din stațiunea climaterică Stîna de Vale, din localitățile Pietroasa (Valea Crișului Negru) sau Arieșeni (Valea Arieșului) cu popas de noapte în cabanele de la Padiș.

Se recomandă, pentru posesorii de corturi, camping în apropierea acestor fenomene carstice (Padiș, Glăvoiu, Riul Ponor, Riul Florilor).

8. Defileul Crișului Repede și Peștera de la Vadul Crișului. În rezervația naturală a Cheii Crișului (alt. 220—520 m, suprafață de 250 ha) este cuprinsă și peștera de la Vadul Crișului cu un traiect de aproape 1 km lungime. Cheia, străbătută de două tunele de cale ferată, stîncăriile ce adăpostesc sub ele peșteri mai mici, cascada pirlului peșterii ce se varsă în albia Crișului, bogata vegetație, dau un aspect pitoresc regiunii și reprezintă o atracție pentru turiști.

Ușor accesibilă cu trenul din Oradea (1 oră 1/2) sau Cluj (3 ore, 15°), pînă la halta Vadul Crișului, de aici se ajunge în 1/2 oră la cabana turistică din preajma peșterii.

În apropiere, la Suncuiș se află una din cele mai mari peșteri din România, peștera *Vintului* (aproximativ 11 km), străbătută de asemenea de un curs subteran de apă, cu lacuri și sifoane, dispusă pe trei etaje cu minunate formațiuni de ghips (anhidrit) și o faună cavernicolă interesantă.

Peștera Vintului este rezervată deocamdată numai cercetărilor științifice care se întreprind de Secția din Cluj a Institutului de speologie „Emil Racoviță”.

Prof. Valeriu PUȘCARIU

LOCURI

MEMORIALE

Ni se oferă prilejul de a așeza în paginile revistei „Colocvii“ o grupare de însemnări intitulată „Locuri memoriale“, rinduri pe care vrem să le punem sub semnul cerințelor contemporane și sensurilor actuale.

De la vechile și tulburătoarele mărturii de istorie, cultură și civilizație ale poporului nostru pînă la cele mai proaspete dovezi ale prezentului de muncă, talent, creație și de înalt simț istoric, pașii ne poartă pe un drum al continuității ce suie spre rosturile generațiilor celor mai noi. N-am văzut și nu vom vedea niciodată în locurile și monumentele legate de existența înaintașilor simpla valoare muzeistică, și ne vom feri să le dăm numele imobil de „memorie a trecutului“, cînd de fapt ele sînt parte prețioasă în memoria vie a prezentului.

În poezia celui mai mare artist al nostru, Eminescu, ele n-au trecut altfel decît ca memorie a prezentului, supremă înțelegere a prezentului ca sinteză, ca punct culminant de activitate și reflecție în fața porților tulburător deschise spre viitor.

*O, cînd un copil fraged privește o ruină
Și știe c'avea sala de aur și lumină...
O! în bătrîn și-n tînăr ruina înfierbîntă
Un dor fără hotare...*

Am citat aceste versuri din poemul dramatic eminescian, mai puțin cunoscut, „Mira“; sînt cuvintele înțeleptului Arbore despre vechile cetăți ale Moldovei și despre sentimentele noi pe care ele ar fi trebuit să le înalte tînărului Ștefăniță, tînăr înfumurat și beat de sine ce reducea acea răsruce dintre imensitățile timpurilor, prezentul, la micul și chinutul său prezent zeflemist de istorie și nega simburele viitorului ascuns în marea vreme a șirului de generații; „Moldova este mică“, ajungea să spună Ștefăniță, iar vechilor ziduri ale cetăților moldovene nu le putea dărui decît golul trist care începuse să se caște în propriul său destin singuratic:

*...Ruinele pustii
Înfriică bătrînețea și sperie copiii!*

IPOSEȘTI

S-a spus de atîtea ori că în ființa și poezia lui Eminescu toate drumurile se string, se întîlnesc și apoi se desfac noi sub lumina solară a genului său, încît acest lucru a devenit un adevăr comun dar nu lipsit de farmec. Versul care s-ar potrivi acestei imagini de poet-tezaur pe care o dăm cu toții lui Eminescu, ar fi desigur acela cu înțelesuri de cuprindere vastă a existenței continue a oamenilor de la Dunăre și Carpați: „Tot ce mișcă-n țara asta, riul, ramul“... A merge spre „locurile memoriale“ ale lui Eminescu, din punct de vedere strict biografic vorbind, ce înseamnă oare? Înseamnă să străbați țara întregă aproape, așa cum el însuși a făcut-o din fragedă tinerețe. Să-i distingi drumurile de la Ipotești, spre codrii Sucevei, să-i cauți pașii spre trecătorile Transilvaniei și deopotrivă în cîmpiile Munteniei. Așa cum în poezia sa poți închege timpul istoric, de la „Rugăciunea unui dac“ la poemele dramatice de descălecat maramureșan, pînă la mistuitoarele întrebări asupra istoriei moderne din „Împărat și proletar“, din „Scrisori“ sau „Epigonii“. Oricine dintre noi care a străbătut ceva din drumurile și locurile țării, a pășit pe urmele lui Eminescu chiar dacă n-a avut în gînd asta. După cum printre cele mai puternice imagini ale trecutului istoric, ca și cum le-am fi fost martori, ne-au rămas tuturor scenele din viața lui Mircea cel Bătrîn în felul în care ni le-a dat „Scrisoarea a III-a“, păstrăm frînturile de dialog dintre voievod și cel venit să-l înfrunte, ca pe niște amintiri exacte, alături de cele mai intime și mai exacte amintiri proprii. Cea mai frumoasă

pădure pe care am străbătut-o cîndva în copilăria și tinerețea noastră, cu timpul, dacă nu chiar în momentele cînd am străbătut-o, tînde să se asemuie și să se contopească cu frumusețea codrului eminescian. Îi dăm astfel valori eterne de farmec și ne legăm de această eternitate clipele noastre intime, înobilindu-le. Iar cerul de deasupra pădurii pe care am cunoscut-o mai bine, descoperim că a fost și că este frumos ca acela al poetului. Dar poate că tulburătoarea prezență a întîlnirii continue și de mare intensitate cu sufletul poeziei eminesciene ni-l dă drumul la Ipotești, chiar dacă, surprinzător, la Ipotești nu vom găsi acea natură eminesciană legendară pe care ne-au creat-o cele mai frumoase versuri ale poetului.

De la figurile ilustre ale culturii noastre, de la alți poeți și artiști s-au păstrat multe și prețioase lucruri ce pot oferi semne și repere unui călător-vizitator pentru a le reconstitui măcar sumar universul intim în care au trăit și au lucrat. Aproape de lunca cu plopi a Sălăuței, casa părinților lui Coșbuc, cu câteva obiecte țărănești de o reală valoare etnografică, casa lui Vasile Alecsandri cu jilțurile și cuferule de voiaj lingă ferestrele care domină depărtata luncă a văii Siretului... De la Eminescu ne-au rămas numai scrierile, și cei care au mers spre Ipotești au simțit că au adus universul eminescian cu ei înșiși din orice parte a țării ar fi venit. La Ipotești, casa e alta decît cea în care a copilărit poetul. Casa originară a dispărut prin anul 1924 sub tirnăcoapele unui proprietar botoșănean. Din tot ce ar aminti direct de numele și de anii ipoteșteni ai poetului, ar fi semnele mormintelor părinților, Gheorghe și Ralu Eminovici și ale fiilor lor, Iorgu și Nicolai. Salcîmii și teii din curtea casei noi, frumos reconstituită după imaginea celei vechi, poate aduc mai mult și mai aproape ceva din prezența pe care o cauți, dar salcîmii și teii ipoteșteni îți amintesc pe cei nenumărați de pe aleile transilvane sau bucureștene ale poetului, cum și pe cei de la marginea mării. Nu e o mărturisire falsă că sînt călători care caută teii lui Eminescu și la marginea mării în grandoarea pe care acești teii o au în poezie. „Mai am un singur dor“ a creat parcă și o altă imagine, cu existență reală dureros de contestat, a locului ultim al poetului.

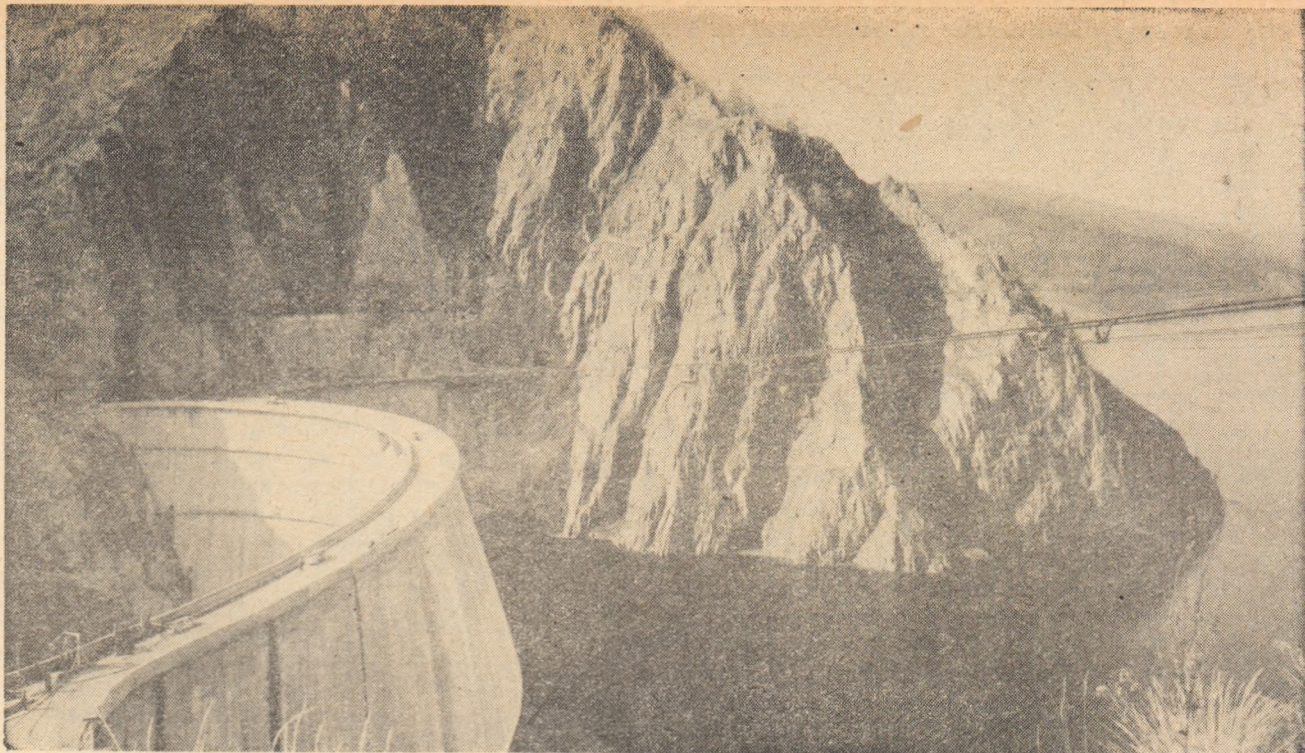
Cît a dărui și cît a impus natura poeziei eminesciene, naturii locurilor natale ale poetului poate surprinde un ochi obișnuit cu limitele exacte a ceea ce vede și întîlnește. Ipoteștii, așezați în vilceaua îngustă înconjurată de dealurile domoale ale satelor Cătămărești și Cocoreni, n-au putut avea, bineînțeles, codri montani, măriți, ca în Călin, totuși localnicii, cei mai bătrîni dintre ei susțin că au aflat de la bătrînii dinaintea lor că asemenea codri ar fi existat. Zona domoală de deal a Ipoteștilor poate infirma oricui asta, dar imaginea codrilor de basm eminescieni s-a revărsat peste trecutul ipoteștean, iar localnicii și vizitatorii populează cu astfel de codri dealurile Cătămăreștilor și Cocorenilor, reimaginîndu-le îmbrăcate în pădurile de sinteză eminesciană. Le este mai firească această imagine dîndu-le și o mai apropiată măsură a frumuseții țării pe care au străbătut-o pînă să ajungă la Ipotești, dar și pentru că acest univers reconstituit ad-hoc îi face să pășească pragul casei memoriale „Mihai Eminescu“ cu un sentiment mai propriu pentru călătoria originală pe care le-o oferă expoziția documentară de aici, creată monografice arborescențele vieții și operei și să desprindă cu îndrăzneală drumurile care duc pe urcușul fabulos al genezei operei eminesciene spre înțelesurile unui popor, unei istorii, unei prezențe, unei vocații necurmăte de timp.

Ștefan BĂNULESCU

Casa de la Ipotești
în care a copilărit Mihail Eminescu

Barajul
Hidrocentralei
Gh. Gheorghiu-Dej
de pe Argeș

Vacanță. La munte, la mare, în tabere, dar și la București sau în alte orașe. Ce facem, cum o petrecem, unde mergem cu copiii? Hai să mergem la Muzeu. Nu este o greșală scrierea acestui cuvânt cu majusculă, este numai un mod de a atrage atenția, cu respect, asupra valorilor cuprinse în clădirea care poartă acest nume. Muzeul, indiferent unde s-ar afla, ce specific ar avea (pictură, sculptură, tapiserii, etnografie, folclor, arheologie etc.) este un sîpet al comorilor. De multe ori chiar clădirea este un muzeu, are un trecut de care se leagă momente și nume importante din istoria țării. Mergem, de pildă, pe Calea Victoriei în București și ne oprim în fața Palatului Republicii, care adăpostește și Muzeul de artă. Să spunem copiilor cine a construit clădirea, ce evenimente se înscriu în viața ei. Palatul fusese al lui Dinicu Golescu, unul din fiii banului Radu Golescu, acela care a înființat în curtea conacului de la Golești (și el muzeu) un azil pentru săraci și prima școală populară din Țara Românească unde puteau să învețe gratuit copiii, indiferent de clasa socială căreia îi aparțineau. Dinicu Golescu întemeiază *Societatea literară*, în cadrul căreia s-au dezbătut ideile revoluționare ce aveau să ducă la momentul 1848, revoluție la care au participat toți cei patru fii ai săi, doi fiind membri în guvernul provizoriu.

Tot Dinicu Golescu, acest om de cultură, cu o viziune clară asupra modului în care evolua Țara Românească, cu grijă pentru păstrarea și îmbogățirea tradițiilor, a fost unul din întemeietorii *Curierului Românesc* condus de Ion Heliade Rădulescu.

Nu se poate spune că elevii cunosc un muzeu doar dacă l-au vizitat o dată. Prima oară impresiile se învâlmășesc, se suprapun, rămîn în general două-trei opere de artă înregistrate parcă pe o placă fotografică. În orice muzeu plimbarea „turistică”, în goană, denotă superficialitate; este nevoie să se revină, să se revadă, să se insiste. Uneori se cere chiar să revenim numai pentru un tablou, pentru o tapițerie, pentru o sculptură, căci uitîndu-ne cu atenție, cu de-amănuntul, îi descoperim noi sensuri, noi armonii, noi semnificații. Privind cu copiii un tablou, de pildă, să urmărim știința compoziției, a perspectivei, imbinarea culorilor și tehnica în care sînt folosite. În cazul unei sculpturi se analizează proporțiile, volumele, stilul etc. Diferențierile de atenție și de analizare se fac de la muzeu la muzeu, după specific. Dar nu numai opera de artă, care l-a atras pe copil îi solicită atenția. Din cunoașterea ei să facem să crească curiozitatea de a-l urmări pe autor, de a observa, dacă exponatele o permit (și în muzeele noastre răspunsul e afirmativ), formația, școala din care provine, influențele pe care le-a suferit în epoca de găsire a personalității și ulterior, ajuns la maturitatea expresiei, apoi pe cine a influențat la rîndul său, ce discipoli a avut. Se ivește preocuparea pentru

SĂ MERGEM LA MUZEU

aprofundarea omului artist, a epocii în care a trăit, ce prieteni a avut, care erau relațiile social-politice ale vremii. Nicolae Grigorescu nu este numai autorul *Carelor cu boi*, a *Tărăncilor* și *Ciobăneilor*, el este totodată artistul cetățean, care a fost cu șevaletul pe cîmpul de luptă, lăsîndu-ne o mulțime de mărturii ale războiului pentru Independență. Același artist-cetățean prezent la frîmțările istorice a pictat în tinerete biserica mănăstirii Agapia.

Iată nenumărate ferestre ce se deschid înaintea noastră, iată nenumărate căi prin care, curiozitatea copilului poate fi satisfăcută, în corelații inerente unui amplu proces cultural, iată cum privind o operă de artă, orizontul lui se lărgeste, emostințele lui sporesc. Uitîndu-ne, spre exemplu, cu copiii la un tablou de Tucelescu, gîndul ne duce la poetul Ion Barbu: „Sub înfloriții arbori, sub ochiul meu uimit / Te-ai resorbit în sunet, în linie, culoare, / Te-ai revărsat în lucruri, cum în eternul mit / Se revărsa divinul în luturi pieritoare.” Versurile sintetizează conținutul adine, indestructibil legat de bogăția artistică a neamului românesc, așa cum tablourile lui Tucelescu ne-o înfățișează. Simbolurile aflate în scoarțele oltenesti: pomul, pasărea, omul (păpușa), ochiul (ochiul negure), revin în mai toate pinzele. Aceste elemente sînt interpretate, căpătînd un sens filozofic, dezvăluindu-ne tumultul interior și modul contemporan de a gîndi al artistului. Ceea ce devine o permanență, o legătură directă, lucidă, cu lumea sint ochii. Ochii lui Tucelescu, ochii artistului, ai pămîntului din care s-a născut și pe care a trăit, sînt ochi atenți, cercetători, ochi cărora nu le scapă nimic, care fixează pe retină stări psihice, ochi care restituie minunatul univers românesc cu toate frîmțările prin care a trecut. Acești ochi, ai gîndirii, privesc în pictura ultimei perioade spre înaltele culmi ale cunoașterii, devenind componente ale unei coloane, simbolizînd — asemenea celei brînzușiene — vitalitatea popoului.

Chiar dacă părăsim pentru un moment sălile și culoarele Galeriei naționale, mergînd pe Calea Victoriei, la jumătatea drumului între Palatul Republicii și Piața Victoriei, poposim în sălile Muzeului de artă populară, unde putem reface inspirații poetice, artistice sau arhitecturale. „Din streășina curat-a venișiciei / Cad clipele ca picurii de ploaie, / Ascult și sufletul

îmi zice: / Eu am crescut hrănit de taina lumii / și drumul meu îl ține soarta-n palme, / nemărginirea sărutatu-m-a pe frunte / și-n pieptu-mi larg / eredința mea o sorb puternică din soare”. Așa vedea Lucian Blaga aceasă lume a miracolelor, născătoare de noi energii, care este satul românesc. Viziunea lui poetică se concretizează în costume naționale, ștergare, scoarțe, plocături, traiste, briuri, straițe, marame, alese și înflorite toate după gustul și priceperea țărăneii noastre. Ele se îngemănează cu obiecte de cult sau de uz gospodăresc. Nimic n-a rămas neîmpodobit, necioplit. Linguri, tipare de caș, furci, tiocuri (în care se ține piatra de ascuțit coasa), pipernițe, solnițe, cornuri pentru praf de pușcă. Miini harnice au crestat, sculptat, smălțuit. Soarele, luna, cîmpul cu florile și holdele, omul, animalele folositoare, păsările — stilizate, transfigurate artistic, există toate pe aceste obiecte.

Deci, iată că nu se poate spune „am văzut o dată muzeul, ne ajunge”. Înseamnă că n-am văzut nimic, că n-am simțit nimic. Muzeele noastre nu rămîn pe loc, înghețate. Se îmbogățesc mereu cu noi și noi piese. Oricît ar părea de paradoxal, muzeul este un organism viu, care își trăiește viața sa continuu, o părticică din viața țării, viață care sporește necontenit.

În mare, Muzeul satului ne înfățișează imaginea deplină a țării adusă pe malul lacului Herăstrău cu așezările ei tipice, dintre care unele adevărate documente sociologice din orînduirile trecute, și cu toată bogăția sa folclorică. Case țărănești, uși și porți care închid sau deschid privirilor datini, obiceiuri străvechi și noi. Iți vin în minte stîhuri din „Inscripție pe o casă de țară” de Tudor Arghezi, și te îmбие la a-ți dărui sufletul acestor bogății. „Te-am ridicat pe-o coastă cu izvoare / Și-mprîjmîindu-ți liniștea cu aștri, / Te las albind prin pomi din depărtare, / Cuib fermecat ca de cocori albaștri. / Din prispa ta vreau să-mi aduc aminte / Din geanul tău gîndi-voi la trecut”.

Muzee istorice, etnografice, arheologice, punți de lumină aruncate spre trecutul apropiat sau foarte îndepărtat, punți spre marile monumente, spre descoperirile de la Constanța, de la Histria, din munții Orăștiei, de la Păcuia lui Soare. Fresce, odoare, manuscrise străvechi, pravile, icoane, bogății din bogății ne măsurate ale Moldovei, Transilvaniei, Olteniei, Țării Românești sau Dobrogei. Flăcări mereu vii, mărturii ale culturii noastre de-a lungul veacurilor, cultură ce a rezistat împreună cu poporul, cu țara, tuturor încercărilor, rămînînd puternică.

Să mergem deci cu copiii la muzeu. Să discutăm apoi cu ei cele văzute, cit mai amplu, cit mai la obiect, trezindu-le dorința de a cunoaște și admira comorile de neprefuit ale popoului ce se găsesc adeseori în muzee și galeriile de artă.

Andriana FIANU

Elevilor și profesorilor le recomandăm un nou itinerar, îndeobște puțin cunoscut, dar de o mare importanță istorică, socială și peisagistică: punctele turistice din partea de sud-vest a Banatului, mai precis cele din jurul localității Oravița.

În Oravița se poate ajunge fie cu trenul, plecând din Timișoara, prin Berzovia, fie cu mașina pe șoseaua asfaltată ce leagă capitala Banatului de Oravița. Dacă plecăm cu trenul, facem o haltă mai mare în Berzovia, una din puținele localități din țară ce-și mai păstrează vechiul nume dacoroman. Istoria consemnează, referitor la trupele lui Traian: „Inde Bersobim, deinde Aixim accosimus”. (Mai întâi la Bersobia apoi ajungem la Aixim). În drumul lor spre capitala lui Decebal, legiunile au fost oprite aici; numai după căderea „acestei localități Berzovia” (Inde Bersobim) a fost posibil accesul mai departe (la Aixim).

Dar să pornim spre Oravița. Linița șerpuieste printre coline și văi cu nume alpine dulci: Tirol, Doelin, Surduc... Aici, în împrejurimile Surducului, a fost Castrul roman „Centum Putei” (100 de puțuri), așezare minieră pe unde trecea drumul spre „Bersobim”. De aici, însoțit de hectare de viță de vie, trenul coboară spre satul Comoriste, respirat pe o coastă lină. Pliinul cel linar povestește că prin aceste locuri au fost vestitele „Grădini ale lui Bachus”. Pe ogoarele de aici, până înspre comuna Grădinar, cresc și acum, oricât îi stăpânesc oamenii, butuci de viță, groși cât brațul.

După străvechea hartă a geografului Peutinger, drumul roman continuă spre una din cetățile lui Decebal — Arcidava (acum satul Vărădia), cetate pentru cucerirea căreia romanii au dat una din cele mai grele lupte. Șoseana ce vine de la Timișoara trece prin Comoriste, de unde însoțeste aproape în permanență calea ferată. Ne continuăm călătoria cu trenul, mai departe printre coline și livezi cu pruni. Treceți râul Carașului. Paralel cu podul de cale ferată vedem podul Mariei Tereza, atârnat peste drumul de țară. Și în sfârșit munții apar în față; munții Maidanului și ai Aninei. Un splendid viaduct aruncat peste două văi ne vestește că suntem aproape de Oravița. După câteva minute trenul oprește. Suntem în gara cea mai veche din țară; construită în anul 1849.

Orasul, lung de peste 5 kilometri, este așezat într-un defileu muntos, care-i sporește liniștea și frumusețea. După cum o dovedesc construcțiile miniere caracteristice și scutele găsite pe dealurile din apropiere, romanii au avut aici exploatarea de minereu de fier. Apoi puțurile și galeriile au fost exploatate de turci și de austrieci. Aceștia din urmă îi dau o dezvoltare mai mare, ridicând în 1718 primul furnal din Banat. Metalul din topitoriile de aici era vândut, pentru calitatea sa nefriabilă, la Nurenberg, la Raguz și Lemberg. De atunci orasul s-a dezvoltat mereu, dar și-a pierdut treptat caracterul de centru minier.

Astăzi, pe profesorul sosit cu elevii săi în Oravița, îl sfătuim să viziteze în primul rând teatrul, construit în 1817, cea mai veche instituție culturală de acest gen din România. O clădire cu aspect sobru, echilibrat, cu o sală de spectacole cu balcoanele împodobite cu ghirlande și elemente decorative florale de baroc vienez aurite. Aici au evoluat trupe celebre din Berlin, Viena, Mainz, Paris, Budapesta, formații italiene, germane și rusești, ansambluri conduse de George Enescu, de Massini și de Kneisel. Pe această scenă au jucat trupele de teatru a lui Pascal, Matei Milo, Constantin Nottara; aici, pe cabina suflorului, se află iscălitura lui Eminescu. „Crai nou”, nemuritoarea operă a lui Ciprian Porumbescu, a avut premiera tot aici, la 7 ianuarie 1889.

Plecăm din Oravița mai întâi spre Anina, cel mai important centru minier din regiune. Ne urcăm din nou în tren. Linița ferată pe care o vom străbate a fost construită în 1860 (a doua ca vechime din țară, prima fiind amplasată în 1849 între Oravița și Buziaș). Frumusețea acestui traseu de cale ferată este unică. Linița, în lungime de 34 de kilometri, trece printre pîncuri de calcar și peste prăpăstii amețitoare, străbătând 14 tuneluri și 10 viaducte. Odată ajuns în Anina, călătorul face cunoștință cu viața nouă a minerilor, cu optimismul

ORAVIȚA ȘI ÎMPREJURIMILE EI

oamenilor care de la 1 000 de metri adâncime, scot buila grasă ca untul. Din localitate se pot face excursii minunate la lacul montan Bohui și la peștera Comarnic, una din cele mai mari și mai frumoase din țară; sub culmea Putnaia, pe o distanță de un kilometru, te întinzi până forme curioase de stalactite și stalagmite cum ar fi „orga”, sau „nuca de cocos”.

Un alt itinerariu, folosit pentru îmbogățirea cunoștințelor dobândite în orele de botanică și istorie, pentru cunoașterea frumusețelor patriei, este acela de la cheile Nerei. Venind din Oravița, coborim din mașină în Sasca Montana și o luăm în susul Nerei cu ape limpezi, pline de mrene, cieni și păstrăvi. Dincolo de satul Sasca Română, valea începe să se îngusteze și în curând cărarea urcă și se transformă în poteci și tuneluri

tăiate în piatră. Dedesubt, la 50 de metri, apa râului izbește în stîncă. Majoritatea acestor drumuri au fost construite acum trei secole de către turci, în scopuri comerciale și strategice. În jur, peisajul este foarte variat. Piscurile înalte de stîncă, de forme curioase, alternează cu poieni încramate în șiruri de brazi. Pe drum se întâlnesc nenumărate peșteri de un mare interes speologic. Cheile Nerei se dezvăluie astfel treptat ca fiind neîntrecute în lungime și sălbăticie. La capătul lor, pe malul stîng al râului, se află „Lacul dracului”, curios monument al naturii.

Îi propun călătorului să nu plece din această zonă până nu face o excursie la „Ochiul Beihului”, izvorul spumegosului Bei, unul din principalii afluenți ai Nerei. „Ochiul Beihului” e un lac montan cu apă cristalină, de o

formă exactă cu numele ce-l poartă. Consemnăm o legendă din partea locului, referitoare la originea lui:

De mult, tare de mult, un bei crud, stăpîn al locurilor, s-a îndrăgostit de o fată de cioban — i-a cerșit îndelung dragostea, cu vorba și cu bogățiile Orientului. Respins de fiecare dată, a răpîto în cele din urmă pe frumoasa neînduplecată, hotărînd s-o ducă în Turcia. În ziua sorocită însă fata l-a pîndit și s-a aruncat sub picioarele calului în galop, murind. Beiul a plîns mult și amar. Din lacrimile lui, s-a născut lacul.

În apropierea „Ochiului” se află câteva cascade, cit și rezervația naturală „Pădurea Beușnița”, unde datorită climii blînde cresc plante mediteraniene, ca: smochinul, castanul dulce, lăleaua sălbatecă, alunul turcesc și altele.

De la lac se poate urca muntele pînă sus, pe pisc, la platoul denumit „La celate”. Aici se păstrează încă zidurile groase ale unei cetăți a Mariei Tereza, în același timp una din reședințele de vară ale împărătesei, de unde în zilele senine, spre sud, se vede chiar și Dunărea ca o linie groasă, de culoare închisă.

Se zice că ori de cîte ori împărăteasa își părăsea castelul, ordona supușilor să pună potcoavele cailor invers, în semn că din acel loc vrăjît, omul nu pleacă niciodată, ci numai vine. Fie ca această invitație să slujească tuturor aceluia care vor să viziteze Oravița și frumusețile împrejurimilor sale, din care n-am prezentat decît cîteva.

Tudor GHERMAN

Peștera Muierii de
la Baia de Fier
(Reg. Oltenia)

TEATRUL PENTRU COPII ȘI TINERET

Anchetă printre elevii din Capitală

Revista „Teatru“ a dezbătut la începutul acestui an problema teatrului pentru copii și tineret. Scriitori și oameni de teatru, autori ai unor lucrări pentru copii, și-au formulat în coloanele acestei reviste câteva opinii și sugestii. Discuțiile au fost interesante și fructuoase, întrucât au permis revistei să tragă și unele concluzii — sperăm, de bun augur.

Am crezut util — deși cu întârziere — să completăm materialul publicat de revista „Teatru“ cu părerile micilor spectatori, cei care n-au fost de mult, sau poate niciodată, întrebați.

Am inițiat în acest scop, în rîndul unui număr de aproximativ 800 de elevi (cl. I—X) din București o anchetă cu privire la felul cum frecventează ei teatrul și ce cred despre această instituție. Au răspuns la întrebările noastre elevi de la următoarele școli: Școala generală Nr. 28, r. 1 Mai; Școala generală Nr. 10, r. 1 Mai; Școala generală Nr. 39, r. T. Vladimirescu; Liceul „Dimitrie Cantemir“, r. 1 Mai și Liceul Nr. 24, r. 30 Decembrie. Menționăm că am păstrat formula inițială a subiecților, selectînd răspunsurile cele mai reprezentative pentru diferitele grupuri de elevi. Și pentru că de la Socrate încoace metoda discuției a scos la iveală multe adevăruri, atunci cînd materialul ne-o va permite, vom confrunta ideile deja exprimate ale celor în drept cu opiniile spectatorilor anchetați.

Menirea teatrului pentru copii și tineret.

„Teatrul copilului este o problemă a contemporaneității. El este primul contact al viitorului om — omul societății moderne — cu fenomenul artistic... Despre orice problemă de viață trebuie să se vorbească deschis, direct, cu pasiune, fără falsă podoare mai ales cînd este vorba despre adolescenți“ (Revista „Teatru“ nr. 2/1967, vorbește directorul Teatrului pentru copii și tineret, actorul Ion Lucian).

Să auzim ce spun spectatorii: „Am vizionat cu multă plăcere piesa „Lucașfărul dinspre ziuă“ și m-am bucurat că, în sfîrșit, după atîtea „vise vesele“, mușchetarii și pantomime, teatrul nostru, al tineretului, și-a amintit că ne iubim trecutul de luptă și glorie, că eroismul înaintașilor noștri ne înflăcărează și călăuzește, că la școală învățăm istorie. Ceea ce m-a mirat și nemulțumit la spectacolul amintit, a fost sărăcia decorului — uneori sugerat, dar nesugestiv — stilul operetistic de punere în scenă și muzica sumbră pînă la nedumerire, prin monotonie mai ales“ (C.A., cl. X-a a Liceului „D. Cantemir“).

„Așteptam de la Teatrul pentru copii și tineret să abordeze subiectele cele mai arzătoare și de actualitate din viața și obiceiurile adolescenților. Am izbutit să văd o singură piesă reușită, reluată după 10 ani, „Nota zero la purtare“; căci „Bună dimineața, miine“, deși interesantă și frumos scrisă, oprește dezbaterile la jumătate. De ce oare?“ (S.Dan, cl. X-a C., Lic. „D. Cantemir“).

„În căutarea unui repertoriu pentru tineret, cum de n-a găsit teatrul „Ion Creangă“ piesa lui Simion Macovei, „Pe 45 m. lungime de undă“, aterizată nefiresc, dar meritoriu, la Teatrul C.F.R. Giulești“ (C., cl. X-a. F., Lic. „D. Cantemir“).

Demitizarea basmului?

Aurel Martin, într-un articol („Viața Românească“ Nr. 10/1965), făcea just observația că: „Uneori creatorii pentru copii privesc lucrurile din unghiul adultului, pentru care lumea nu mai ascunde minuni... În loc să mitizeze (potrivit gândirii copilului), ei demitizează (potrivit celei adulte)“.

Vorbînd despre dificultatea alcătuirii repertoriului la un teatru pentru copii, tov. Margareta Bărbuță remarcă recent (în revista Teatru N. 2) frecvența acestui fenomen în dramaturgia actuală: „Tendința unora de a purcede de timpuriu la demitizare“ cu intenția, laudabilă de altfel, de a crește copiii într-un spirit realist, științific nu mi se pare tocmai indicată“. Că tov. A. Martin și M. Bărbuță au dreptate o mărturisesc aici, în fața mea, nenumărate răspunsuri ale copiilor, care resping această tendință, cu îndurerare, cu revoltă chiar... „Decorurile și felul în care a fost pusă în scenă feeria lui Victor Efimiu „Înșir-te mărgărite“, m-au nemulțumit profund. Aș dori ca feeria să rămînă feerie, basmul — basm și pe scenă, și teatrul modern (pe care nu-l înțeleg încă), — teatru modern“ (A.R., cl. VII, Șc. Nr. 28).

„Am 13 ani și trebuie să recunosc (cu puțină jenă) că încă îmi plac basmele. Din păcate, însă, pînă și la teatrul de păpuși „minunea lumii de basm“ e înlocuită de sirme și păpuși sumar executate, de palmieri urîți și palate care seamănă cu... blocurile“ (D.M., cl. VII, Șc. nr. 28).

Observații asemănătoare apar în aproape jumătate din materialul cules.

D.D. Neleanu în același număr al revistei Teatru însă e de altă părere: „... feeria, basmul, în tipare rutinizate, transmis mai greu un fior emoțional copilului de azi... Adus în scenă între decoruri țipător vopsite, cu bărbi de cilții și sori de carton... el se dezbracă de farmecul lui frust“.

Dar copiii nu sînt de acord, pentru ei piticii au avut și vor avea mereu barbă. Cilții, sori de carton și culorile țipătoare nu tîin de „tiparul rutinizat“, ci de lipsa de bun gust, de proasta execuție și de fuga cu orice preț după „original“.

În acest sens, demn de relevant este spectacolul „Dragonul“, prezentat de Deutsches Theater, alegorie feerică de Evghenii Svarț, și căruia realizatorii i-au păstrat și în montare caracterul de feerie, nediminuînd, prin aceasta, substratul contemporan și mesajul și mai contemporan al piesei.

Cîți copii frecventează teatrul?

V-ați gîndit vreodată cîți copii frecventează teatrul? De obicei, cifrele sînt aride și plictisitoare. Totuși, ele constituie un element de strictă necesitate și omul secolului ciberneticii nu poate gîndi fără ajutorul lor. Să le analizăm puțin: Din 477 de copii, în cursul anului școlar (deci într-o stagiune teatrală completă) 12,7% n-au fost la nici un spectacol, 87,24% la 1 pînă la 16 spectacole. Dacă raportăm numărul la totalitatea elevilor din București, observăm că teatrele care se plîng — pe nedrept — uneori de „criză“, au aici un contingent de spectatori, demn de luat în seamă, în egală măsură, cantitativ și calitativ. Criza se poate deci rezolva prin cucerirea constantă a celui mai exigent, dar în același timp, a celui mai sincer și recunoscător spectator — tineretul.

Cum merg copiii la teatru?

Să le dăm cuvîntul:

„Am mers anul acesta de mai multe ori la teatru, datorită bunăvoinței tov. dirigente, care ne-a procurat bilete“ (D.S., cl. VIII, Șc. nr. 39)

Deci — în colectiv, cu școala. E bine așa? Desigur, e foarte bine, am spune la o analiză sumară, dar mai sînt probleme care merită să fie luate în discuție de forurile în drept.

„Uneori, terminăm cursurile seara, la orele 18,30 — 19; unii stăm departe, nu avem timpul necesar să ne ducem acasă, să ne îmbrăcăm corespunzător și să ajungem la timp la teatru. La ora 20, cînd încep spectacolele, sîntem după aproximativ 10—12 ore de activitate intelectuală continuă, deci obosiți și cu o capacitate de concentrare redusă. Am dori, măcar o dată sau de două ori pe lună, un spectacol de dimineață destinat special elevilor“ (R.O și D.N., cl. VIII, Șc. nr. 39.)

În unanimitate, elevii claselor IX și X de la liceul „D. Cantemir“ se ridică împotriva spectacolelor speciale pentru elevi. De ce?

Relatez părerea lor nu pentru că în principiu ar avea dreptate, ci pentru că experiența lor tristă ar trebui să dea de gîndit aceluia colectiv de actori care uită că arta cu deosebire nu e o meserie, ci o chemare și spectatorii trebuie respectați.

„Cu toate că piesa vizionată (omitem teatrul și spectacolul din convingerea că a fost un accident, de loc scuzabil, totuși un accident) este valoroasă și spectacolul s-a bucurat de o bună apreciere a criticii, artiștii, cînd au văzut că au o asistență compusă din elevi, au transformat chiar o piesă istorică în vodevil“ (L.D., cl. IX A, Liceul „D. Cantemir“).

„Am observat că la spectacolele pentru elevi joacă întotdeauna

dublurile. Am dori să admirăm și noi măiestria marilor noștri actori consacrați. După cîte știu eu, gustul se formează în contact cu arta adevărată“ (N.M., cl. VII-a D., Școala nr. 28).

Ideea spectacolelor și matineelor pentru elevi nu e nouă și, de fapt, nu ar fi necesară decît reluarea unei tradiții a Teatrului Național, poate nu explicabil abandonată, dar total inexplicabil nereluită încă.

La stadion da, la spectacol nu.

Destulă tristețe și nemulțumire stîrnește problema билетelor cu preț redus pentru elevi.

E adevărat că pentru colective de elevi se fac uneori reduceri de preț. Dar oare, individual, elevul își pierde calitatea care a determinat și justifică reducerea (în caz că există) pentru colectiv? În vacanța din timpul anului, cînd școala nu organizează (și rău face) vizionări colective, cînd copilul ar dori să meargă cu un prieten, cel mai apropiat ca preocupări spirituale, sau cînd, cu emoție, ar invita o prietenă, pe baza carnetului de elev nu se acordă reduceri nici măcar la piesele din marele repertoriu clasic.

„Ni se reproșează adeseori că umplem stadioanele, că nu avem preocupări „serioase“, că „nu ne interesează cultura“. E adevărat, uneori umplem stadioanele — nu pentru că ne-ar interesa pe toți, zor-nevoie, competiția sportivă respectivă, ci pentru că timpul trebuie cheltuit cumva, pentru că „bugetul“ nostru e limitat și la stadion ni se face reducere de preț pe baza carnetului de elev, iar la teatru, nu.“ (A.R. cl. X F, Liceul nr. 24 și alții)

„Aș dori ca școlile să procure bilete la piesele care se joacă cu succes în momentul de față și nu la cele care fac săli goale“ (P.J., cl. IX A, Liceul Cantemir).

Aproape unanim se propune ca organizarea frecventării spectacolelor, procurarea билетelor să intre în sarcina organizației UTC, a responsabilului cultural. Și, la drept vorbind, de ce n-ar intra? De ce nu s-ar putea ocupa elevii înșiși de procurarea билетelor, chiar atunci cînd este vorba de frecventarea individuală a spectacolelor? Teatrele, anunțînd din timp, pe un termen mai lung (o lună — așa cum procedează Teatrul de Operă și Balet), repertoriul, responsabilii culturali ar putea colecta solicitările de bilete și banii, s-ar putea centraliza cererile și, așa cum responsabilii din întreprinderi rezolvă această problemă, la o casă specială și într-o anumită zi, ar putea rezolva și responsabilii culturali UTC, contribuind astfel activ la ridicarea nivelului cultural al membrilor organizației.

„Ni s-au „difuzat“ bilete la opera „Montanul încălțat“. Se pare că s-a uitat că avem 16—17 ani și de mult nu ne mai interesează povestea respectivă“. (E.M., cl. X F. Liceul D. Cantemir).

„Nu mi-a plăcut opera „Montanul încălțat“ din cauza naivității ei. Din moment ce studiez în școală istoria muzicii, aș dori să pot vedea, prin intermediul școlii, opere de seamă din repertoriul T.O.B., dar casa de bilete a acestei instituții îmi este inaccesibilă mie, și ca orar, și ca preț“. (S.D., cl. a X-a același liceu).

„Concertele simfonice ne sînt aproape inaccesibile. În școli nu se aduc bilete din cauză că nici elevii nu sînt prea amatori să frecventeze concertele. Am auzit că a fost o vreme cînd la repetițiile generale era permis accesul elevilor cu bilete foarte ieftine. Acum de ce s-a renunțat?“ (C.R., cl. a VIII-a, Șc. nr. 29).

Faptul că în decursul anchetei s-a propus o modalitate mai convenabilă de frecventare a teatrului de către elevi, demonstrează setea de cultură a tineretului. Și, mai ales, marea receptivitate față de fenomenul artistic.

Ce teatru frecventează tineretul?

Aici, investigația am început-o de la primele clase, crezînd că răspunsurile se vor limita la repertoriul teatrului de păpuși sau la unele piese ale teatrului „Ion Creangă“. Dar nu.

Dacă elevii din clasa I-a ne-au declarat laconic că se duc cu precădere la teatrul de păpuși, cei din clasele III-IV au știut să rezume inteligent, făcînd chiar considerații de ordin etic, spectacole mai complicate, cum ar fi „Sfîntul Mitică Blajinul“, „Morîșca“, „Sonet pentru o păpușă“, „Dinu Pături-că“ etc.

Dar ce vizionează elevii clasei V—XI-a? TOT. E bine oare așa? Unii pedagogi vor spune NU. De altfel, asemenea atitudini s-au manifestat și în practică (paradoxal, chiar în raporturile dintre Teatrul pentru copii și tineret și unul din liceele din raionul 1 Mai, unde conducerea școlii a interzis să se difuzeze bilete pentru spectacolul „Bună dimineața, mine“, pentru că în piesă tinerii se iubesc și se pune problema responsabilității sentimentale. „Romeo și Julieta“ nu este oare o piesă închinată iubirii? Se poate interzice cumva accesul elevilor la Shakespeare?)

Apare frecvent exprimată necesitatea de a se organiza prezentări ale spectacolelor ce urmează a fi vizionate în colectiv. „De multe ori mergem la un spectacol pur și simplu, pentru că s-au adus bilete. Și alt. Dar cînd a fost scrisă piesa, care sînt ideile de bază, ce a mai scris autorul respectiv, vom vedea o piesă clasică sau modernă, nu știm și unele din cele amintite nu le aflăm decît cu truda unei documentări personale. Ar fi bine ca profesorii sau aceia dintre noi care sîntem pregătiți, să ne informeze în prealabil“ (A.D. cl. a X-a)

„...Cronicle sînt mult prea complicat scrise uneori, ar trebui să

fim pregătiți înainte de a merge la spectacol, în colectiv“. (I.R.)

„...După spectacol, mi-ar face plăcere să discut despre piesă, despre montare, să-mi verific și să-mi expun ideile. Aceasta se poate numai cînd mergi cu părinții. De ce nu și atunci cînd mergi cu clasa? După spectacolul „Nota zero la purtare“, chiar U.T.C. ar fi putut organiza o asemenea discuție“. (D.O.)

De ce mergeți la teatru? Ce credeți despre teatru, în general? Căror interese și preocupări le căutați răspuns mergînd la teatru?

Întrebările au fost divers formulate în raport cu vîrsta elevilor, cu pregătirea lor. Răspunsurile, și ele diverse, au o trăsătură comună. Toți iau teatrul în serios, toți sînt conștienți de participarea lor la un act de cultură, toți așteaptă un mesaj, o orientare sau o destindere. Nu vom reda decît cîteva dintre răspunsurile primite — neavînd nici măcar pretenția de a le fi selectat pe cele mai interesante.

„O dorință excesivă de cultură multilaterală și aprofundată, o sete nestăvilită de cunoaștere, căutarea unui ideal, regăsirea unei calități sau negarea unei concepții“. (G.C., cl. a X-a, Liceul „D. Cantemir“)

„Teatrul mă ajută să descifrez multiplele sensuri ale vieții“. (D.C., cl. a VIII-a, Șc. nr. 28)

„După ce vezi o piesă de teatru, parcă devii mai bun, mai viteaz, cu mai multă dragoste de viață“. (V.G., cl. a IX-a B)

„Este o artă mai mult decît frumoasă, este o artă utilă, o excepțională oră de curs la școala vie-

ții. Teatrul, după mine, este o adevărată binefacere pentru tinerii de vîrsta mea“. (R.N., cl. a IX-a A.)

Cei mici au dat răspunsuri lapidare, dar care relevă totuși căutarea unui sens etic în interpretarea acțiunii: „Mă distrez și învăț că nu trebuie să-mi fie frică“. „Am ris mult de fețișă dezordonată. Nu e frumos să fii așa“ etc.

Iată, deci, că spectatorul-elev este capabil să aprecieze valoarea etică, are o poziție bine determinată și nuanțată în fața fenomenului teatru. Așa fiind, ne-am încredințat să le punem întrebarea: „Ce spectacole ați dori să vizionați pe scenele teatrelor?“ Nici nu știu cum să concretizez aici avalanșa de idei exprimate, căci ordinea numerică a dorințelor ar putea leza ordinea valorică. S-a susținut de aproape 800 de ori în decursul cîtorva zile, cu mici deosebiri de formulare, o idee: Să se scrie despre viața noastră, a copiilor, a adolescenților, despre cum trebuie să ne orientăm în viață, despre drumul pe care trebuie să-l alegem, despre școală, cu un cuvînt despre noi.

O altă temă reclamată stăruitor este aceea a eroismului clasei muncitoare în lupta sa de eliberare. „Pe scene se joacă piese istorice, din repertoriul clasic. Ne încîntă și crește inima noastră de mîndrie, cînd pe scenă sînt evocate chipurile lui Ștefan Vodă, Vlaicu, Petru Rareș, al doamnei lui Ieremia etc. Dar istoria s-a oprit aici? Cînd se va scrie marea piesă a eliberării naționale? Oare Doftana nu e o filă de istorie?“ (N.B., cl. VIII D. Șc. nr. 28).

Preferința pentru aventură și opere științifico-fantastice apare și ea destul de des. „Colecția Po-

vestiri științifico-fantastice publică deseori piese de acest gen, iar povestirile ar putea fi dramatizate. De ce oare nu s-ar putea juca și pe scena Teatrului pentru copii și tineret?“ (C.L., cl. VI-a D, Șc. nr. 24).

Frecvent și cu multă insistență apare ideea că la Teatrul pentru copii și tineret ar trebui să se pună în scenă dramatizări ale unor opere de seamă din literatura noastră clasică și din literatura clasică universală. Unanim și aproape revalidativ se exprimă dorința de a vedea pe scenele teatrelor opere ale dramaturgiei clasice universale.

Elevii așteaptă de la teatru cu deosebire, răspuns la frămîntările virstei și orientare etică. Apoi seri de poezie, dezbateri sub forma proceselor literare, cicluri de spectacole experimentale, închinute unor curente literare.

Pe o foaie mototolită, cîteva rînduri, șterse la urmă, exprimau un gînd al unui elev din clasa a X-a, reflectînd timiditatea, nesiguranța sau îndoială. „I-am iubit pe Ion Marin Sadoveanu pentru minutatele sale prezentări la micul ecran, am învățat de la el să iubesc teatrul, să-l înțeleg. De ce teatrul „Ion Creangă“, I.A.T.G., sau chiar Naționalul nu realizează pentru noi matinee de prezentare — matinee-lecție? De ce se organizează numai concerte-lecție? Am fi fericiți și recunoscători...“

Închei reproducînd rîndurile semnate X.Y., elev cl. a VII-a, Șc. gen. 39: „Cînd mă duc la teatru și văd o piesă, plec de acolo cu o mulțime de gînduri noi. Cred că aceasta e și intenția autorului“.

Am întreprins ancheta de față cu o intenție similară.

Prof. Veronica BÎRLĂDEANU

DISCOTECA

OPERA

Dintre toate genurile muzicii denumită „cultă“, cel care se bucură de cea mai largă audiență este fără îndoială genul operii. Și este firesc să fie așa. Opera presupune spectacol, iar spectacolul — la rîndul lui — presupune scenă, cu decoruri, costume, recuzită, dar înainte de toate cu o acțiune, a cărei desfășurare implică ciocniri de idei, de năzuinți, de sentimente, de pasiuni. În felul acesta discursul muzical își găsește o permanentă justificare în sensul evenimentelor scenice, pe care le comentează și le amplifică.

Faptul că interpreții de operă își exprimă gîndurile și simțămîntele prin cînt — deci cu totul altfel decît în viața reală — nu constituie o piedică în calea apropierii publicului larg de teatrul liric. Dimpotrivă, cu timpul, măiestria vocală și frumusețea glasurilor au ajuns să reprezinte puncte de atracție în sine pentru un număr mereu crescînd de iubitori ai genului.

În acest mod se explică și marea căutare de care se bucură discurile de operă. Deși audierea lor restrînge spectacolul numai la latura sa pur muzicală, ascultătorul se consideră satisfăcut dacă are prilejul să ad-

mire „ voci frumoase“ într-o interpretare de înaltă ținută.

O asemenea ocazie o oferă multe din discurile românești de operă. Se știe că școala noastră de canto a dat în trecut — după cum dă și în prezent — numeroși cîntăreți înzestrați cu calități eminente. În marea lor majoritate, ei sînt prezenți pe discuri, fie în înregistrări integrale de opere, fie în recitaluri personale.

Un tur de orizont prin catalogul casei noastre de discuri ne arată că au apărut — sau sînt în curs de apariție — operele integrale „Bîrbierul din Sevilla“ de Rossini, „Trubadurul“ și „Rigoletto“ de Verdi, „Oedip“ de Enescu, „La serva padrona“ (Slujnica stăpinii) a preclasicului Pergolesi, „Cavalleria rusticana“ de Mascagni, „Paiate“ de Leoncavallo, „O noapte furtunoasă“ de Paul Constantinescu, — toate în distribuții de prim rang, reunind vîrfurile artei noastre vocale. Recitaluri de arii de opere au realizat pînă în prezent cîntăreții: Zenaïda Pally, Arta Florescu, Petre Ștefănescu-Goangă, Nicolae Herlea, Ion Piso, Ion Buzea, Lia Hubic, Octav Enigărescu, Yolanda Mărculescu, Teodora Lucăci, Magda Ianculescu,

Nicolae Florei, Dan Iordăchescu, Ladislau Konya. Dacă la toate acestea mai adăugăm recitalurile unor cîntăreți români de odinioară — George Folescu, George Niculescu-Basu, Florica Cristoforeanu, Traian Grozăvescu —, bazate pe vechi înregistrări recondiționate, putem trage concluzia că sectorul discurilor de operă oferă numeroase prilejuri de satisfacție amatorilor genului.

În școli, unde se formează publicul de mine al instituțiilor noastre musicale, audierea organizată a discurilor de operă — eventual urmată (sau precedată) de vizionarea în colectiv a unui spectacol în sala Teatrului de operă și balet — poate contribui în mod eficient la crearea gustului elevilor pentru acest gen muzical atît de accesibil. Iată un alt domeniu, a cărui includere în planurile de activitate ale catedrelor de muzică din școlile de diferite tipuri poate fi călduros recomandat.

E. ELIAN

ERATA:

În nr. 7/1967 la pag. 24, articolul „Duminică în familie“ coloana II, aliniatul IV, se va citi: „Nebiruitul Vodă Ștefan“.

UN CER PENTRU MIRELA

Aici, amintirile sînt interzise. Aici, există doar o Stea Polară — aceea pe care ele o pierduseră — și totul se concentrează în jurul luminii ei regăsite. Aici, sînt fete minore care au mers pe drumurile obscure ce șerpuiesc în umbra timpului de care de multe ori n-am vrea să ne amintim...

Și totuși... mai ales seara, amintirile vin pe pernele pe care se risipesc buclele fetelor, chiar dacă vin uneori cu aripi rănite... Totul e să le poți alunga. Pentru asta îți trebuie însă zile de fericire de care să-ți aduci aminte.

Mirela State are și amintiri frumoase. Are și zile pe care să le poată suprapune celor de care nu vrea să-și amintească. Și totuși, amintirea se îndreaptă, obsedant spre străzile, pe care pașii o purtaseră în neștire în săptămînile dinainte de a ajunge aici...

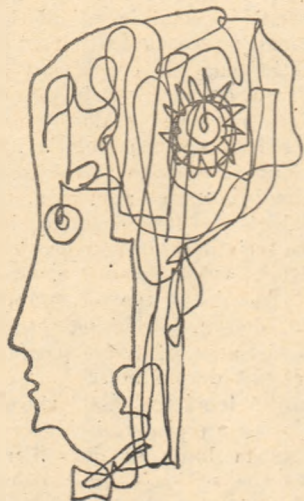
Pînă la treisprezece ani, a crescut la Petroșeni, la fratele tatălui ei. A mers la școală, era pionieră, învăța foarte bine, iar tatăl ei o vizita din cînd în cînd, cînd avea drumuri de făcut cu camionul întreprinderii. Ședea cîteva ore, o lua în oraș și îi cumpăra haine sau caiete. Apoi pleca fără să-i răspundă la întrebările acelea pe care ea i le punea mereu: „Tată, de ce nu mă iei acasă?” „Tată, mama nu vine pe la mine? Ce face?”...

Înainte de a termina clasa a șasea, a luat-o în sfîrșit cu el. A venit mohorit și s-a închis într-o cameră cu fratele lui, apoi a ieșit parcă mai împăcat, ca omul care-și spune: „Fie ce-o fi!” A pus-o să-și facă bagajul, a ajutat-o — adusese anume o valiză pentru lucrurile ei — și a supt-o lingă el în mașină. S-au oprit numai la București, într-un cartier mîrginaș. Din curtea în dreptul căreia opriseră, le-a ieșit în întîmpinare o femeie de vreo patruzeci de ani. A privit-o pe fată, încruntîndu-se. „E Mirela” a lămurit-o tatăl, sărînd de la volan. Femeia a făcut. N-a manifestat nici o bucurie. Chipul ei a rămas inexpresiv, dar fata a simțit că îndărătul aceluia chip șters, nu era nimic bun pentru ea... „Frate-meu, Tică, n-o mai poate ține, are cinci copii și i s-au făcut mari. O gură contează!”... A lămurit-o acum tatăl pe femeia care-i privea fără expresie. „O să stea la noi, pînă o găsim pe maică-sa,” a mai spus el. „Treaba ta”, a răspuns în cele din urmă femeia.

În cele cîteva zile cît a stat la taică-său, Marioara, așa o chema pe femeie, s-a purtat frumos cu fetița. O lăsa să iasă în stradă, o lua în piață, în oraș, și-i povestea despre maică-sa. „E femeie de serviciu la teatru — zicea. Te-a lăsat la noi cînd erai mică, pînă am aflat că ești făcută cu bărbatu-meu. Mă-ta a stat cu chirie la noi și bărbatu-meu a trăit cu ea și ea a rămas gravidă. A vrut să te lepede; dar bărbatu-meu s-a opus, i-a zis că te luăm noi. Eu care nu știam că ea se avusese bine cu al meu, am zis că te luăm. Eu și așa nu făceam copii. Da' pe urmă, cînd am aflat, mi s-a făcut negru-naintea ochilor și i-am zis lui Grigore să te ducă unde-o ști. S-a găsit Tică a lui Guță

bun să te ia lingă liota lui. Da' p-atunci n-avea nici el decît trei. Pe urmă a făcut cinci!”...

Fata, deși nu înțelegea prea bine ce spunea Marioara, o asculta în

tăcere. Ar fi vrut să înțeleagă. Știa că ceva nu era în regulă cu ea, dar nu-și dădea seama ce...

...Amintiri. Vin, n-ai cum să li te opui. Vin, deși aici, le e interzis accesul. Interzis, e un fel de a spune, pentru a-i face pe copii să nu se mai gîndească la ce-a fost. Dar așa ceva nu e cu putință...

Într-o dimineață, tatăl Mirelei a venit cu camionul acasă, a urcat-o lingă el și a plecat. „Unde mă duci?”... „La Paulina, maică-ta”. „Vreau să rămîn cu tine, tată!”... „Nu se poate, fetița mea, nu se poate”...

Într-adevăr, observase că tatăl ei începuse să se certe cu Marioara. Și tatăl ei nu proa avea cuvînt în casă. „Tată, de ce trebuie să te supui lui tantă?” „Sînt bătrîn, fata mea, și stau în averea ei. Tot ce ai văzut în curtea tantă-ti Marioara e al ei. Și casa. Dacă nu fac ea ea, m-azvirle pe drumuri... E mai bine să te duci la maică-ta. Mama e mamă... O să vin și eu pe la tine”...

Și a venit întîlnirea cu mama adevărată. Visase mereu c-o s-o întîlnească, se gîndise ce-ar fi făcut pentru ea dacă ar fi venit la Petroșeni s-o vadă. Și-și închipuse niște cadouri frumoase care s-o facă pe mamă să nu mai plece.

— Bună ziua, Paulino.

Femeia păli. Lingă bărbatul care-i dăduse binețe stătea Mirela. O Irină (cealaltă fetiță a ei) mai mare și mai frumoasă. Inima i se încrîncenă. O recunoscuse pe fată. Știa că într-o bună zi Grigore i-o va aduce, se pregătise de mult pentru clipa asta.

— Să mai stea și la tine, știi cum e nevastă-mea de cînd a aflat...

— Știu, zise femeia. Da' eu ce să fac și cu asta? Ce-i spun lui bărbatu-meu?

— O să-nțelegă și el. Ai fost singură, și...

— N-o primesc. Eu am două fete. Mi-ajung. Tu îi ești tată. Ți-a plăcut, ține-o, vezi de ea. Eu ce să-ți fac!

Nu rămîn aici, tată, interveni Mirela.

— Dar unde vrei să te duci? Vrei să mergi înapoi? Înapoi, nu mai am eu trai. O să rămii aici! E maică-ta.

Zicînd așa, tatăl s-a întors și s-a supt la volan. A trîntit potiera și a pornit.

Cîțiva curioși se opriseră să vadă ce se întîmplă. O fetiță apărui în ușa casei: „Mamă, cine e ea?”

Mirela ședea nemișcată în dreptul porții. Macă-sa o trase de mină în casă: „Ne vede lumea. Mai facem și bilci!”

Din ziua aceea, pentru Mirela începu calvarul. Mama adevărată și mama adoptivă o învățară drumul între o casă și alta. Dar ea a învățat numai drumul: În stradă se simțea mai liniștită. Cînd cădea întunericul, se ducea să doarmă în curte, la tanti Marioara, avînd grijă să se scoale devreme, ca să nu fie surprinsă de mașteră. De școală își aducea aminte ca de un vis. Începuse să uite cum era o mîncare bună. Pînă cînd cunoscuse parcul cu bănci pe care se punea dormi. Într-o zi a surprins-o un milițian dormind aici și ea a spus că a ațipit citind și că probabil cineva îi furase cartea. Spuse pe ce stradă slătea, cine era taică-său, dar milițianul n-o crezu, și-o duse la secție. De acolo, în sfîrșit, i se dădu drumul acasă... Trebuise să mintă, să se arate îngrijorată: „M-o fi căutînd tata!” Și mili-

țianul care o găsisse în parc o conduse pînă acasă, la taică-său. Dar la taică-său lumina era stinsă. „Nu cumva ne-ai mințit și mă pui să trezesc omul degeaba. Poate nu e taică-tău!” „Ba e!” strigă fata și se repezi în curte înfricoșată că milițianul ar fi putut descoperi că mințise.

Din nou, calvar! Pînă cînd a început să fure de foame. Și la a treia încercare a fost prinsă... Și iat-o acum la institutul de reeducare. Acum învață, își continuă școala, învață croitorie... Cu siguranță, va fi o muncitoare bună. Poate va urma seralul, poate va deveni profesoară...

Ce bine că în această școală sînt interzise amintirile! Că fetele trăiesc sub un cer pentru ele, de pe care s-au șters norii și grindinile...

ION DINU
București

CE SĂ ȘTIE ELI...

— Blăstămatele! — se auzi din grădina glasul oțărît al mamei. Stai, că ți-arăt eu țiel!

Bărbatul zvirli în grabă ziarul și ieși în cerdac:

— Da'ce-ai cu el, femeie? Iar îl năpăstuiești? Vin' la taica, Sandule!

— A slobozit cinele din lanț și orătîniile din ocol, de-au răscolit

— Las' că și-așa-l năpăstuiești destul, cu vîrf și-ndesat, mamă soacră!

— Dară tu, Mario, nor-mio, nu-l bați niciodată!

— Ba-l bat, da' cînd îi pe drept, nu așa cînd vrei' matala...

— „Cînd îi pe dreept!”, o-n-gină bătrîna. Auzi vorbă! Zi mai bine că-l bați cînd ești în toane rele. Cînd ai năduf...

— 'mneatale, mamă, nu te-amesteca! hotărî bărbatul, că de educația copilului avem grijă noi, adică eu...

— Că și bătaia-i ruptă din rai! nu se lăsă mama, minioasă încă de pozna lui Sandu, elev în clasa a II-a.

— Ba, zise tata, asta-a fost odată... Acum înțelegem și cuvînt bun, și...

...În vremea asta, Sandu se strecură din ogradă neluat de nimeni în seamă. Sări gardul în livada tușei Stana și scutură cu strășnicie cîreșul la care tușa ținea ca la ochii din cap. Își infipse dințișorii în cîteva cîreșe încă ne-coapte, și găsindu-le fără gust, le asvirli cît colo, țintind spre ocolul cu păsări. Gînsacul sîsîi, iar bobocii — mărișori și fumurii — se-m-prăștiară bătînd din aripi, înspăimîntați de neașteptatele „proiectile”.

Săndel se distra de minune. Sfada dintre părinți nu-l interesa. Oho! pricinuiese el attele și mai șil El un lucru știa: de face-o pozna, cineva tot îl apără. Se găsește cine.

și strivit totul, și-au făcut zob mîndrețe de grădină — se jelui mama.

D-apoi n-oi fi vrînd să steie stană de piatră copilul, să n-alerge, să nu zburde! Că doar-i flăcău voinic și sănătos, băiatu'ta-tii...

— Da'cînd a spart geamu'dinspre stradă cu bolohanu' de mînge, nimica nu i-ați zis!... se amestecă și bunica-n cearta părinților.

Oricind, chiar de-i vinovat, chiar de nu-i. Ori tata, dacă-i mama minioasă, ori mama, dacă se-otărește bunica, ori tușica Stana. Cineva trebuie să-l apere. Rar de-i cu „ghinion“ și se întâmplă să fie pedepsit. Rar. Da' și-alunci, ți-ne-te distracție. Cînd începe el să zbiere nu se lasă pînă nu-și găsește „apărătorii și ocrotitorii“.

Și așa crește Sandel, vesel și lipsit de griji; cînd îl ceartă careva, îl mîngie și-l alintă altul. Ce să știe el, un năpîrstoc de cițiva ani neîmpliniți, sănătos și vesel,

și pus pe pozne de tot felul? Că-i bine ori rău — parcă n-o prea știu nici ai lui. Nici mămica, nici tătucu, nici bunica...

Dar vor ști, ceva mai tîrziu cînd vor culege roadele și au să vadă că-s amare și rele!... Căci dacă unul dintre părinți frînge ceea ce împlinște celălalt, copilul crește strîmb.

Ion PROTOPODESCU
redactor la Stația de radioficare
Bolintinu din Vale

COMITETUL DE BLOC AL COPIILOR

Chiar la intrarea în bloc, un afiș mare, scris cu acuarele colorate, în loc de semnătură avînd o minuță murdară de vopsea, anunța:

„Comitetul copiilor a hotărît: Părinții sînt rugați să facă liniște!“

Dacă aș fi citit ieri un asemenea afiș, aș fi rîs și l-aș fi rupt; dar azi, după cele întîmplate, n-am îndrăznit...

Trebuie să recunoașteți că un administrator de bloc — și eu sînt unul — este foarte ocupat cu cele mai diverse probleme ce se ivesc în legătură cu întreținerea și bunul mers al unei atare gospodării. Sînt un om foarte ordonat și am pretenția că, în general, sînt la curent cu toată activitatea blocului, așa că veți înțelege mirarea mea cînd am găsit în ușă înștiințarea care mă invita la o ședință a comitetului de bloc. Asemenea ședințe se convocau în urma unei hotărîri a comitetului din care făceam și eu parte, dar eu nu știam nimic. Enervat, m-am prezentat la ora 17,30 punct în sala Casei de cultură și ceea ce mi-a sporit și mai mult enervarea a fost faptul că nu am găsit nici un colcatar, ci numai vreo 15 copii. Unii erau prieteni cu Costel, băiatul meu, pe ceilalți îi cunoșteam din vedere. Nici unul nu depășea vîrsta de 8 ani. Fiul meu împreună cu încă doi de seama lui, seșea la masa lungă de pe scenă. M-am răstit la ei:

— Costele, dați-i drumul de aici, că nu-i loc de joacă. Avem o ședință.

— Avem, tătucule, avem!

— Tovarășe Popescu, ai primit sau nu o citație?

tual la comisia de împăciuire. Să începem ședința că nu e bine să ne luăm după cei mari anunțînd ora 17,30 și să începem la 18,30.

Băiatul meu se ridică anunțînd: — Așa cum am hotărît cu toții, vom discuta azi problema ordinii și a liniștii în blocul nostru. L-am invitat și pe tov. administrator la dezbaterile noastre. Cine dorește să ia cuvîntul?

Așa! Copiii mi-au făcut o farsă, chemîndu-mă, în glumă, la o ședință. Tot nu aveam altceva de făcut și m-am hotărît să rămîn; mai ales că era o bună ocazie să-i fac pe copii să înțeleagă că nu trebuie să joace fotbal în fața blocului, sau să strige de la etajul V pe cei de pe stradă. Nu mi-a venit rîndul la cuvînt, fiindcă din cei 15 copii aflați în sală, 10 au ridicat deodată mina să se înscrie la cuvînt.

— Andrei, începe tu.

Un băiețel se ridică în picioare: brunet cu moțul căzut pe frunte.

— Eu vreau să vă spun așa: de ce nu ne putem juca și noi cu mingea, civilizat? Avem printre blocuri mult teren liber, dar a fost acoperit cu iarbă și, firește, noi nu avem voie să o călcăm. Bucăți-ca de teren ce ne-a fost rezervată e plină cu nisip și pe ea sînt fixate leagăne. Ce, noi sîntem fetițe? Și nici acolo, în spatele blocului E-6 unde e terenul acela cu materialele

uite de nenea ăia care au făcut casele, nu ne putem juca pentru că domnul acela cu mustața l-a îngădit și a pus cotețe cu păsări. Unde să ne jucăm? Pe asfalt, ca să ne julim genunchii? Și pe urmă, poftim, iarna: de ce în tot spațiul ăsta mare nu ni s-a făcut un mic derdeluș? Stăm în casă și ne uităm la săniuțe. Dacă vrem să ne dăm cu patinele, ori trebuie să ne înghe-suim în cele două patinoare ale orașului, mici cit batistele, ori să ne dăm pe stradă, dar acolo nici nu avem voie pen' că facem luncuș pe trotuar și cad oamenii. Așa că nu uită ei să dea cu cenușă pe jos. Unde să ne jucăm? Principalii vinovați pentru că deranjăm liniștea blocului, cred că sînt tocmai oamenii mari care ne cer nouă copiilor să facem ceea ce dinșii nu respectă.

— Te rog să fii mai clar.

— Bine: care dintre voi nu s-a sculat azi noapte la două?

— Eu!

— Și eu!

— Și eu!

— Ei! A venit iarăși nenea de la etajul patru beat și a sculat tot blocul în picioare?! El de ce nu respectă somnul altora?!

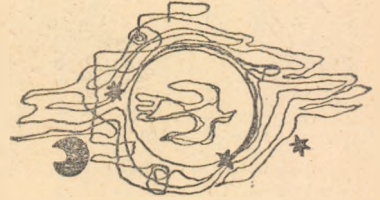
— E un caz izolat! i-am luat eu apărarea.

— Nu-i adevărat! sări unul cu nasul cîrn.

— Vă rog să vorbiți cînd vă vine rîndul. Unde vă treziți? La ședințele cu părinții? interveni băiatul meu. Continuă!

— De ce nu se ia nici o măsură?! Pentru că nenea e mare?! Ochii copilului se innourară: Și, să vă mai spun ceva: de ce tanti aia grasă de la etajul opt țipă la trei după d-na Stamate dacă „are un pic de undelemn“?

cazul de indisciplină al lui nenea de la patru. De cite ori e ceva interesant la televizor tanti Safira bate în țeava de la calorifer ca să audă tanti Lenuța de la etajul nouă și să coboare la ea. Și bate,

și bate, anunțînd tot blocul că e ceva frumos la televizor. Am dreptate?

— Ai! spuseră într-un glas copiii.

— Dar vecinii de la etajul cinci care se ceartă toată ziua? Și ca să nu deranjeze pe mama-soacră care doarme, ies și țipă pe coridor. De ei ce ziceți? E frumos ce fac?

— Așa-i, așa-i! confirmară ceilalți copii.

— Și ca încheiere, îmi fac auto-critica: promit ca din economiile mele să string îndeajuns ca să plătesc doamnei Georgescu geamul pe care l-am spart. I-l plăteam de la început, dar tata nu a vrut și a spus că să nu spun nimănui că l-am spart eu. Asta-i!

Am rămas uluit. Pentru ca să nu observe copiii acest lucru mi-am aprins repede o țigară.

— Tătucule, la noi nu se fumează în timpul ședinței.

M-am conformat stingînd țigara. Mă simțeam prost și jenat în fața lor. Cel mai mic, în vîrstă de vreo 5 ani, care ridicase minuța de mult timp, începuse să plîngă în-cet.

— Dăm cuvîntul, peste rînd, lui Ionel.

Acesta sări sughînd:

— Vreau... vreau afară!

I s-a aprobat cererea, alt copil a luat cuvîntul.

— M-am bucurat cînd am auzit că putem să ne spunem și noi pă-rerea. Tatăl meu nu a plătit lumina de 6 luni de zile și...

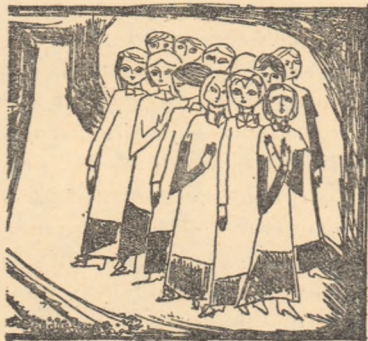
— Nu intră în sfera discuțiilor noastre! îl întrerupse Costel.

— Atunci, în legătură cu liniștea: n-am văzut încă un om mare care să nu trîntească ușa de la lift. Pe cea de la apartament de ce nu o trîntesc? Pentru că e a lor. Și liftul nu e al lor? Deasupra apartamentului nostru locuiește o femeie și un bărbat care, seară de seară, chefuiesc cu prietenii pînă dimineața. Și mai și joacă un joc în care cel ce pierde e pus să strige „Cucurigu“ în balcon. Asta-i frumos?

Au mai luat cuvîntul încă vreo trei copii, apoi au hotărît de comun acord să se scurteze ședința pentru că se apropia ora 20,20, urmînd ca a doua zi să afișeze hotărîrea comitetului acestuia ad-hoc.

V-am spus eu că funcția de administrator e deosebit de grea. Uite, acum va trebui să mă ocup de noi probleme, deosebit de importante.

Gheorghe CRISTINOIU
București

FOLOSUL PRODUSELOR ZAHAROASE ÎNTR-UN REGIM ALIMENTAR ECHILIBRAT

După cum arată și numele, aceste alimente au ca principal component zahărul, care le conferă însușirea lor principală, aceea de a da senzația de dulce, motiv pentru care mai sînt numite și dulciuri.

Ținînd seama că senzația de dulce este foarte apreciată de majoritatea consumatorilor, dulciurile s-au impus în alimentația omului din cele mai vechi timpuri, ele fiind consumate chiar și în lipsa foamei, între mese, sau la finele mesei, după apariția senzației de săturare.

În urmă cu mii de ani, pentru prepararea dulciurilor se folosea numai mierea de albine; mai tîrziu, la aceasta s-a adăugat sucul trestiei de zahăr. Pînă la intensificarea producției industriale de zahăr, dulciurile erau accesibile, în mod curent, numai celor foarte înstăriți; astăzi sînt consumate în cantități apreciabile în toate țările cu industrie avansată (consumul mediu anual de produse zaharoase pe cap de locuitor variază între 26—29 kg zahăr în Austria, Belgia, Franța, R.F.G., și 46 kg. în Suedia, S.U.A. etc).

Aptitudinea produselor zaharoase de a contribui la acoperirea nevoilor nutritive ale omului variază în funcție de complexitatea compoziției lor. Astfel, zahărul ca atare, și produsele alcătuite predominant din zahăr cum sînt bomboanele de tot felul, halvița, rahatul, șerbetul, mierea, etc. procură organismului glucide, fiind prin acestea o sursă foarte importantă de calorii (350—400 calorii pentru 100 g). Produsele preparate din zahăr și fructe (dulsețuri, gemuri, marmelada, jeleuri, siropuri, fructe glasate etc), pe lângă glucide, conțin și elemente minerale și mici cantități de vitamine. Ciocolata și halvaua, preparate din zahăr și miezul semințelor unor plante oleaginoase (cacao pentru ciocolată, floarea soarelui pentru halva conținînd și cantități importante de lipide, au o valoare calorică mai mare (între 450 și 560 calorii la 100 g). Celelalte dulciuri — prăjituri de tot felul — la prepararea cărora, pe lângă zahăr, se folosesc alimente ca lapte, ouă, unt, făină etc. au o valoare nutritivă și mai ridicată.

În afară de senzația foarte agreabilă de dulce pe care o provoacă consumul acestor produse zaharoase, ele prezintă avantajul că se digeră și se absorb foarte ușor. Folosite în cursul și mai ales la sfîrșitul mesei, ele prelungește timpul de evacuare a stomacului și mărește puterea de săturare a meniului, dînd reconfortanta stare de sațietate.

Preparatele cu cacao (ciocolata) conțin însă și unele substanțe (acid oxalic, tanin, teobromină) care prezintă unele inconveniente nutriționale: insolubilizează calciul, împiedicîndu-i astfel absorbția. De aici rezultă că folosirea în exces a preparatelor cu cacao trebuie evitată, mai ales cînd e vorba de copii, sau de femei în perioada de maternitate (ale căror nevoi în calciu sînt foarte crescute), ori atunci cînd dieta este săracă în lapte și brînzeturi.

Cu excepția prăjiturilor, toate celelalte dulciuri sînt produse rafinate ce conțin cantități mari de glucide, dar foarte puține vitamine și săruri minerale. Ele aduc deci

organismului o cantitate importantă de material energetic, fără să furnizeze însă și vitaminele (în special B) necesare pentru metabolizarea și utilizarea corectă a acestui material. Aceasta însemnează că dulciurile pot fi incluse într-un regim alimentar bogat în substanțele în care dulciurile sînt deficitare. Un adult, care consumă de pildă piine neagră sau intermediară (ce acoperă integral nevoile organismului pentru vitamina B₁) poate consuma fără nici un risc pînă la 70—100 gr. zahăr pe zi. Femeile gravide, și mai ales copiii, în alimentația cărora se recomandă piinea intermediară și în lipsa acesteia piinea albă (sărăcită de vitamina B₁), e bine să proporționeze adecvat consumul de zaharoase.

Dat fiind că în general omul apreciază foarte mult însușirile senzoriale ale produselor zaharoase, este tentat de foarte multe ori să le consume în cantități mai mari decît cele recomandate de către un regim echilibrat. Deoarece sînt produse puternic calorigene, *excesul* de zaharoase, ca orice exces în general, este contraindicat: expune la obezitate exogenă (de ordin alimentar), sau, într-un regim deficitar în vitamina B₁, provoacă o serie de tulburări ca: sensibilitate crescută față de zgomot, incapacitate de concentrare, slăbirea memoriei, nervozitate, deprimare, apatie, oboseală, insomnie, dureri și crampe musculare, scăderea capacității de muncă etc., tulburări ce mai întotdeauna sînt atribuite în mod greșit și altor cauze. La copii, *abuzul* de dulciuri, în cadrul unei alimentații bogate în produse rafinate, poate provoca dereglări în funcționarea și dezvoltarea organismului.

În sfîrșit, consumul exagerat de dulciuri favorizează apariția cariei dentare. Hotărîtor pentru apariția cariei dentare este nu atît cantitatea de zahăr consumat cît mai ales forma sub care se consumă și timpul (consumul între mese).

Se știe că etiologia cariei dentare este complexă și că hrana poate interveni în dezvoltarea structurii și în rezistența dintelui prin mai mulți factori (calciu, fluor, axerofol, acid ascorbic) totuși, pe baza faptelor acumulate de știința alimentației se poate afirma că *excesul de zahăr* și *îndeosebi consumarea lui între mese sub formă de preparate lipicioase* constituie una din principalele cauze ale extinderii cariei, mai ales la copii.

Este recomandabil consumul de dulciuri, astfel ca aportul energetic realizat prin zahăr să reprezinte circa 10% din valoarea calorică a dietei (30—40 g, pentru copii, 50—60 g. pentru femei gravide, 70—100 g. pentru adulți); pe de altă parte se impune evitarea ingerării de dulciuri între mese sau seara înainte de culcare, mai ales dacă acestea sînt lipicioase, precum se impune și spălarea cu atenție a dinților (pentru îndepărtarea resturilor) după mesele principale și îndeosebi înainte de culcare.

Consumul echilibrat de dulciuri este, deci, nu numai recomandabil, ci absolut necesar pentru virtuțile nutritive ale acestora.

Conf. dr. Paraschiva ȘUȚESCU

Ilie Marin, Iași. Doriți recomandări în legătură cu felul cum ar putea fi evitată oboseala în excursie. Vi le dăm.

Indiferent de durata și de obiectivul excursiilor, cea dintâi condiție pentru reușita și eficiența lor este menținerea la un nivel înalt a stării de sănătate și receptivitate a elevilor. Pentru aceasta trebuie să evităm a-i obosei pe copii, căci numai în deplinătatea forțelor, ei pot trage toate foloasele din excursia în care au plecat.

Este adevărat că nu prea este ușor să se păstreze o bună stare fizică, în special în deplasările cu mai mulți elevi și de mai multe zile sau în excursiile pe munte unde se cere un efort deosebit. Măiestria, priceperea și devotamentul educatorului-însoțitor al tinerilor excursioniști pot face să nu apară stări care să împiedice participarea la excursie cu foloase maxime a fiecărui copil.

Ni se pare că prima condiție a reușitei excursiei din acest punct de vedere este să stabilim de la începutul pînă la sfârșitul excursiei — indiferent că este organizată de familie sau de către școală — o disciplină care să fie respectată de la mic la mare. Ca urmare, înainte de a pleca în excursie cu familia sau de la primul contact pe care îl avem cu grupul de elevi înscrși la excursia organizată de școală vom indica datele asupra duratei excursiei, itinerariului, obiectivelor propuse pentru vizitare, mijloacelor de locomoție (tren, autocar etc.), asupra locurilor de cazare și a posibilităților de masă. Vom pune în fața copiilor de la bun început normele de conduită în timpul excursiei, precum și cele referitoare la igiena deplasării sau mersului.

S-ar putea ca unii, cunoscându-și forțele, să renunțe la excursie, apreciind că nu vor putea face față eforturilor. Dar grupul odată format și organizat — din cei ce cred că pot face față tuturor „încercărilor” — trebuie să se supună unei discipline ferme care să înlesnească desfășurarea acțiunii fără iredire de forțe.

În scopul prevenirii oboselei grupului, conducătorul de excursie poate lua mai multe măsuri. Astfel, se recomandă ca ziua să fie consacrată deplasării, vizitelor la obiectivele propuse, iar noaptea, somnului, odihnei.

Asigurarea unei nopți de somn de minimum 7 sau 8 ore, după o zi oboseitoare de călătorie, are ca efect îmbunătățirea forțelor și repunerea copiilor într-o condiție favorabilă continuării excursiei. O sursă sigură de oboseală este și schimbarea în fiecare noapte a locului de somn. Ca urmare, este indicat — într-o excursie de 7 — 8 zile — popasul de două nopți consecutive, într-o singură localitate dinaintea stabilită, care să poată servi și ca bază de plecare la diferite obiective turistice din jur.

Este recomandabil, de asemenea, să alternăm pe cît va fi cu putință, zilele de efort mai mare cu altele mai puțin încercate, în care copiii să se poată relaxa.

În general, oboselesc zilele în care au loc deplasări lungi cu trenul sau autocarul și, mai ales, cele cu piciorul și în care ne propunem să vizităm prea multe obiective. De altfel, o greșeală foarte frecventă, poate

PREVENIREA OBOSELII ÎN EXCURSIE

și datorită timpului scurt, este încărcarea programului zilnic. Să nu uităm că vizitarea fiecărui obiectiv turistic — fie el monument istoric, de artă, fie el muzeu de rezervație naturală — presupune atenție, efort de memorie, judecată, comparații, asociații etc. Supunând continuu pe elev la astfel de eforturi și depășindu-i mereu posibilitățile de apercipție, îl obosem și îi scădem receptivitatea față de valorile cu care vine în contact. Tot așa, vizitarea „în fugă”, de dragul realizării cu orice preț a planului inițial al excursiei, este și ea contraindicată, deoarece aduce un plus de oboseală.

Pentru a nu-i supune pe copii la astfel de solicitări se cuvine să avem de la început multă grijă în stabilirea programului fiecărei zile; iar atunci cînd avem o zi mai aglomerată în vizite, să prevedem și o pauză mai mare pentru odihnă — de o oră sau de două, pe care să o plasăm la mijlocul programului. Odihna aceasta se poate realiza fie în cantonament, fixîndu-se program de somn obligatoriu, fie lăsîndu-i pe copii să se întindă pe o pășune la marginea unei păduri. Măsura are ca efect o creștere a potențialului fizic și psihic al participanților la excursie.

Se pot intercala în programul popasului și în general al excursiei, pe lângă odihnă, și jocuri, în special jocuri distractive, cîntece, recitări scurte, concursuri etc., care îi înviorază pe copii și le creează o stare de bună dispoziție și reconfortare.

În excursiile în care deplasarea se face mai mult cu piciorul, se va avea grijă ca echipamentul și obiectele pe care copiii le iau în raniță să nu depășească posibilitățile lor de transport, iar rucsacul să fie cît mai bine ajustat pe corp, să nu „bată”, căci aceasta enervează și obosește.

Deosebită atenție va trebui acordată și încălzimintei. La munte, cel mai indicat este bocancul, în care se încălță două perechi de ciorapi, dintre care prima va fi de bumbac, iar a doua de lînă. Orice jenă pe care o simte elevul datorită rosăturilor sau neajustării bocancului, are ca urmare o scădere a randamentului în mers, ceea ce se poate răstrînge negativ în înaintarea întregului grup.

Se pot evita asemenea neajunsuri acordînd o „haltă de ajustare” încă la început, după o oră sau o oră jumătate de mers. În acest prim popas, copiii își vor reajusta ranița, își vor verifica ciorapii, își vor scoate hainele mai groase, ușurînd în acest fel continuarea deplasării.

În excursiile pe jos din regiunile de deal sau șes, acolo unde pe parcurs pot fi întîlnite riuri, este indicat să se permită copiilor la popasuri să se spele pe picioare. Nu și să facă baie, pentru că fiind oboșiți și încălziți, s-ar putea expune la accidente. Totul se va face însă în cea mai strictă disciplină.

Oboseala apare în excursii și datorită schimbării ritmului de mers. De aceea este indicat să stabilim de la început un ritm de mers pe care să-l respectăm tot timpul. Acest ritm se va fixa în raport cu gradul de pregătire fizică a celor ce participă la excursie, luîndu-se ca unitate de măsură cei cu posibilități reduse. Aici se cere însă multă atenție deoarece unii copii au tendința de a iuți pasul, pentru a ajunge mai repede la țintă sau pentru a depăși pe colegii de grup.

Disciplina mersului va determina ca nimeni să nu-și părăsească locul fixat în coloană, și mai ales, să nu se abată de la traseul urmat de primul excursionist. Se va interzice „comprimarea” drumului cu ajutorul scurtăturilor sau altor cărări alese adhoc de către școlari, deoarece elevii scăpați de sub supraveghere se pot expune la accidente și la tot felul de neplăceri. Experiența arătată că întotdeauna grupurile care se deplasează răsleț, cu copiii împrăștiți pe traseu, au toate condițiile de a nu termina cu bine excursia.

Un alt mijloc prin care putem preveni sau îndepărta oboseala este și respectarea unui regim rațional de alimentație. Chiar dacă va fi greu și nu va fi posibil să asigurăm toate mesele calde, se recomandă ca, măcar o dată pe zi, să li servească copiilor o astfel de masă.

Se va evita consumul exagerat de grăsimi, fiind indicate mai mult hidrocarbonele (zaharurile) și proteinele. Dimineața se va mări rația de zahăr și lămie, iar copiilor care au început să dea semne de oboseală li se va administra vitamina C. Tinerii excursioniști vor fi sfătuiți să nu manince în cantitate mare, să nu-și încerce stomacul, pentru că aceasta le va face mersul oșitor. Neplăceri și oboseală poate aduce și consumul exagerat de apă. Copiii au în general tendința de a bea mult în excursie și, mai ales, de a se opri la fiecare sursă întîlnită în cale. Reglementarea băutului apoi va fi făcută chiar de la început și va constitui un punct important din disciplina generală a excursiei.

În situația particulară a grupelor mai mici de excursioniști, mijloacele de combatere a oboselei pot fi sporite și diferențiate după fiecare în lăsat în parte.

Oricît de mic sau de mare ar fi grupul de tineri excursioniști, conducătorul lui trebuie să-i cunoască pe copii destul de bine, să le cunoască starea sănătății, rezistența la efort, felul de a se manifesta și reacționa, pentru a ști cum să-i trateze, ce să le ceară și de la ce nivel să pornească în stabilirea normelor desfășurării excursiei.

Prof. C. TUĐOSE

La întrebarea: care este purtarea corectă la un bal? (sub această denumire înțelegînd aici orice fel de petrecere dansantă) vom răspunde distingînd trei situații deosebite:

— Cînd cel despre care este vorba face parte din comitetul de organizare al petrecerii, sau este pur și simplu membru al organizației, salariat al întreprinderii care a aranjat petrecerea.

— cînd el însuși, simplu invitat fiind, însoțește o fată, eventual un întreg cerc de fete și băieți la acea petrecere.

— în sfîrșit, cînd s-a dus singur-cuc la acel bal sau la acea petrecere dansantă.

În primul caz el trebuie să se considere oarecum gazdă. În consecință, lăsînd pe planul al doilea propriu-i amuzament și uitînd preferințele lui e dator să poarte de grijă — ca fetele sau tineretele femei care doresc să danseze, să fie dansate. Se cuvine ca tînărul nostru să observe cu atenție desfășurarea petrecerii și să le ia pe rînd, la dans, pe fetele sau tineretele femei mai puțin solicitate, chiar dacă din spusele altora sau din propria-i experiență ar ști că ele nu excelează ca dansatoare. A-ți vedea în asemenea împrejurări doar de propriile-ți relații înseamnă a absentă de la o elementară datorie cavalerescă.

Dacă tînărul este el însuși un simplu invitat și dacă a venit cu o prietenă, sau chiar cu un grup de tineret, se va ocupa — în mod obligatoriu — de fetele sau femeile din grupul cu care a venit. Ar comite o necuviință dacă, uitînd de cea sau de cele cu care a venit, ar umbla să facă noi cunoștințe. Ceva mai mult: dacă observă că ceilalți tineri din grup nu sînt dansatori buni, are obligația de a recruta, din rîndurile prietenilor sau cunoșcuților de la bal, alți dansatori.

Dacă tînărul a venit de unul singur la petrecere e liber de orice altă obligație în afară de aceea de a se purta așa cum se cere unui tînăr bine crescut, la o reuniune cu dans. Astfel, întil-

SFATURI DE COMPORTARE ÎN SOCIETATE

V. LA BAL

nînd persoane cunoscute — ne gîndim la fete și la tinere femei — le va invita la dans. Vîzînd cunoscute — de astă dată ne gîndim la bărbați — îi va ruga să îl prezinte fetelor sau tinerelor femei din compania lor.

Ce va face însă dacă în toată sala nu va întîlni un singur obraz cunoscut?

În unele ținuturi ale țării persistă obiceiul de a se „cere” dansatoarea din dans. Chiar dacă cel care o „cere” nu o cunoaște nici pe ea, nici pe partenerul ei din acel moment. Prin Ardeal, prin Banat, cavalerul se oprește în dreptul perechii ce dansează și se înclină ușor în fața ei. Perechea este datoare să întrerupă dansul — dacă s-ar face că nu observă solicitarea ar comite o gravă impolitete — se înclină și ea (cei doi, care alcătuiesc perechea), dansatoarea mulțumește vechiului dansator și trece în brațele celui nou. Acesta este dator, firește, să i se prezinte.

În alte părți acest obicei este necunoscut și deci neadmis. În sfîrșit, în alte părți obiceiul de a „cere” partenera la dans este admis numai cînd cel ce conduce petrecerea, sau uneori șeful de orchestră comandă „alegerea liberă”. Precum

o dată pe noapte este obiceiul de a se comanda „damenvals” (corect s-ar zice „Damen-wahl”, ceea ce în limba germană înseamnă că femeia alege. Dar se pare că în limba noastră a fost adoptat termenul greșit etimologic de „damenvals”. Reminiscentă de pe vremea valsului?)

Așadar, în mod normal cavalerul solitar nu poate invita la dans decît fata sau femeia pe care o cunoaște. Dacă fata (sau femeia) pe care dorește s-o invite la dans se află în compania unui bărbat sau a unei femei mai în vîrstă, indiferent de vîrsta însoțitorilor, cavalerul nostru este dator a le cere permisiunea. Dacă nu cunoaște persoana căreia îi cere consimțămîntul, va aștepta ca viitoarea lui parteneră de dans să îl prezinte. Dacă aceasta ar uita să facă acest lucru, sau ar ezita, se va prezenta singur.

În toate cazurile: fata (sau femeia) invitată după toate regulile buneii cuviințe, la dans, nu poate refuza pe cel ce o solicită decît cu totul excepțional (extremă și vizibilă extenuare, încălziminte deteriorată, picior scrintit etc.).

Cavalerul poftit la dans cu ocazia „damenvalsului” de o fată (sau de o femeie) nu se poate eschiva cu nici un chip, căci i-ar aduce cea mai gravă jignire.

Dansatoarea poate însă întrerupe chiar după un minut sau două dansul, mulțumindu-i dansatorului. Însă dansatorului sub nici un motiv nu îi este îngăduit să facă acest lucru.

În toate cazurile, fie că dansatoarea a întrerupt dansul, fie că dansul a luat sfîrșit, dansatorul este dator a-i oferi partenerii brațul spre a o conduce la loc, sau — la alegerea ei — să se plimbe, pînă la dansul următor, prin sală. A o lăsa pur și simplu în mijlocul sălii înseamnă a-i aduce o gravă jignire. Dacă în timpul plimbării orchestra începe din nou să cînte el are obligația de a o invita din nou la dans. Procedînd altcum, ar da dovadă că este lipsit de educație.

Nic. A. STRĂVOIU

HENRI AGEL

DESPRE

- cinematograful, mijloc de dinamizare a învățămîntului;
- integrarea cinematografului în metodică școlară;
- virtuțile educativ-pedagogice ale imaginii cinematografice.

Henri Agel, profesor la Toulous, autor a numeroase lucrări despre cinematografie, pledează pentru integrarea cinematografului în învățămînt. Ne-am adresat acestui pasionat al cinematografiei, dar și pedagog, rugîndu-l să ne răspundă la cîteva întrebări:

— Vă satisface felul în care este conceput astăzi învățămîntul la dvs.?

— De douăzeci și șapte de ani de cînd sînt în învățămînt și, mai ales, de douăzeci de ani de cînd sînt titularul unei clase la liceul Voltaire din Paris, în afară de cursurile mele la Institutul de înalte studii cinematografice, am constatat că atît băieții, cit și fetele între 15—18 ani, manifestă un interes, aș zice, politic față de studiile lor.

Desigur, există elevi care par interesați de istoria războiului peloponeziac, de rivalitatea dintre Marius și Sylla, de prețiozitatea sau modul cum Malherbe concepea limba franceză. Toate acestea însă li se par atît de îndepărtate și aparținînd unor moduri de viață, de gîndire și de structură care n-au nici un punct de comparație cu acelea ale epocii noastre.

Nu trebuie să ne mirăm că în aceste condiții adolescenții au manifestări pe care le dezaprobăm, dar care pentru ei reprezintă un mod de a-și exprima o vitalitate refulată în timpul vieții lor școlare, rupte de realitate.

Aci se află una din primele caracteristici ale unei crize mult mai de temut decît avem curajul s-o mărturisim. Învățămîntul acesta este învechit, în orice caz el n-are căldura, singele vieții cotidiene.

— Cum s-ar putea înviora interesul elevilor pentru lecții? La ce mijloace ar fi bine să recurgă cadrele didactice?

— Victor Hugo sfătuia să „revoluționezi vechiul dicționar” și „să provoci o furtună în călimară”. Așadar, profesorul trebuie să rupă cu sistemul folosit pînă acum. Dacă elevii nu se pasionează pentru materiile de studiu, aceasta se datorește în special metodelor de predare, care nu mai corespund sensibilității băieților și fetelor din 1967. Printre noile metode, cinematograful trebuie să ocupe un loc de seamă. Mai există însă multe cadre didactice care se îndoiesc încă de valoarea educativ-instructivă a cinematografului, susținînd că el este o artă inferioară, deci nu poate fi folosit spre a face învățămîntul dinamic, viu. Cinematograful, spun ei, înseamnă imagine și imaginea se consumă sau, la rigoare, se degustă, dar nu poate avea subtilitatea gîndirii abstracte.

— Ce valoare atribuți imaginii cinematografice?

— Întrebarea dvs. atinge o problemă foarte gravă. Într-adevăr, indiferent de formația noastră, sîntem cu toții fasonați, din punct de vedere intelectual, de abstract. Sîntem hrăniți cu logică și considerăm că nu se poate gîndi în mod valabil decît procedînd prin înlănțuirea idelilor, imaginativul fiind pentru noi legat de amintirile pe care le păstrăm despre „imaginile din Epinal”. De aici rezultă, în mod cît se poate de logic, că pentru majoritatea contemporanilor noștri intelectuali a privi cu plăcere imagini, corespunde unei mentalități infantile.

Oameni de calitate unor Gaston Bachelard sau Carl Gustav Jung au acordat, în scrierile lor, o importanță capitală unei facultăți umane, care nu-i nici reflecție, nici gîndire pură, ci însușirea manifestă pe care o posedăm toți, aceea de a imagina.

Un film nu-i altceva decît o înlănțuire de imagini și sunete care ne trapează nu numai vederea și auzul, dar și toate elementele noastre motrice. Trebuie să apreciem cum se cuvine tot ce aparține imaginației și se leagă de simțuri, dacă vrem să înlesnim dezvoltarea individului. Aici, apare sinteza posibilă între civilizația imprimeriei și aceea care ar putea fi, nu a lui „mass-media”, ci a

unui dinamism plastic ce apelează la imaginația noastră senzorială și afectivă ca să ne creeze o stare de completă receptivitate față de tot ce ne înconjoară. Fiindcă am căzut în ispită tentațiilor intelectualismului dezincarnat, să-i apreciem efectele după felul cum se manifestă în romanul modern. Se știe că majoritatea romancierilor francezi contemporani, începînd cu Jean-Paul Sartre și continuînd cu Michel Butor și alții, sînt profesori. Or, trebuie să mărturisim fără nici o răutate, că literatura noastră este foarte plicticoasă și dezincarnată, cînd nu este altceva decît produsul unor intelectuali puri. Comparați-o cu aceea a lui Balzac sau Tolstoi!

Sînt convins că Tolstoi ar fi îndrăgit cinematograful, căci „Război și pace” dovedește un dinamism vizual și o imagine motrice comparabile cu aceleași calități ale operei homerice. Mai trist este însă că noi nu mai sîntem în stare să apreciem în ce măsură un Homer, un Mistral, un Tolstoi, un Balzac, un Hugo, un Bossuet (cel mai „cinematografic” din toți prelații bisericii catolice) posedau această imaginație motrice. Motivul acestei incapacități de apreciere se află în faptul că sîntem sărăciți, sclerozați de formația noastră abstractă. Aceste severe observații se alătură celor făcute de un profesor elenist, Cathala, autorul unui eseu apărut în 1936, „Mitul și cartea”, din care împrumut următorul pasaj: „Vechile civilizații ale epocii pre-socratice au generat poemele homerice și creațiile orale, pe care le înțelegem la unele popoare negre, la popoarele galbene, la arabi... Acestor civilizații orale li s-a substituit o civilizație scrisă”. Azi, însă, această civilizație scrisă tinde să fie depășită și nimeni nu mai poate nega importanța cinematografului care, atunci cînd este mînuit de regizori de calitate — Dreyer, Rossellini, Orson Welles, Mizgnell, Bresson, Renoir — poate să ducă la un fel de iradiere a întregii ființe.

— Așadar, concluzia ar fi: Integrarea cinematografului în programa școlară?

— Da. În Canada, unde am fost acum trei ani, el a și fost integrat în programa studiilor secundare.

Țin să adaug că dacă elevii de azi îl pot înțelege pe Corneille, aceasta se datorează mai ales „western”-elor. Aceasta nu înseamnă că un profesor care nu va vorbi de western nu-l va putea face înțeles pe Corneille. Dar, cine știe să vadă un western (nu spun: să privească) ca „Rio Bravo” sau „Omul din Vest” reușește să înțeleagă clar raporturile dintre oameni, căci asemenea filme sînt bazate în esență pe spiritul cavaleresc, al onoarei și al răspunderii. În „Rio Bravo” îl regăsim pe Corneille, dar și pe Albert Camus, Saint-Exupéry, așa cum îl regăsim și în „Trenul va fluiera de trei ori”. Cînd citim „Horațiu” sau „Nicomède” (de Corneille) noțiunile de stimă, de onoare, de admirație ne pot părea secul, fiindcă aparțin unei civilizații și unui stil oratoric îndepărtate. Dar, din clipa cînd aceleași valori intelectuale și spirituale ne sînt comunicate prin intermediul mitologiei contemporane și al „graiului”, „western”-ului, adică prin imagini, care au, fiecare din ele, potențialul lor energetic spiritual, și al căror ansamblu dezvoltă nu doar ca o dialectică ci ca o simfonie, aceste valori încetează de a mai fi reci sau decolorate, spre a-și regăsi întreaga lor căldură devenînd, după expresia lui Montherlant, „apetisante”.

Ceea ce trebuie însă subliniat e că valori ca Bossuet, Corneille, Racine, La Bruyere etc. sînt sarea pămîntului. Ele nu trebuie să devină fade. Aceste valori trebuie apărute prin toate mijloacele, cu ajutorul cărții, al teatrului, al artelor plastice. Nu cred însă că tinerii s-ar mulțumi doar cu aceste moduri de expresie. Dacă tinerii vor descoperi din nou aceste valori printr-un contact direct, total, organic, dacă vor descoperi din nou o anumită noțiune a crezului revoluționar în „Cuirasul Potemkin”, a demnității în „Rio Bravo”, sacrificiului în „Paisa” sau a devotamentului față de colectivitate în cutare sau cutare film sovietic sau american, aceste valori vor deveni pentru ei vii, nutritive și dinamice. Tocmai acest dinamism sensibilizat mi se pare a fi aportul fundamental al cinematografului în învățămînt.

Interviu luat de PAUL B. MARIAN

CUPRINSUL

Sărbătoarea din august

CULTURA ȘI OMUL DE AZI (masă rotundă):

Acad. ATH. JOJA
Acad. D. PANAITESCU-PERPESSICIUS
Acad. EUGEN RADULESCU
HENRI COANDĂ

EUGEN CIZEK:
Modernitatea literaturii latine
FLORIAN POTRA:
Fondul primordial: Cărțile de căpătii
URSULA SCHIOPU:
Civilizație, cultură și psihologie
GHEORGHITA FLEANCU:
Educația patriotică a tineretului
VICTOR MAȘEK:
Pregătirea filozofică în școală
GEORGETA MUNTEANU:
Înalta misiune a literaturii pentru copii
OLTEA DELARĂSCRUCI:
Cum vorbesc copiii?

SĂ NE CUNOAȘTEM PATRIA

Prof. VALERIU PUȘCARIU:
Rezervațiile naturale din țara noastră:
Munții Apuseni
ȘTEFAN BĂNULESCU:
Locuri memoriale
ANDRIANA FIANU:
Să mergem la muzeu
TUDOR GHERMAN:
Oravița și împrejurimile ei
VERONICA BIRLĂDEANU:
Teatrul pentru copii și tineret (anchetă)
E. ELIAN:
Opera
DR. PARASCHIVA ȘUȚESCU:
Folosul produselor zaharoase într-un regim alimentar echilibrat
C. TUDOSE:
Prevenirea oboselii în excursie
NIC. A. STRĂVOIU:
Sfaturi de comportare în societate

CRONICA LITERATURII PENTRU COPII

TAINA DUȚESCU:
A.A. MILNE:
Ursulețul Winnie
MERIDIANE:
PAUL B. MARIAN:
Cu Henri Agel despre: cinematograful ca mijloc de dinamizare a învățămîntului; integrarea cinematografului în metodică școlară; virtuțile educativ-pedagogice ale imaginii cinematografice.
Un supliment în patru pagini color cu selecțiuni din Expoziția națională de desene ale elevilor din licee, școli profesionale și tehnice, cu o prezentare de Emil Giurgiuca.

COLOCVII

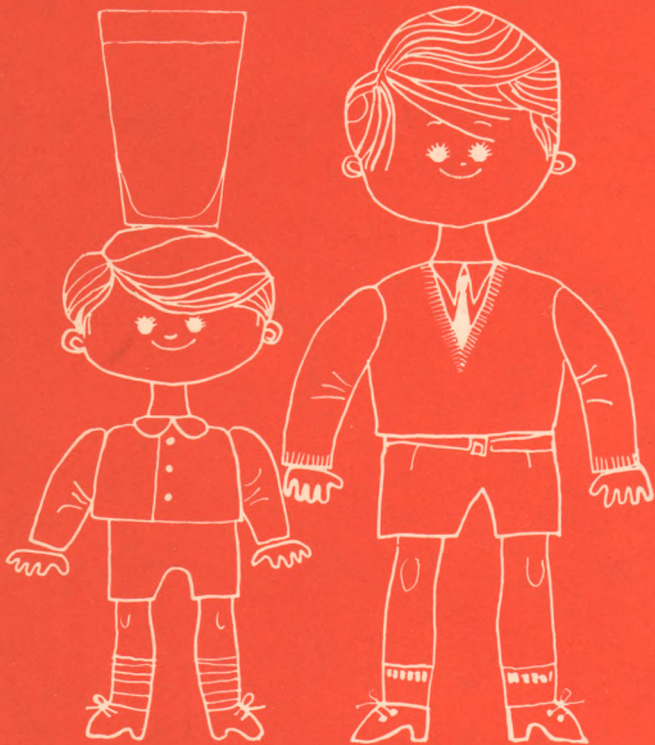
DESPRE ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI SOCIETATE
Revistă lunară editată de Ministerul Învățămîntului

COLEGIUL DE REDACȚIE: CONST. ARSENE, inv. emerit, Pitești; ION ASZODY, publicist; Dr. OCT. BERLOGEA; BIANCA BRATU, lector univ.; TATIANA CAZACU-SLAMA, psiholog; SABINA CONSTANTIN, vicepreședintă a Sfaturii populare regionale Cluj; GH. DIACONU, dir. Școlii profesionale „Grivița Roșie”, București; AL. GEORGEȘCU, dir. Editurii tineretului; EMIL GIURGIUCA, prof. emerit (redactor șef); CRISTINA GOGA, dir. Casei de copii nr. 2, București; MARIA IACOBESCU, dir. Școlii pedagogice, Bacău; I. MATEI, sociolog; Conf. Dr. IOAN MORĂRU; LIDIA NICULESCU-MIZIL; LUCIA OLTEANU red. șef al publicațiilor pentru copii; VERONICA PORUMBACU; STELA PREDESCU, prof.; M. RAȚIU, prof.; Conf. univ. dr. URSULA SCHIOPU; ECATERINA TIRCA, educatoare; RADU TUDORAN; PETRU VINTILA (redactor șef adj.); ERWIN WILK, profesor, București.

Prezentarea grafică și artistică
de CONSTANTIN BIVOLARU

Redacția și Administrația, București,
Bd. Dr. Petru Groza Nr. 18

cît îi trebuie să-l ajungă?

zilnic un pahar cu lapte!

COOPERATIVA „CHIMICA”
BUCUREȘTI

Cal. Șerban Vodă 22-24
Telefon: 23 77 41; 23 40 67

produce și livrează unităților din comerțul de stat
și cooperatist:

- **CARPETIN** – soluție pentru curățat co-voare, tapițerii din material plastic.
- **VITRO** – lichid pentru curățat geamuri și oglinzi.
- **BATISTE DEZINFECTANTE** – hîrtie impregnată, se folosește în scopuri igienice.
- **MASĂ GALBENĂ DE TURNARE ELECTROIZOLANTE** – dielectric pentru cutiile de funcționare a cablurilor electrice.
- **LUMÎNĂRI** – albe de parafină în pachete de 1 kg
- **SEPTOL** – soluție dezinfectantă de uz extern, are acțiune bactericidă și odorizantă. Se folosește ca dezinfectant în unitățile de frizerie, manichiură, pedichiură.

CITIȚI

REVISTA COLOCVII

DESPRE ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI SOCIETATE

ÎN ATENȚIA CITITORILOR:

Abonamentele se pot face la Oficiile P.T.T.R. prin factorii poștali și prin difuzorii din întreprinderi și instituții.

Revista se găsește de vânzare și la chioșcurile de difuzarea presei din toată țara.

Costul unui abonament pe un an (12 numere) este de 36 lei; pe un semestru (6 numere) 18 lei.

Pentru a avea colecția completă este recomandabil să se facă abonamente pe timp de un an.

ÎN ATENȚIA COLABORATORILOR:

Rugăm pe colaboratorii noștri să nu ne trimită articole pe care le-au mai oferit și altor reviste.

Deasemenea, îi rugăm să-și semneze articolele indicîndu-ne adresa exactă și profesiunea.

Articolele nepublicate nu se înapoiază.

NOUA ADRESĂ A REDACȚIEI: B-dul Dr. Petru Groza nr. 18, București